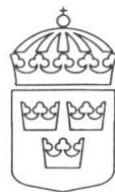

Riksdagens protokoll

1991/92:37

Tisdagen den 3 december

Kl. 14.30 – 18.50

Protokoll
1991/92:37

1 § Avsägelse

Svar på frågor

Talmannen anmälde att *Ulla Tillander* (c) avsagt sig uppdraget att vara suppleant i kulturutskottet.

Kammaren biföll denna framställning.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 27 november.

3 § Svar på fråga 1991/92:188 om handläggningen av avräkningen om uppehållstillstånd

Anf. 1 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Berith Eriksson har bl.a. frågat mig om regeringen och utrikesdepartementet är medvetna om att det vid ambassaden i Teheran skulle ta cirka två år för sökande att få tid för intervju i ärenden om uppehållstillstånd i Sverige, att ambassaden i Belgrad anlitar serbisk personal för intervjuer av kosovoalbani och att ambassaderna i Damaskus och Teheran använt sig av tolkar som inte behärskar det språk som sökanden talar. Berith Eriksson har frågat vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att få en ändring till stånd.

Det är riktigt som Berith Eriksson påpekar att väntetiden vid ambassaden i Teheran för en intervju varit mycket lång. Detta har berott på en kraftig ökning av antalet ansökningar. Ambassaden har hittills i år mottagit något över 2 000 ansökningar om uppehållstillstånd. Varje intervju tar i genomsnitt en timme att genomföra. Därtill kommer att ambassaden under samma tid mottagit ca 13 000 ansökningar om inresevisering. Pressen på Teheranambassadens viseringssektion är sålunda mycket stor. För att bemästra situationen har ambassaden under året tillfört två tjänstemän från statens invandrarverk. Genom denna kraftsamling har väntetiden för den som söker uppehållstillstånd kunnat nedbringas avsevärt. Väntetiden understiger nu tre månader. Denna tidsgräns bör normalt inte överskridas.

Det är också riktigt att intervjuer i ärenden som uppehållstillstånd vid ambassaden i Belgrad utförs av lokalt anställd personal, som har serbokratiska som modersmål. Verksamheten utövas emellertid under ledning av en tjänsteman, som är utsänd från utrikesdepartementet. Sökande som inte talar serbokratiska kan begära att utan kostnad få tolkhjälp. När det gäller albansktalande personer vänder sig ambassaden till samma tolk och översättare som anlitas av FNs flyktingkontor. Reglerna om tolkhjälp gäller generellt för samtliga svenska ambassader och karriärkonsulat och därmed givetvis också i Teheran och Damaskus.

Beträffande Jugoslavien vill jag tillägga att en tjänsteman från utrikesdepartementet är tillfälligt stationerad i Zagreb vid det honorära generalkonsulatet där. Denna ordning ger kroater, som under nu rådande förhållanden knappast kan bege sig till Belgrad, möjlighet att i Zagreb lämna in ansökningar om uppehållstillstånd och bli intervjuade där.

Jag vill avslutningsvis framhålla att det här rör sig om en mycket komplicerad verksamhet med svårförutsägbara förändringar i arbetsbelastningen, förändringar som det kan vara svårt att bemästra med de resurser som står till buds.

Anf. 2 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret.

Det låter bra om handläggningstiderna har kunnat kortas ner i Teheran. De har varit oacceptabelt långa i många år. Jag vill också påpeka att det finns många väl fungerande ambassader runt om i världen. Hälsan tiger still. Men när det gäller en del ambassader, framför allt i Teheran och Damaskus, återkommer samma kritik, och det från varandra oberoende källor. Det gäller långa handläggningstider och problem med tolkar som i många fall ställer till med andra problem här i Sverige när ärendena kommer hit för handläggning. Speciellt gäller detta när tolkar har använts i språk som den sökande inte behärskar. Det har helt bevisligen hänt i flera fall.

Där finns också kritik när det gäller svenska medborgare i dessa länder som har svårt att komma i kontakt med ambassaden. Det skulle vara på grund av att ambassaderna har anställt personal från den lokala befolkningen som har fungerat som något slags grind. Det har också framkommit kritik när det gäller att de lokalt anställda har låtit folk köpa sig fram i kön. Det är en kritik som har återkommit flera gånger under de år som jag har haft hand om dessa frågor.

Det senaste jag har hört gäller Damaskus...

Anf. 3 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! När jag fick Berith Erikssons fråga var jag inte så säker på hur det egentligen står till. När jag sedan fick det utkast till svar som mina kollegor på utrikesdepartementet hade utarbetat, tyckte jag att trots allt har här gjorts något i rätt riktning. Det kändes någorlunda tillfredsställande.

Jag kan tillägga att ambassaden i Teheran har under året hyrt ytterligare kontorsutrymme i anslutning till kansli lokalerna för att få en bättre och mer rationell lokal för viserings- och intervjuverksamhet. Det är också ett framsteg.

Ambassaden i Damaskus har också tillförsatt en tjänsteman från statens invandrarverk. Det är i inledningsskedet en byråchef. Här har väntetiderna för intervjuer kunnat nedbringas till knappt två månader. Jag har alltså haft ytterligare goda nyheter i det här hänseendet att meddela Berith Eriksson och kammaren.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

Anf. 4 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Alla förbättringar som kan göras är naturligtvis bra. Det låter betryggande.

Då återstår det jag ville berätta nyligen när jag blev avbruten. Det gäller en svensk och en norsk medborgare som var i Damaskus. De försökte först att komma i kontakt med den svenska ambassaden för att fråga om man där var intresserad av att få viss information direkt. Svensken och norrmannen kunde inte komma förbi denna "grind". Det var en omöjlighet. Då ringde de den norska ambassaden. Där svarade ambassadpersonalen direkt. Personalen var tacksam för informationen, och svensken och norrmannen blev väl omhändertagna.

Samma kritik kommer från svenska medborgare i Teheran som har försökt att komma i kontakt med svenska ambassaden där.

Anf. 5 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Jag kan enbart notera detta. Mer kan jag inte göra i de enskilda ärendena.

Överläggningen var härmed avslutad.

4§ Svar på frågorna 1991/92:199 och 226 om erkännande av Slovenien och Kroatien

Anf. 6 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Lars Moquist har frågat mig om det inte är dags för Sverige att nu erkänna Slovenien som självständig stat.

Kent Carlsson har frågat mig om regeringen nu är beredd att erkänna Slovenien och Kroatien som självständiga stater.

Jag väljer att besvara båda frågorna i ett sammanhang.

Den jugoslaviska krisen fortsätter att fylla oss alla med bestörtning och oro. De mänskliga lidandena är mycket stora. Problemen kan ej lösas med våld. Ansträngningarna för att finna en fredlig förhandlingslösning på Jugoslaviens etniska och konstitutionella problem måste intensifieras. Sverige fortsätter därför att på alla sätt stödja de fredssträvanden som görs inom EGs, ESKs och nu också FNs ramar. Den 27 november antog FNs säkerhetsråd en resolution till stöd för generalsekreterarens ansträngningar. Dennes personliga sändebud Cyrus Vance besöker för närvarande Jugoslavien, och säkerhetsrådet torde inte kunna ta ställning till frågan om en fredsbevarande styrka förrän i slutet av innevarande vecka.

Det är regeringens förhoppning att dessa ansträngningar snarast skall leda

till att striderna upphör och att de skall bana väg för en uppgörelse som tillfredsställer alla de jugoslaviska folken.

Slovenien och Kroatien är två av de fyra jugoslaviska republiker som förklarat sig självständiga.

Vid bedömningen av erkännandefrågan kan beträffande Slovenien och Kroatien konstateras att de folkrättsliga förutsättningarna inte heller i dag är identiska.

I fallet Slovenien är de tre traditionella kriterierna för erkännande i praktiken uppfyllda: ett folk, ett territorium samt effektiv kontroll över detta. De senaste veckorna synes ha medfört ytterligare stabilisering av läget i Slovenien.

Beträffande Kroatien är förutsättningarna tyvärr inte lika entydiga.

Beslut om erkännanden börjar växa fram i det internationella samfundet. Det är uppenbart att erkännanden rycker allt närmare både i EG- och ESK-länder.

Regeringen anser att erkännande av Slovenien och Kroatien måste ses i sitt politiska sammanhang. De fredsanssträngningar som nu görs får inte försvåras av enskilda länders agerande. Sverige står i nära kontakt och deltar i ett aktivt samråd med EGs ordförandeskap, ESK-staterna och FN. Regeringen kommer att agera när de sammanvägda politiska och rättsliga förutsättningarna för ett erkännande föreligger.

Anf. 7 LARS MOQUIST (nyd):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Jag var beredd på det svar jag skulle få. Men trots det är jag naturligtvis inte nöjd med svaret.

En ytterligare fördröjning att erkänna Slovenien innebär stora påfrestningar för Slovenien. Man måste komma ihåg det. Jag skall ta fram några av de synpunkter som finns.

Jugoslaviens centralbank har uteslutit Slovenien från det federala valuta-systemet. Slovenien har alltså varit tvungen att introducera slovensk valuta och håller på att bygga upp ett eget bankväsende.

Den slovenska turistnäringen drabbas. Där finns varmbadanläggningar. Jag antar att de liknar dem jag vid några tillfällen har besökt i Ungern. Det finns också stora vintersportorter. Dessa drabbas av att frågan inte har klarlagts.

En annan punkt är att en stor del av transittrafiken genom Slovenien nu går via Ungern. Det är också något som påverkar den slovenska ekonomin på ett negativt sätt.

Exporten har drabbats på grund av blockader mot Jugoslavien. Man förlorar då marknadsandelar i väst. Många anser att Slovenien drabbas hårdast av EGs embargo. Nu har vi i dagarna fått erfara att EG har lättat på sanktionerna just för Slovenien. Det är ett steg i rätt riktning.

Anledningen till att jag har ställt frågan till utrikesministern är det beslut som fattades den 20 november i det slovenska parlamentet, där en del frågor som vi tycker är väsentliga togs upp, nämligen att skydda minoriteter, ett principiellt ja till alla kommande EG-beslut som har med medborgerliga rättigheter och annat att göra och en accept till internationella konventioner framställda av EG osv.

I ett tiotal länder har det slovenska passet erkänts, bl.a. i Italien, Tyskland och Frankrike. Det är mycket som talar för att det nu verkligen är dags att erkänna Slovenien. Utrikesministern säger ju själv att Slovenien uppfyller de kriterier som finns för att erkänna en stat.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

Anf. 8 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret, som jag tycker är fegt och passivt.

Först har vi den folkrättsliga frågan. Utrikesministern konstaterar själv att Slovenien uppfyller alla de kriterier som vi kan ställa för ett erkännande.

Utrikesministern har i andra sammanhang talat för ett snabbt erkännande av Ukraina, som har likartade förutsättningar som Slovenien. Vad är skillnaden, utrikesministern?

När det gäller Kroatien är läget litet annorlunda. När Kroatien utropade sig själv som självständig stat angreps landet av Serbien och den federala armén. Det finns i den svenska utrikespolitiska historien exempel där Sverige faktiskt har erkänt länder. Vi har t.ex. Angola 1975, när Sverige, trots att trupper stod en mil utanför huvudstaden, faktiskt gjorde ett erkännande. Det var ett sätt att markera att Sverige ville få slut på striderna.

Sedan har vi frågat om följsamheten till EG. I den frågedebatt utrikesministern och jag hade för ett par veckor sedan ville utrikesministern avvakta EGs fredsansattningar. Det är märkligt att på det sättet överlåta till EG att sköta Sveriges utrikespolitik. Men när jag i dag lyssnade på radion insåg jag att det var bra att vi överlät denna fråga till EG eftersom EG vågar agera.

I dag vittnade EGs observatörer om den federala arméns övergrepp mot byar, kyrkor och sjukhus. Något sådan har, såvitt jag vet, inte hörts från Sverige. Det är kanske tur att EG får sköta den delen av svensk utrikespolitik.

Det verkar som om Sverige håller på att hamna rejält på efterkälken. Tyskland har tydligt markerat att man inte tror på EGs fredsansattningar, utan man kommer att gå vidare på egen hand och man kommer att erkänna både Slovenien och Kroatien. Vatikanen har gjort det, och Holland och Italien är på gång. Europarådet har suspenderat Jugoslavien som speciell nation i Europarådet, osv.

Skall Sverige bli sist, eller skall vi haka på tåget? Är det inte dags att nu erkänna Slovenien och Kroatien?

Anf. 9 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Jag har en sakupplysning. Bland EG-observatorerna finns också svenskar med. Det är en del av vår aktiva insats för att försöka stödja fredsutvecklingen.

Förra gången Kent Carlsson och jag hade ett meningsutbyte gällde det EG. Nu är det både EG och FN som försöker att agera för att få slut på striderna i Jugoslavien. Det gäller att få slut på blodspillan och dödandet. Jag har inte riktigt hört de båda herrarna här i frågestunden tala om den sidan av vad som utspelar sig i Jugoslavien. Det är en sida som vi måste också ha starkt i åtanke. Det är det som fredsansattningarna handlar om, dvs. att få slut på dödandet och på blodspillan. Här finns stora risker, och det finns en stor oro för att detta skall sprida sig till Bosnien och Hercegovina. Det är

fortfarande en krutdurk i Jugoslavien. Det är därför som regeringen menar att vi måste på alla sätt stödja EGs och FNs fredssträngningar. Det blir alltmera klart att ett erkännande är på väg att växa fram. Detta är något som även regeringen hälsar med tillfredsställelse. Det är min starka tro att det nu är fråga om veckor – inte något annat.

Slovenien är på detta sätt lyckligt lottat, dvs. att man kan gå ur Jugoslavien utan dessa fruktansvärda strider. När det gäller Kroatien är läget mera besvärligt.

Anf. 10 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Jag tycker att det är fräckt när utrikesministern antyder att de två frågeställarna inte skulle vara intresserade av att få slut på blodspillan. Utgångspunkten för mig är att Sverige genom ett agerande där vi erkänner Slovenien och Kroatien sätter press på Serbien som är angripare. EGs observatörer pekar mycket tydligt ut Serbien. Genom att erkänna Slovenien och Kroatien tvingas Serbien att ta ställning till att Världssamfundet, med Sverige som en av staterna som skulle kunna stå i spetsen, på det sättet fördömer Serbiens angreppskrig. Det är vad detta är fråga om. Visst är jag ute efter att Sverige på vårt lilla sätt kan få stopp på blodspillan.

Erkännandet är också viktigt för att Slovenien, som uppfyller alla kriterier, skall kunna fungera som stat. Bristen på erkännande gör att landets ekonomi drabbas hårt. Där finns inget ifrågasättande av Slovenien.

Vad är det för skillnad på Ukraina och Slovenien?

Anf. 11 LARS MOQUIST (nyd):

Fru talman! Jag reagerade också på utrikesministerns tal om slut på blodspillan. Jag har tagit upp frågan om just Slovenien. Nu återkommer utrikesministern på sluttampen av anförandet och säger att där råder inte dessa problem i dagsläget, dvs. att det pågår strider i Slovenien.

Slovenien knäcks, naturligtvis inte av Sverige ensamt, om man över huvud taget inte accepterar att landet kan få fungera som en fri stat, etablera handelsförbindelser osv. Då åstadkoms stora svårigheter rent ekonomiskt för Slovenien. Det är viktigt för slovenerna att klara ut den här frågan och kunna föra bort Slovenien från dagordningen i den jugoslaviska konflikten.

Anf. 12 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Till Lars Moquist vill jag säga att regeringen uppmärksammar dessa frågor och vilka negativa konsekvenser de restriktiva åtgärderna kan få för de parter som faktiskt vill bidra till en fredlig lösning av konflikten. Regeringen studerar frågan och möjligheten att införa s.k. GSP-förmåner för sådana parter i konflikten. Det skulle då gälla Slovenien. Jag har i alla fall i detta hänseende ett positivt besked att lämna.

Kent Carlsson och jag har uppenbart gjort olika bedömningar av vad som bäst gagnar den fredsprocess och konfliktlösning som vi måste göra. Jag tror att vi måste avvakta denna veckas händelseutveckling i FN och EG. Det europeiska och det internationella erkännandet ligger nog mycket nära nu.

Anf. 13 KENT CARLSSON (s):

Prot. 1991/92:37

3 december 1991

Svar på frågor

Fru talman! Det är i så fall bra. Jag vill emellertid ställa en annan fråga till utrikesministern med anledning av att Tyskland, som är en stor och mäktig stat i EG och som brukar vara ganska sansat i sina utrikespolitiska bedömningar, nu tydligt har markerat att man kommer att erkänna de två staterna. Det måste ses som en markering om att man inte tror på fredssträngningarna så som man har gjort tidigare. Nu skall pressen i stället sättas på Serbien, eftersom det är där man måste förmås att ändra sitt beteende och sluta sitt angreppskrig. Det vore intressant att få höra hur utrikesministern ser på sin kollegas agerande i Tyskland. Gör han en konstig bedömning av läget just nu?

Jag tycker snarare att regeringens hållning är ett uttryck för en mycket passiv utrikespolitik. Vi bara avvaktar och väntar. Jag tror att Sverige måste ha en mycket aktiv utrikespolitik, där vi talar om vad vi tycker. Det är viktigt i de fall då vi klart kan se att Sverige genom ett tydligt uttalande kan påverka fredsprocessen.

Vad är det för skillnad på Ukraina och Slovenien? Båda dessa områden fyller de kriterier vi ställer för ett erkännande. I det ena fallet kan utrikesministern tänka sig att erkänna, och i det andra fallet skall vi vänta.

Anf. 14 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Min uppfattning är att Sverige skall ha en utrikespolitik som leder fram till de mål för utrikespolitiken som vi alla är ense om. Det gäller bl.a. fred, frihet, självständighet, oberoende, demokrati och marknadsekonomi. Det är målen som är viktiga för mig, och sedan försöker man välja de medel som man tror är de riktiga. Det är inte fråga om adjektiv såsom aktiv eller passiv, utan det väsentliga för mig är att söka nå målen för den svenska utrikespolitiken så bra som möjligt.

Anf. 15 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Självfallet är de mål som vi här i riksdagen har satt upp för utrikespolitiken viktigast. Men jag ifrågasätter om de medel som utrikesministern väljer är de rätta. Det är en ytterligt passiv hållning. Det var bra att EG-observatörerna markerade på det tydliga sätt som de gjorde. Det hade varit glädjande och bra om även de svenska observatörerna som finns på plats hade gjort liknande bedömningar och uttalanden och på det sättet klargjort vem som bär skulden i konflikten. Något sådant har inte skett.

Denna passiva hållning, som regeringen verkar ha valt, att lägga sig bakom EG i alla frågor, tycker jag är olycklig. Vi är fortfarande inte medlemmar i EG. Inträdet kommer att dröja. Även efter ett inträde kommer vi att förbehålla oss rätten att bedriva en viss egen utrikespolitik. Jag tror att det i detta fall skulle vara till gagn för fredsarbetet om Sverige, som har högt anseende i internationella sammanhang, faktiskt tog ställning och erkände Slovenien och Kroatien.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1991/92:214 om anslagen till fredsorganisationerna

Anf. 16 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Ingela Mårtensson har frågat om jag ämnar föreslå att anslagen för fredsorganisationerna skall öka i samma takt som försvarsanslagen.

Regeringens arbete med budgetpropositionen är ännu inte avslutat, och jag kan därför inte ge Ingela Mårtensson något svar på frågan om omfattningen på F3-anslaget under kommande budgetår.

Anslag till fredsorganisationer har nu beviljats under nästan tio år. Ca 100 milj.kr. har delats ut utan att någon utvärdering gjorts av anslagen och deras användning. Det är därför angeläget med en mer omfattande genomgång av F3-anslaget, bl.a. vad avser principerna för medelstilldelning, redovisning m.m.

Bidragen till fredsorganisationerna måste enligt min mening ses mot bakgrund av de senaste årens snabba utveckling i Europa och Sovjetunionen, som givit nya förutsättningar för säkerhets- och nedrustningspolitiken.

En översyn av nedrustningspolitiken genomförs nu och förväntas bli klar i januari nästa år. Översynen kommer bl.a. att vara vägledande när det gäller att bedöma de krav som i det förändrade utrikespolitiska läget ställs på forskning, studier och informationsverksamhet på nedrustningsområdet. Detta omfattar bl.a. F3-anslaget. Översynen kommer därmed att ge ett värdefullt underlag beträffande den framtida användningen av anslagen till fredsorganisationerna.

Anf. 17 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret. Jag förstår att man inte innan vi har sett budgeten kan ange omfattningen på anslagen till fredsorganisationerna. I min fråga tar jag emellertid upp de principer som man i riksdagen tidigare har varit överens om. Riksdagen beslutade att höja F3-anslaget år 1987 och hade då som riktpunkt att fredsanslagen skulle utgöra 1 % av försvarsanslagen. Nu kan vi varje dag se uppgifter i tidningarna om att man skall höja försvarsanslagen. Senast talades det om 7,9 miljarder. Det skulle medföra 7–8 milj.kr. i fredsanslag.

Utrikesministern säger i svaret att man måste se anslagen i relation till den utveckling som har skett i Europa och Sovjetunionen. Jag vet inte riktigt vad man skall dra för slutsatser av det påståendet. Skall man dra slutsatsen att det inte behövs så stora anslag eller att det med tanke på vad som pågår nu, inte minst i Jugoslavien, behövs ytterligare förstärkningar av fredsorganisationernas arbete? Det arbete som fredsorganisationerna utför i Sverige är unikt. Det är en bred folkrörelse, och det finns ett stort engagemang i fredsfrågorna. Inte minst med tanke på situationen i Jugoslavien, tycker jag att det är viktigt att det finns opinioner för att man skall lösa konflikter på annat sätt än genom vapen. Det måste till politiska och fredliga lösningar på konflikter.

Jag tycker i och för sig att det är bra att man gör en översyn. Jag har själv varit med om att motionera om att man skall se över hur anslagen fördelas. Däremot menar jag inte att man skall sänka anslagen. Man bör inte sänka dem eller förändra riktlinjerna för anslagen.

Anf. 18 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Det kan hända att Ingela Mårtensson och jag under nästa år kan hamna på olika ståndpunkter. Det vet vi inte ännu. Min ambition är att översynen i vad gäller själva nedrustningspolitiken skall ge en bättre och fastare plattform för vårt agerande i en förändrad värld. Jag hoppas att vi skall kunna driva en mycket beslutsam och effektiv politik i de olika organ där vi har en röst. Jag tycker dock att det är dags att se över och arbeta med de riktlinjerna. Detta är den stora översynen.

F3-anslaget har verkat under en lång rad år utan att någon utvärdering har gjorts. Det finns vissa tecken på att det i vissa fall har brustit i redovisning och på annat sätt. Det är hur som helst av värde att gå igenom och se om man vill ändra riktlinjerna på något sätt. Det är den stora frågan. Man bör se över om det finns något annat sätt eller någon annan inriktning som är ännu bättre. Vi måste fundera på detta i översynen. Översynen kommer att redovisas offentligt, och den kommer säkert att vara föremål för diskussion, även här i huset. Detta ber jag att få återkomma till.

Jag är tacksam för att Ingela Mårtensson inte pressar mig i frågor om det budgetarbete som just nu pågår. Jag har där ingen möjlighet att ge besked.

Ingela Mårtensson tog upp kopplingen mellan fredsanslaget och försvarsanslaget. Det är ingen hemlighet att moderata samlingspartiet har reserverat sig mot den kopplingen. Nu är det dock en annan sak. I en regering samverkar man och försöker arbeta fram gemensamma ståndpunkter. Vi får naturligtvis diskutera den här frågan. Men Ingela Mårtensson lär väl känna till detta från tidigare riksdagsdebatter.

Anf. 19 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag har inget att erinra mot själva översynen. Jag tycker att det är bra att man ser över hur anslagen används. Sådana översyner kanske vi borde göra oftare när det gäller riksdagsbeslut. Eftersom översynen skall bli klar i januari nästa år tycker jag att det är viktigt att man inte ändrar principerna under tiden utan står fast vid att riksdagen med en bred majoritet har uttalat sig för att kopplingen till försvarsanslagen bör vara en riktpunkt. Jag skall inte pressa utrikesministern på siffror i budgeten, men det är viktigt att man inte ändrar principerna i budgeten. Principerna måste kvarstå tills resultatet av översynen kommer. Då kan man ta upp diskussionen igen. Det är viktigt att man inte minskar anslagen, och de bör helst följa försvarsanslagen.

Anf. 20 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Jag kan inte ge Ingela Mårtensson något besked när det gäller nästa budgetår. Jag kommer emellertid att med stor glädje diskutera dessa frågor och redovisa de överväganden som kommer efter årsskiftet. De kan naturligtvis inte redovisas i budgetpropositionen, utan den diskussionen måste tas upp därefter.

Anf. 21 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga att jag tycker att det är mycket viktigt att man – precis som när riksdagen fattade beslutet år 1987 – verkligen

ser på fredsorganisationerna och deras viktiga arbete. Det är unikt i världen med ett så starkt fredsarbete som vi har i Sverige. Enskilda organisationer och en mängd människor ute i Folk rörelsesverige deltar i ett opinionsarbete. Mot bakgrund av de konfrontationer som finns med olika majoritetsgrupper, även inom det svenska samhället, är det mycket viktigt att folkrörelserna kan arbeta och få fram lösningar som inte går ut på våld. De värnar om att man på ett fredligt sätt skall lösa problemen. Jag vill därför betona fredsorganisationernas betydelse i det arbetet. När det gäller staters agerande är det mycket viktigt att man även har folket med sig.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1991/92:134 om SGUs borrhärnarkiv

Anf. 22 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! John Andersson har frågat mig om den av Sveriges geologiska undersökning (SGU) inrättade tjänsten som chef för det nationella borrhärnarkivet kommer att placeras i Malå till årsskiftet.

Jag vill först understryka att det nationella borrhärnarkivet i Malå och den kompetens och det kunnande som byggs upp i anslutning till arkivet är viktiga resurser för bl.a. prospekteringen och den grundläggande geologiska undersökningsverksamheten i landet. Det är viktigt att SGU ser till att den resurs som borrhärnarkivet utgör kommer till effektiv användning.

Enligt vad jag erfarit köper SGU i dag lokalt de tjänster som behövs för driften av borrhärnarkivet i Malå. SGU anser att den personal som behövs för att genomföra verksamheten och nå uppställda mål nu finns i Malå. Arkivets verksamhet är vidare samordnad med SGUs övriga berggrundsgeologiska arkiv och samlingar. Att ha en separat, i Malå placerad, chef för verksamheten är enligt SGUs uppfattning inte rationellt, och behov av en heltidsanställning föreligger enligt SGU inte heller.

Jag anser att det bör ankomma på SGU att organisera sin verksamhet så att uppställda mål kan nås på effektivaste sätt och till lägsta möjliga kostnad. Detta synsätt ligger väl i linje med de av statsmakterna under senare år uttalade riktlinjerna för styrning och uppföljning av de statliga myndigheternas arbete, vilka innebär målstyrning och kontroll av att uppställda mål nås med givna ekonomiska ramar.

Som svar på John Anderssons fråga anser jag mot nämnda bakgrund att det bör ankomma på SGU att avgöra om och när ifrågavarande chefstjänst skall placeras i Malå. Jag avser därför, efter formell framställning av SGU, föreslå regeringen att ändra på den skyldighet som nu föreligger att chefstjänsten skall vara placerad där.

Anf. 23 JOHN ANDERSSON (v):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret på frågan. I de flesta fall brukar frågeställarna uttrycka sitt missnöje med svaret. Jag är inte bara missnöjd med svaret utan även med frågans hantering.

Jag ställde frågan till näringsministern den 14 november. Jag fick inget

svar den 19 november. Frågan sköts fram en vecka, och skulle då besvaras av arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund. Tisdagen den 26 november när Börje Hörnlund svarar på frågor i kammaren får min fråga inte plats. I dag får jag äntligen ett svar. Då har frågan återigen hamnat hos näringsministern.

Jag tycker att det här tyder på två saker. För det första rådde det kanske oenighet inom regeringen om vilket svar man skulle lämna. För det andra kanske Börje Hörnlund inte ville svara. Efter att ha läst hans interpellationsdebatt från 1988 med dåvarande industriminister Ivar Nordberg kan jag förstå att han inte vill svara nu. År 1988 sade Börje Hörnlund bl.a. att "det är mängden av sådana här i och för sig små beslut som fattas i departement och verk osv. som är den regionala utvecklingens verkliga bockfot". Jag utgår ifrån att omdömet i sakfrågan kvarstår och följaktligen träffar även den nuvarande regeringen och dess näringsminister.

Riksdagen har fattat ett beslut om att inrätta ett arkiv. Självfallet skall dess chef även placeras på samma ort. SGU har hela tiden motarbetat detta, och nu faller regeringen tydligen till föga för motståndet. I svaret vitsordar näringsministern det tekniska kunnande och den kompetens som finns i Malå och som i anslutning till arkivet är grundläggande för prospektering och den geologiska undersökningen i landet.

Det här är tyvärr en tillsättningsfråga som man på olika håll har förhalat sedan 1988. Den får nu sin lösning, till stor nackdel för verksamheten i Malå.

Anf. 24 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Det råder ingen oenighet mellan mig och Börje Hörnlund om svaret på denna fråga. Hur hanteringen har gått till känner jag icke till. Frågan har kommit till mitt departement. Jag har tyvärr varit bortrest vid ett par tillfällen då frågesvar skulle ha lämnats. Därför lämnas svaret i dag.

Vi tillämpar målstyrning när det gäller SGU. SGU anmäler att man inte anser att man behöver en full tjänst utan att den kan delas. Därmed anser man att den inte bör placeras i Malå. Jag anser att SGU självt på effektivaste sätt med det målstyrningssystem vi använder skall få avgöra om det skall finnas någon tjänst i form av chefsbefattning i Malå eller ej.

Anf. 25 JOHN ANDERSSON (v):

Fru talman! När det fattades beslut om den här frågan i riksdagen avsåg man att när arkivet inrättades skulle självfallet även chefen finnas i Malå. Det tar för lång tid och är inte möjligt att redogöra för ärendets gång. I flera regleringsbrev från regeringen har det emellertid sagts saker om den här tjänsten. Den senaste uppgiften man fick var att SGU hade tolkat det sista regleringsbrevet som att man hade fått anstånd med placeringen till årsskiftet 1991-92. Det måste tydligen vara mycket sent påkommet att man inte behöver en cheftjänst, när man så sent som förra året sade att tjänsten skulle tillsättas efter årsskiftet 1991-92.

Anf. 26 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Det finns ingen bindning från riksdagens sida om att tjänsten skall placeras i Malå. Detta har reglerats i ett regleringsbrev. Som bekant har det skett ett regeringsskifte.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

Anf. 27 JOHN ANDERSSON (v):

Fru talman! Andemeningen i riksdagsbeslutet var i alla fall att om man placerar en verksamhet i en viss ort skall även chefen finnas där. Det har man hela tiden utgått ifrån. Även SGU har utgått ifrån detta, eftersom man har begärt anstånd för att placera chefen i Malå.

Det här är ytterligare ett steg i att avlöva Norrland och de verksamheter som har bedrivits i Norrland, och i synnerhet i Norrlands inland.

Anf. 28 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! SGU skall bedriva verksamheten på effektivaste möjliga sätt. Man skall ta till vara skattebetalarnas pengar. Om man inte anser att man behöver en hel chefstjänst i Malå utan väljer en annan lösning är det enligt min uppfattning, med den målstyrning vi har, upp till SGU.

Anf. 29 JOHN ANDERSSON (v):

Fru talman! Detta senare kan jag varken bestrida eller godta, eftersom det är näringsministerns ord att SGU uppfattar saken på det här sättet nu. Jag är litet förvånad över att man har kommit till den uppfattningen just nu sedan det blivit en ny regering.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på frågorna 1991/92:137 och 139 om SSAB

Anf. 30 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Odd Engström har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att förhindra att SSAB köps upp av ett konkurrerande utländskt företag som driver SSAB så länge som nuvarande utrustning och tillgångar medger, för att därefter lägga ned verksamheten. Sten-Ove Sundström har frågat mig vilka garantier för sysselsättningen vid SSAB jag kommer att kräva vid en utförsäljning av företaget. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

I regeringens proposition om privatisering av statligt ägda företag (1991/92:69) som förelades riksdagen den 11 november i år har regeringen bl.a. begärt riksdagens bemyndigande att sälja aktier, delar av verksamheter inkl. fast egendom m.m. i vissa angivna statliga företag. Ett av de företag som anges är SSAB, Svenskt Stål AB, där staten för närvarande äger 48 %. Syftet med det begärda bemyndigandet är att regeringen bör ha möjligheter att välja lämplig tidpunkt och att genomföra försäljningarna i den takt som är affärsmässigt fördelaktig.

Vid val av köpare till de statligt ägda företagen anser jag generellt att de anställda och allmänheten bör ges bred möjlighet att teckna aktier m.m. Vidare måste riktiga industriella lösningar eftersträvas som på bästa sätt tillvaratar företagets utvecklingskraft och därmed ger trygga arbetstillfällen. Det är också viktigt att företagets ägare känner ett engagemang för företagets verksamhet.

Vad gäller Odd Engströms fråga kan jag konstatera att SSAB i dag är börs-

noterat. Som börsnoterat företag agerar SSAB redan i dag efter företagsekonomiska principer. Den bästa garantin för fortsatt verksamhet i företag är lönsamhet, goda industriella förutsättningar och bra näringsklimat. Enligt min uppfattning medför statens deläggande inga fördelar för företagets utveckling och överlevnad. Snarare visar erfarenheten att expansiva företag med staten som ägare i allmänhet haft svårare att erhålla finansiellt stöd från ägarna till framtidsinriktade investeringar än privatägda företag.

Som svar på Sten-Ove Sundströms fråga vill jag framhålla att inga företag kan lämna långsiktiga garantier för sysselsättningen i en marknadsekonomi – allra minst de statligt ägda. Men företag som kan agera efter normala företagsekonomiska principer har de bästa förutsättningarna att tillförsäkra sina anställda en anställningstrygghet på lång sikt. En överföring av de statligt ägda företagen till privat ägo är därför väsentlig för de enskilda företagens utveckling. Erfarenheter i andra länder har visat att privatiserade företag i allmänhet har haft en väsentligt positivare utveckling sedan staten lämnat sin ägarroll.

Om de försäljningar av aktier i svenska statligt ägda företag som regeringen nyligen föreslagit riksdagen kommer till stånd, kommer största möjliga hänsyn att tas för att finna en för varje företag lämplig ägarstruktur.

Anf. 31 ODD ENGSTRÖM (s):

Fru talman! Det är ju brukligt att man som frågeställare tackar näringsministern för svaret. Jag skulle vilja uttrycka mig på ett annat sätt: Arbetarna och tjänstemännen vid Domnarvets Järnverk i Borlänge tackar för svaret. De har uppdragit åt mig att ställa den här frågan till näringsministern, och det är på deras vägnar som jag nu för den här debatten och diskussionen med näringsministern.

Jag är helt säker på att de som i dag arbetar vid Domnarvets Järnverk i Borlänge inte är nöjda med det här svaret. De minns stålkrisen för tioåret sedan. De vet vilka uppförlingar man har fått göra för att skapa den moderna stålindustri som i dag finns i form av SSAB. De minns hur skattebetalarna, dvs. de själva, fick vara med och rusta upp och ta över detta företag ur resterna av det privata stålbolag som skakades av krisen för drygt tio år sedan. De har varit med om att bygga upp ett slagkraftigt och internationellt konkurrenskraftigt företag.

I dag möts de av beskedet att de återigen skall ställas inför en situation där de skall säljas ut. Ja, näringsministern säger kanske inte säljas ut. De erbjuds möjligheten att själva köpa företaget tillsammans med alla andra. Detta är obegripligt för dem som arbetar vid Domnarvet. De anser nämligen att de redan har varit med och köpt företaget en gång. De är knappast intresserade av att köpa en gång till. Var detta allt som näringsministern hade att säga för att lugna stålverksarbetarna i Domnarvet?

Anf. 32 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga. Låt mig börja med att säga att det finns en oro inom SSAB, inte minst inom SSAB i Luleå, för att det nu finns en risk för att utländska stålintressen kan köpa upp produktionsanläggningar och lägga ned dem utan hänsyn till sysselsättningen.

Det finns en oro för att företaget skall reas bort i en lågkonjunktur enbart av ideologiska skäl och utan hänsyn till samhällsintresset.

Här har skattebetalarna investerat i SSAB, bl.a. i Luleå, och byggt upp en internationellt modern stålindustri som gett bra inkomster till statskassan. Nu löper den alltså risk att reas bort. Detta innebär naturligtvis mycket stora problem för sysselsättningen i den del av landet som har den sämsta arbetsmarknaden.

Statsrådet säger i svaret att erfarenheten i andra länder har visat att privatisering av företag i allmänhet spelat en positiv roll. Att det finns ett statligt ägande i stålindustrin beror ju på att de privata kapitalintressena på stålområdet inte har haft intresse eller möjlighet att investera för att klara den utveckling som svensk stålindustri har genomgått.

Det är alltså inte en självklarhet i sig att staten äger företaget, utan det är en viktigt förutsättning för att vi över huvud taget skall ha en modern stålindustri i dag. Jag måste därför ställa en följdfråga: Anser inte näringsministern att de anställda och skattebetalarna i övrigt har rätt att även i fortsättningen få del av det kapital som de investerat i Svenskt Stål AB?

Anf. 33 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag noterar att vid den tidigare delprivatiseringen, som skedde under socialdemokratisk regim, tog en mycket stor andel av samtliga anställda i SSAB, i såväl Luleå som Borlänge, del i emissionen till marknaden. De blev delägare i SSAB. Vi eftersträvar att finna de bästa industriella lösningarna där den bästa utvecklingen för företagen kan förutses och där man ger de bästa förutsättningarna för att ta till vara potentialen inom svensk stålindustri. Vi tror att man gör det bättre i privat regi än i statlig. Vi noterar självfallet att de flesta, mest rationella och mest konkurrenskraftiga stålföretagen i Europa också är privatägda.

Det har även diskuterats om det kan finnas utländska intressenter som ser SSAB som en så svår konkurrent att man vill köpa upp företaget för att delvis lägga ned anläggningar eller åtminstone vansköta dem, inte investera i dem och senare lägga ned dem. Jag tror definitivt inte att marknaden fungerar på det sättet. Det gör den inte inom stålindustrin, och det gör den inte inom övriga industriella verksamheter. Följden av det skulle bli att alla företag tvingades vara statliga.

Vi skall inte rea bort några företag. Vi skall se till att vi skapar starka industriella strukturer med goda utvecklingskrafter som tar till vara potentialen i företagen och säkrar en god utveckling för svensk industri, och i synnerhet för svensk stålindustri.

Anf. 34 ODD ENGSTRÖM (s):

Fru talman! I svaret har näringsministern inte närmare utvecklat skälen till varför man bör sälja ut SSAB. Ett skäl anges dock. Det uppges att företag som har staten som ägare i allmänhet har svårare att erhålla finansiellt stöd från ägarna till framtidsinriktade investeringar. De skulle ha större sådana svårigheter än privatägda företag. Det var verkligen ett sällsynt illa valt argument.

Det var precis motsatsen som gällde den gången när staten fick gå in. Sta-

ten fick ju gå in och ta över i en akut kris därför att de privata ägarna inte var beredda att – för att tala med språkbruket i svaret – göra de framtidsinriktade investeringar som krävdes för att bygga upp det konkurrenskraftiga och slagkraftiga företag som SSAB är i dag. Hur förklarar näringsministern den formuleringen i ljuset av vad som faktiskt förekom för tio år sedan mitt i stålkrisen?

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

Anf. 35 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Det är viktigt att komma ihåg att alla de, ibland våldsamma, strukturförändringarna i SSABs historia har skett i samråd med de anställda. De har funnits med i alla större förändringar. De har varit med och ställt upp på alla rationaliseringsprogram som har skett. Det har varit mycket besvärligt, eftersom det har inneburit att ett antal har blivit övertaliga, men man har alltid kunnat se förutsättningarna för framtiden. Nu händer någonting helt annat.

Nu tar regeringen ett eget initiativ av grundideologiska skäl. Man vill sälja ut, men inte därför att det är viktigt av företagsskäl att göra det i dag. Varför skall de anställda köpa något som de redan i dag äger?

Anf. 36 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Vi har angett skälen till varför vi vill sälja ett antal statliga företag. Det är för att få en bredare ägandespridning och för att vi skall se till att statens olika roller separeras. Det gäller rollen att ange ramarna för företagandet och rollen att driva resp. företag. Vi har även angett de rent statsfinansiella skälen att försöka använda statens förmögenhetsmassa på bästa sätt. Bara för att ett företag har råkat bli statligt behöver det inte vara det för evärdlig framtid. Vi anser att man kan använda det på bättre sätt.

Det var under borgerlig regering som Svenskt Stål AB skapades. Man skapade en ny slagkraftig enighet där man så småningom, steg för steg, först under socialdemokratisk regim och sedan under borgerlig, försöker få tillbaka statens pengar och återföra företaget i privat ägo. Det är där det hör hemma, precis som vilket annat företag i vilken annan bransch som helst. Stålintustrin är inte annorlunda än någon annan industrigen.

Anf. 37 ODD ENGSTRÖM (s):

Fru talman! Jag noterar att näringsministern nu undviker att kommentera det faktiska förhållandet att det var de privata ägarna som var oförmögna till de framtidsinvesteringar som krävdes för drygt tio år sedan. I det här svaret finns inga sakliga skäl angivna för att sälja ut SSAB. Så är det nog. Det finns inga riktigt bra skäl. Vi har här att göra med en doktrin eller – på enkel, vardaglig och hederlig svenska – principrytteri. Man skall sälja därför att man tror att det är bra att sälja. Men dogmer och principrytteri hör mycket illa samman med praktisk skötsel av företag. Det skall bedömas praktiskt från fall till fall. Så var den statliga företagspolitiken uppbyggd under den socialdemokratiska regimen. Vår politik ligger fast där. Sakskälen saknas, herr näringsminister. Det handlar om dogm och principrytteri. Det är svaret på frågan.

Anf. 38 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Om det i dag fanns sakliga skäl för att göra stora struktureringar och om man av den anledningen behövde diskutera andra ägarformer tror jag att vi kunde ställa upp på en helt annan form av diskussion i de här sammanhangen. Men det är alltså helt av ideologiska skäl som regeringen vill göra den här utförsäljningen och privatiseringen. Det är att spela med anställdas trygghet. Det är att spela med det kapital som skattebetalarna investerat i detta företag. Det finns all anledning att värna om de investeringar som ger vinst och återför pengar till statskassan i det här sammanhanget. Det finns ingen anledning att sälja ut dem på lösa boliner. Det kan innebära att de snabbt kan komma i utländsk ägo. Då äventyrar man jobben i den landsdel där vi har de största problemen på arbetsmarknaden.

Anf. 39 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag noterar att mina socialdemokratiska kolleger anser att statliga jobb skall vara tryggare än privata. Man skall uppenbarligen ställa andra krav på statliga företag än på motsvarande privata. Det bryter i så fall radikalt även mot tidigare socialdemokratisk politik. Där har man faktiskt hållit med om att statliga företag skall drivas på samma villkor som motsvarande privata. Samma krav på lönsamhet och samma krav på att man måste vara rationell skall ställas. Det är inte fråga om dogmer och principrytteri. Det är däremot precis vad Odd Engström ägnar sig åt. Det som är statligt skall till varje pris vara statligt.

Vi vill tvärtom se till att vi använder statens förmögenhetsmassa där den kan användas på ett effektivare sätt. Om företagen skall skötas på exakt samma sätt som motsvarande privata företag kan de faktiskt lika gärna vara privata. Staten kan i stället använda sin förmögenhetsmassa och investera den i exempelvis infrastruktur. Det är nationellt bra för hela den svenska industrins konkurrenskraft. Det är detta vi har aviserat att vi vill göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1991/92:149 om ASSI

Anf. 40 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Mona Sahlin har frågat mig varför jag inte är beredd att verka för att en oberoende konsult får granska det ekonomiska bakgrundsmaterial som legat till grund för styrelsens i ASSI beslut att avveckla en pappersmaskin vid pappersbruket i Karlsborg.

Jag vill hänvisa till vad jag svarade på en fråga i riksdagen den 15 oktober i år om pappersbruket i Karlsborg och vad jag i brev till Svenska Pappersindustriarbetareförbundet den 15 november svarat angående granskning av en oberoende utredare.

Det är inte min uppgift att ta ställning till detta med en oberoende konsult som Mona Sahlin efterfrågar. Jag anser fortfarande att det ankommer på ledningen och styrelsen för AB Statens Skogsindustrier att besluta om den framtida utvecklingen av pappersbruket i Karlsborg.

Då Mona Sahlin, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav talmannen att Sten-Ove Sundström i stället fick delta i överläggningen.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

Anf. 41 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag får tacka näringsministern för svaret på frågan. Det är viktigt att man går grundligt till väga i sådana här sammanhang. Det finns alltså flera uppgifter om möjligheten att driva den här pappersmaskinen vidare. Det finns skiljaktiga åsikter bland ekonomerna. Då bör man ta chansen att via Pappersindustriarbetareförbundet låta alla dem som är kopplade till företaget få titta på den här, ur sysselsättningssynpunkt, viktiga frågan.

Den här pappersmaskinen representerar en mycket viktig del av utvecklingen vid bruket. Den har också använts för att ta fram nya produkter. Därför är den mycket viktig i en sådan här produktion. Jag har svårt att se varför man inte skulle låta en ny analys på det här området ske. Det skulle kosta väldigt litet egentligen. Det är visserligen, som statsrådet säger, en uppgift för ledning och styrelse, men det får aldrig vara så att ägaren fransäger sig ansvaret. Jag tycker att statsrådet här bör ge en indikation till företagsledningen att det kan vara viktigt att titta på detta. Det betyder mycket för sysselsättningen och för brukets överlevnad.

Anf. 42 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag tror att den här frågan är utomordentligt väl och grundligt utredd. Jag har personligen sett ett otal utredningar och beräkningar på denna pappersmaskins eventuella lönsamhet. Enligt min uppfattning ankommer det på ledningen och styrelsen att göra de utvärderingar som behöver göras. Jag vet att det har gjorts ett mycket stort antal utredningar och utvärderingar. Så länge jag har förtroende för styrelsen och ledningen är det de som skall fälla avgörandet. De har utvärderingsansvaret och de har utredningsansvaret. Jag har förtroende för ledning och styrelse i ASSI.

Anf. 43 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Det gäller sysselsättningen på en ort som har stora problem, därför tycker jag att man bör ta alla chanser att följa upp möjligheterna att driva den här pappersmaskinen vidare. Man bör ta alla chanser och titta om det finns andra vinklingar och ekonomiska möjligheter att driva den vidare. Svenska Pappersindustriarbetareförbundet har ekonomer som har tittat på detta och ser framkomstmöjligheter. Därför tycker jag att ägarna bör ta chansen och låta en oberoende konsult granska företagets ekonomiska analys och ånyo försöka uppskatta möjligheterna att driva produktionen vidare.

Anf. 44 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Att utreda kostar pengar, inte själva utredningen men tiden som utredningen tar då man gör förluster. Om vi skulle använda den metoden skulle vi överpröva varje beslut i varje företag som skulle medföra personalinskränkningar. Det är totalt orimligt att regering och riksdag skall göra detta. Det måste vara styrelser och ledningar som gör den här utvärderingen. Om man kan finna en köpare till anläggningarna i Karlsborg och om någon

anser sig kunna driva dem med lönsamhet är jag fullständigt övertygad om att ASSI är berett att avyttra dessa.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på frågorna 1991/92:172 och 185 om valsverksproduktionen i Luleå

Anf. 45 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Sten-Ove Sundström har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att säkra valsverksproduktionen i Luleå. Bengt Hurtig har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att förhindra att vidareförädlingen av stålämnen i Luleå försvinner. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Jag har i olika sammanhang sagt att det ankommer på företagens ledningar och styrelser att besluta om den framtida inriktningen och utvecklingen av verksamheten. Jag ser inte heller i det nu aktuella fallet någon anledning att ingripa i denna beslutsordning.

Anf. 46 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för svaret på frågan.

Ovako Profilers styrelse har skjutit upp sitt beslut om Profilers framtid till nästa vecka, men risken är att ägaren, SKF, då fattar ett beslut som innebär att de 600 anställda presenteras en julkupp som de inte kommer att glömma i första taget. Att sparka ut 600 personer i arbetslöshet på en vikande arbetsmarknad där arbetslösheten nu snabbt närmar sig 5 % är oansvarigt.

Ovako ägs av SKF, som ju är en stor koncern och som i detta ärende har ett mycket stort ansvar för utvecklingen vid Ovako Profiler i Luleå. Men det betyder inte att landets regering kan undgå att ta sitt ansvar, att ta kontakt med parterna och diskutera olika möjligheter till omstrukturering av verksamheten. Det här är naturligtvis en viktig fråga i första hand för SKF, men det måste också vara ett viktigt ansvar för näringsministern att trycka på de olika aktörerna och åstadkomma en vettig lösning. Parterna är främst SSAB och Ovako Profiler, dvs. SKF.

Jag måste ånyo fråga om statsrådet inte är beredd att ta det ansvaret, dvs. att trycka på parterna. Det här är ett väldigt viktigt läge med tanke på de problem som finns på arbetsmarknaden där uppe. Här handlar det om 600 personer och i förlängningen om 2 000–3 000 människors jobb i en region som Luleå, som alltså nu har stora problem.

Anf. 47 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Jag får också tacka för svaret.

Ovako har av många ansetts vara en bra arbetsgivare i Luleå, inte minst därför att man har satsat bortåt en halv miljard i en ny skänkgugn, i modernisering av stränggjutning och i flyttning av rälsverket från Borlänge. Investeringar av det slaget – i vidareförädling – bör rimligen vara grundade på långsiktiga bedömningar och inte på kortsiktiga spekulationer. Därför ger hotet

om nedläggning av Profiler på grund av kortsiktiga förluster, som hänger ihop med de stora investeringar som man har gjort, ett oseriöst intryck och ändrar den uppfattning som man i Luleå har haft om Ovako. Det stärker inte precis anseendet hos den privata delen av stålindustrin.

Om denna vidareförädling i Luleå faller tappar SSAB givetvis en stor ämneskund. Skulle detta leda till att SSAB får problem och att man går över till en mer skrotbaserad ämnesframställning ute i Europa kan LKAB i sin tur, och då främst Malmbergsgruvan, få problem.

Industriministern kunde ha sagt ungefär så här: Den situation som nu utvecklas är mycket allvarlig, inte minst för en landsända med stor arbetslöshet. Jag är beredd att göra vad jag kan för att stålbranschen i Sverige skall klara sig genom lågkonjunkturen och stå stark när konjunkturen vänder uppåt. T.ex. kan banverket skriva kontrakt på mer räls, och vi är beredda att hjälpa till med det. Vi borde också kunna samla ihop sakkunskap i landet för att genomlysna alla möjligheter att bibehålla och utveckla en miljömässigt och energimässigt hållbar järnframställning och vidareförädling av stålprodukter i Luleå. Regeringen är beredd att medverka till en utveckling där stålorten Luleå blir ett metallurgiskt centrum och en stödjepunkt för landets produktionssystem.

Så här resonerar man faktiskt i många andra länder och engagerar sig i och ger stöd till sin stålindustri. Det efterlyser vi också i Sverige.

Anf. 48 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! I en planekonomi skulle man säkert agera på det sättet. I en marknadsekonomi handlar man inte så. Det ger närmast ett falskt intryck av handlingskraft.

Vi anser att privata och statliga arbetsgivare har samma ansvar. Vi anser det orimligt att näringsdepartementet eller riksdagen skall pröva investeringar, nedläggningar eller något annat i varje enskilt företag. Det strider dessutom mot grundläggande marknadsekonomiska principer. Det ankommer på företagen att själva göra riktiga bedömningar.

Jag är fullständigt övertygad om att man kan hitta en annan ägare eller några som är beredda att satsa pengar i denna verksamhet kommer Ovako säkerligen att kunna sälja verksamheten eller överlåta den i stället för att bara helt enkelt lägga ned. Men problemet är att hitta någon som är beredd att satsa pengar och som tror att detta är en sund och riktig investering för framtiden. Näringslivet är nog bättre på att göra den värderingen än näringsdepartementet.

Anf. 49 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Nu tror jag säkert att det är många som börjar fundera över vad vi egentligen skall med en näringsminister till här i landet, både när det gäller privat och när det gäller statlig företagsamhet. Självfallet skall regeringen eller statsrådet inte lägga sig i alla planer på förändringar – det är en onödig sak att diskutera här – men när det gäller betydande och tunga förändringar som slår oerhört hårt mot en landsända, där man riskerar att få mycket stora problem, måste det finnas ett engagemang från regeringens och näringsministerns sida.

Det betyder inte att man i alla lägen skall diskutera mångmiljoninvesteringar – det kan också betyda att man tar kontakter. Kontakter är ju viktiga, inte minst inom det privata näringslivet. Jag hade utgått från att näringsministern här skulle annonsera någon form av kontakter. Det handlar inte alltid om pengar – det handlar också om att trycka på vid rätt tillfälle och att ta de kontakter som man på industridepartementets område brukar ha i näringslivet.

Nu är det dags att näringsministern börjar vässa tänderna och gör någonting åt situationen. Det ramlar ned problem över dessa stora, tunga industrier, som betyder så mycket för sysselsättningen.

Anf. 50 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Min uppfattning är att marknadsekonomin ibland kan få svårigheter och gå snett, och då måste nationellt ansvariga näringsministrar och industriministrar ingripa. Erfarenheterna säger också att styrelserna i sådana här företag inte fattar sina beslut i lufttomma rum utan i en miljö där både politiker och andra företag är medaktörer.

Inte heller är det så att industriministern och regeringen i alla lägen slaviskt följer de marknadsekonomiska principerna. När det gällde Nordbanken och Bofors var situationen tydligen så allvarlig att regeringen ansåg sig tvungen att ingripa. Hade man slaviskt och dogmatiskt följt sina marknadsekonomiska principer skulle Nordbanken och Bofors kanske ha fått gå i stöpet. Men då skulle problemen ha blivit för stora, tyckte man. Vi efterlyser alltså ett ansvar också för stålindustrin i Sverige.

Anf. 51 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Vi har inte gjort några ingripanden när det gällde Bofors. När det gällde Nordbanken var vi i praktiken bundna av tidigare regerings åtaganden.

Jag tycker att Sten-Ove Sundström borde notera att vi har bytt namn på departementet. Vi bedriver inte industristödspolitik, vi bedriver inte branschpolitik, utan vi bedriver en politik som skall göra det bra att investera och driva verksamhet i Sverige. Det är normalt sett det som ger den största framgången. Det kommer vi att göra också i de här sammanhangen.

Jag avser inte att utöva påtryckningar eller bedriva någon form av maktutövning för att få någon att fatta orationella beslut. Det slår bara mot övriga verksamheter i samma företagsgrupp och hotar flera arbetstillfällen på andra orter och i senare led. Det är ingen bra näringspolitik, det ger inga nya arbetstillfällen – snarare tvärtom.

Anf. 52 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Låt mig då bara säga att jag tror att det vore bra om näringsministern och näringsdepartementet bedrev den politik som kunde ge den största framgången även i den landsända som vi nu talar om. Det finns ju ingenting i utvecklingen för dagen som tyder på att det är den politiken som förs.

Jag tror inte heller att man skall bedriva en politik som bidrar till att så att säga trissa upp en problemfylld situation. Men det är i ett sådant här sam-

manhang viktigt att det företag som det handlar om – SKF – i första hand är medvetet om vad som händer om man inte seriöst granskar problemet. Jag tror också att det är viktigt att näringsministern följer utvecklingen här noggrant och ser till att även de som bor och verkar i den här landsändan på något sätt kan notera den största framgången, som man talar om. Än så länge märker vi ingenting av den.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

Anf. 53 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Vi har förut konstaterat att vi har ganska olika syn på närings- och industripolitik. Även vissa beslut som fattas i en marknadsekonomi kan få sådana kedjeeffekter på en rad andra företag att man får stora skador på hela näringslivskedjan och den industristruktur man har. Där kommer enligt min uppfattning samhällsansvaret in. Man måste noga följa den utvecklingen, föra diskussioner och samtal med berörda parter och bidra med den kompetens och det kunnande som rimligen måste finnas också i ett näringsdepartement.

Anf. 54 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Nu sade Bengt Hurtig något klokt. Vi skall självfallet följa utvecklingen av näringslivskedjan och industristrukturen, och det gör vi. Men vi tror inte att man förbättrar situationen med påtryckningar eller industristöd – man gör det genom att förbättra det industriella klimatet i Sverige, som vi anser vara centralt för att åstadkomma en bättre återhämtning i den svenska ekonomin.

Sedan några ord till Sten-Ove Sundström. Ansvar för det som nu har ställts till uppe i Norrbotten är faktiskt den socialdemokratiska regeringens, Sten-Ove Sundström. Vi kan ta vårt ansvar när vår politik hunnit slå igenom.

Anf. 55 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tror inte att de anställda vid Ovako och andra anläggningar där man nu löper risken att förlora sina arbeten är betjänta av någon längre historieskrivning, även om en sådan ibland kan vara viktig. Jag tror att de vill se ett resultat. Jag tror att de vill se att de ansvariga politikerna nu engagerar sig i deras frågor och i de problem som kan uppstå om man nästa vecka fattar det här beslutet.

Framgång, som näringsministern tidigare talade om, kan naturligtvis noteras på olika sätt, men jag tror att det vore oerhört värdefullt om det gjordes någonting konkret från näringsdepartementets sida under den närmaste tiden i fråga om Ovako Steel i Luleå.

Anf. 56 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Risken finns ju att regeringarna i andra länder, när de har problem med stålindustrin, går in och vidtar åtgärder. Enligt vad jag förstår går finska staten in när det gäller den finska delen av Ovako. Det rubbar naturligtvis konkurrensförutsättningarna, om svensk stålindustri hos regeringen och näringsdepartementet möts av en stenhårt och dogmatiskt avviesande inställning till att agera och till att ha framförhållning.

Anf. 57 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag trodde industristödspolitik tillhörde en förgången tid här i kammaren. Jag tror inte att de anställda vare sig vid Ovako Steel i Luleå eller någon annanstans är betjänta av någon form av falsk handlingskraft.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1991/92:177 om LKAB

Anf. 58 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Bruno Poromaa har frågat mig på vilket sätt de sociala skälen i dag så förändrats att det motiverar en försäljning av LKAB.

Regeringen har i den nyligen avlämnade propositionen om privatisering av statligt ägda företag, m.m. (prop. 1991/92:69) angett en ny inriktning av statens roll i näringspolitiken och fördelarna som är förenade med ägarspridning i de statliga företagen.

Statens främsta uppgift inom näringspolitiken är enligt min mening att ange ramar och regelsystem för näringslivets verksamhet och bidra till att skapa betingelser för långsiktig tillväxt. Staten bör inte styra utvecklingen i enskilda företag eller branscher oavsett om de är privat eller statligt ägda. Företag som kan agera efter normala företagsekonomiska principer har de bästa förutsättningarna att tillförsäkra sina anställda anställningstrygghet på lång sikt. En överföring av de statligt ägda företagen till privat ägo är därför väsentlig för de enskilda företagens utveckling. Erfarenheter från andra länder har visat att privatiserade företag i allmänhet haft en väsentligt mer positiv utveckling sedan staten lämnat sin ägarroll.

Om riksdagen antar regeringens förslag planerar regeringen att efter riksdagens godkännande genomföra en privatisering av vissa statliga företag. Den breda ägarspridning i de statliga företagen som regeringen då kommer att eftersträva kan enligt min uppfattning innebära fördelar även för LKAB och dess anställda.

Anf. 59 BRUNO POROMAA (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka näringsministern för svaret. Jag får tacka för svaret också på de anställdas vägnar, speciellt gruvarbetarnas – till den kåren hör också jag. Jag är helt övertygad om att de definitivt inte är nöjda med det här svaret.

Alla känner vi en stor oro över vad som kommer att hända om LKAB över en natt får en ny ägare. Jag förmodar att statsrådet kanske inte känner till att LKAB en gång i tiden faktiskt var privatägt. Men redan i början av 1900-talet blev LKAB halvstatligt genom dåvarande högerledaren Arvid Lindmans försorg. I det avseendet var han faktiskt en klok och förutseende man.

Jag vill påstå att LKAB har en särställning bland de statliga företagen. Man bearbetar en naturresurs som är ändlig. Den tar en gång slut. Det var förmodligen också mot den bakgrunden som Arvid Lindman gjorde det ställningstagande han gjorde. Han gjorde det också möjligt för staten att sedermera överta också den resterande delen när det gällde ägandet av LKAB.

Så skedde också. 1957 blev LKAB ett helstatligt företag, och det föregicks av en lång och bred utredning, som i det närmaste var helt enig om att det var bättre för samhället och för de anställda att LKAB var samhällsägt än att det var privatägt – den dag naturresursen tog slut skulle detta få mycket stora konsekvenser, både för de anställda och för kommunerna i fråga. Man ansåg att det vore bäst om samhället då var ägare till LKAB. LKAB förstatligades också vid det tillfället.

Anf. 60 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Samma regler gäller för statliga och privatägda företag. De reglerna gäller även för LKAB. Vi har privatägda gruvor i Sverige, och vi har statligt ägda i form av LKAB. Så finns även utomlands.

Vi ser egentligen inte någon skillnad mellan Boliden och LKAB. Vi ser i stället möjligheter att ta till vara utvecklingskraften i LKAB, att få till stånd en bättre lönsamhet när det gäller malmtransporterna både i Sverige och i Norge, att få en investering i en ny huvudnivå, att stärka livskraften med en stark balansräkning för LKABs framtid. Jag tror att LKAB har en mycket bra framtid med en hygglig lönsamhet, men det gäller att få bra ägare, ägare som är beredda att skjuta till kapital och kanske även säkra en del av avsättningen.

Även LKABs historia visar att privata ägare har varit framgångsrika med att driva företaget. Min uppfattning är att LKAB väsentligt kan stärkas genom att ges andra ägare, och det är också våra intentioner att skapa industriellt riktiga lösningar som förstärker företagets utvecklingskraft.

Anf. 61 BRUNO POROMAA (s):

Fru talman! Det senare – att de privata skulle vara bättre skickade att sköta de statliga företagen – är ett ideologiskt påstående. Så är ingalunda fallet.

Det ger mig anledning att fråga statsrådet om LKAB på något sätt är misskött. Om det är så att LKAB är misskött, se då till att företaget får en annan styrelse, som i sin tur ser till att företaget får en annan ledning!

Jag tycker tvärtom – de stora insatser som man har gjort inom LKAB hade knappast gjorts av några privata intressen. Jag tackar min lyckliga stjärna för att LKAB var ett statligt företag vid regeringsskiftet 1982. Då gick staten in med olika åtgärder för att rädda företaget. Hade det då varit i privata händer hade företaget nu varit konkursmässigt. Men nu är det ett solitt företag och har god likviditet.

Anf. 62 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Vår uppfattning är att vi skall hitta bra industriella lösningar, något som stärker LKAB och dess utvecklingskraft. Vi anser inte att företaget är misskött, men det finns mer att göra, inte minst när det gäller malmtransporterna, som Bruno Poromaa säkert vet. Genom bl.a. de åtgärderna kan man se till att stärka lönsamheten och trygga framtiden, men det förutsätter också att företaget har säkra och bra leveranser ut i Europa. Det är det vi vill skapa bl.a. genom ägarspridning och tillgång till riskkapitalmark-

naden, i och med att det som bekant är en mycket kapitalintensiv verksamhet.

Anf. 63 BRUNO POROMAA (s):

Fru talman! Malmtransporterna är en helt annan fråga, och den tänker jag ta upp med kommunikationsministern vid något annat tillfälle. Det har redan gjorts stora insatser. När vi fick en socialdemokratisk regering 1982 tillsattes en arbetsgrupp som såg till att fraktkostnaderna i det närmaste halverades. Problemet när det gäller fraktsatserna ligger på den norska sidan, och det är där man måste göra någonting. Jag noterar med stor tillfredsställelse att näringsministern är beredd att ta kontakter med normmännen och se till att det blir skäliga malmfraktpreiser på den sidan.

Anf. 64 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Vad man uppnådde från socialdemokratisk sida i början av 80-talet är verkligen ingenting att skryta om när det gäller malmtransporterna. Det var ingen bra lösning – man gick inte ens halva vägen i det avseendet. Vad Bruno Poromaa tänker göra är redan gjort. Vi har tagit initiativet, och vi tänker lösa den här frågan till fromma för LKAB.

Anf. 65 BRUNO POROMAA (s):

Fru talman! Den socialdemokratiska regering som tillträdde 1982 föregicks av fyra borgerliga regeringar, och såvitt jag vet gjorde de ingenting för att få ner fraktkostnaderna, trots att det var ett av de stora problemen. Jag vet att LKABs ledning hade täta kontakter med den dåvarande regeringen, men den orkade inte göra någonting, då alla i den regeringen slog vakt om sina domäner och inte hade något som helst gemensamt intresse av att ta ansvaret för LKABs utveckling.

Anf. 66 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Vad socialdemokraterna lyckades med i början av 80-talet var en dålig halvmesyr. Vi tänker rätta till den.

Anf. 67 BRUNO POROMAA (s):

Fru talman! En dålig halvmesyr, säger näringsministern. Då tycker jag att han skall åka upp till malmfälten och fråga om det var en dålig halvmesyr. Uppfattningen bland de anställda och berörda kommuner är en helt annan än vad Per Westerberg ger till känna.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1991/92:192 om krisen inom byggnadsverksamheten i Stockholms län

Anf. 68 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Sören Lekberg har frågat statsrådet Bo Lundgren vilka åtgärder han tänker vidta för att lindra krisen inom byggnadsverksamheten i

Stockholms län. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

Den svaga byggmarknaden är delvis förorsakad av den allmänt svaga konjunktur som ekonomin befinner sig i för närvarande. En viktig faktor för nedgången i byggandet är emellertid även att den omfattande byggnadsverksamheten under senare år medfört att efterfrågan på byggtjänster på sikt inte kan förväntas återgå till de nivåer som rådde före konjunkturedgången. Även vid en allmänt positiv konjunkturutveckling kan byggandet därför förväntas bli lägre än under slutet av 1980-talet.

Regeringens politik inriktas dels på att mer långsiktigt bryta den ekonomiska stagnationen i Sveriges ekonomi, dels på att kortsiktigt genom olika insatser mildra effekten för dem som drabbas av arbetslöshet. Även dessa kortsiktiga insatser är – där så är möjligt – inriktade på att stärka den långsiktiga konkurrensförmågan och främja tillväxten.

Vad gäller byggsektorn kan nämnas att regeringen i tillägsbudget i bl.a. har föreslagit 1 500 milj.kr. till vissa infrastrukturinvesteringar samt 950 milj.kr. till vissa byggnadsinvesteringar. Bland aktuella infrastrukturprojekt som påverkar Stockholmsregionen kan nämnas Mälarbanan och Arlandabanan. Jag har vidare erfarit att länsarbetsnämnden i Stockholms län diskuterar tidigareläggningar av byggprojekt med landstinget, kommuner i länet, vägverket m.fl. Många av dessa projekt kommer att medföra – förutom direkta arbetstillfällen – att näringslivets konkurrenskraft stärks och sysselsättningen kan tryggas på sikt. Detta är helt i linje med regeringens ekonomisk-politiska strategi.

Sysselsättningsläget för byggnadsarbetarna i Stockholms län är betydligt bättre än i övriga landet. Antalet arbetslösa var i oktober i år 5,3 % i länet mot 8,8 % i snitt för hela riket. I de nordliga länen låg andelen arbetslösa kring 15 %. De prioriteringar som måste göras inom arbetsmarknadspolitiken leder därför till att insatserna i Stockholms län blir relativt begränsade.

För att regeringen skall kunna följa utvecklingen inom byggsektorn och utbyta information med parterna på byggmarknaden kommer regeringen att tillsätta en arbetsgrupp. De närmare formerna för detta samråd kommer att avgöras senare.

Anf. 69 SÖREN LEKBERG (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka näringsministern för svaret på min fråga, som jag hade ställt till skatteminister Bo Lundgren, eftersom det är han som huvudsakligen svarar för finansieringsvillkoren när det gäller bostads- och byggmarknaden. Att det kan uppstå en sådan här förvirring är kanske ett exempel på resultat av att man har slagit sönder bostadsdepartementet. Jag kan mot den bakgrunden förstå att byggbranschen i dag är förvirrad och en smula upprörd.

När det gäller själva svaret kan jag konstatera att näringsministern visar en mycket passiv hållning. Det är i och för sig ett ganska mångordigt svar, men det finns inga konkreta nyheter i det.

Byggekrisen i Stockholms län har förvärrats genom regeringens åtgärder under hösten. Det gäller framför allt på bostadspolitikens område, där den marknad som enligt Byggmästareföreningen i Stockholm var en ljusglimt har

punkterats av regeringens åtgärder. Det går nu inte att överblicka framtiden, och det går inte att göra några kalkyler. Det innebär också att efterfrågan avtar, att det inte kommer i gång några projekt.

När det gäller de andra åtgärderna för byggande radar näringsministern upp gamla beslut, inte några nya.

Sedan talar näringsministern om att arbetslösheten bland byggnadsarbetare är låg i Stockholmsområdet. Den är inte låg, utan den ökar snabbt varje dag och ökar snabbare än någon annanstans i landet. Man befarar en arbetslöshet på 20 % i höst. Jag vill då slutligen ställa en fråga till näringsministern: Hur hög skall arbetslösheten bli innan regeringen agerar?

Anf. 70 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Vi bedriver inte branschpolitik bransch för bransch. Vi bedriver en generell näringspolitik, där vi skall skapa goda förutsättningar för industrin som sådan. Vi ser inte att Stockholms län är särskilt hårt drabbat gentemot övriga landet, och det är något magstarkt att tycka att den delen av landet särskilt skulle prioriteras i den ena eller andra riktningen.

Det finns vissa nya beslut om tidigareläggningar av infrastrukturinvesteringar, investeringar i byggnader, som denna regering har lagt fram och som skall befrämja ökad produktivitet och tillväxt i ekonomin. Det är med den typen av satsningar som vi steg för steg vill försöka ta oss ur nuvarande ekonomiska problem.

Sedan är det fullständigt klart att byggnadsbranschen i dag är överdimensionerad i förhållande till de långsiktiga behov som förefaller föreligga.

Anf. 71 SÖREN LEKBERG (s):

Fru talman! Att byggnadsindustrin är hårt utsatt är inte min bedömning, utan det är branschens egen bedömning. De åtgärder som näringsministern nu har radat upp är inga nya åtgärder, utan det är samma åtgärder som den gamla regeringen föreslog.

Här säger näringsministern att han har erfarit att länsarbetsnämnden i Stockholms län håller på att ta fram projekt. Ja, länsarbetsnämnden har gjort en lista på lämpliga åtgärder som borde sättas in, som regeringen borde vidta. Men vi kan konstatera att regeringen sitter med armarna i kors och låter arbetslösheten bland byggnadsarbetarna öka från nuvarande 7 % den här veckan mot prognostiserade 20 %. När kommer regeringen att agera?

Anf. 72 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag skall inte gå in på ren arbetsmarknadspolitik – som Sören Lekberg vet är det Börje Hörnlunds bord. Jag tror att vi dessutom kommer att satsa resurser där de befrämjar tillväxt och ökad produktivitet i de delar som är värst utsatta, och dit hör inte Stockholms stad och län. När det gäller nya åtgärder har vi via tilläggsbudgeten föreslagit insatser på 2 450 milj.kr. som just berör infrastruktur och byggnadsinvesteringar. Det är nya pengar som kommer fram, hur än Sören Lekberg vrider och vänder på det hela.

Anf. 73 SÖREN LEKBERG (s):

Fru talman! Jag kan konstatera att näringsministern inte har mycket till övers för Stockholmsregionen. Han har alltså inte några planer på nya åtgär-

der, trots att arbetslösheten nu ökar mycket kraftigt och trots att byggnadsindustrin själv säger att man gärna vill ha en möjlighet att överleva, så att man så småningom, då EES-avtal och sådant har trätt i kraft, kan gå ut på den europeiska marknaden och konkurrera. Men här sitter, som sagt, regeringen med armarna i kors och vill inte vidta åtgärder.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

Anf. 74 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Eftersom jag kommer från Nyköping betraktar jag mig som tillhörande Storstockholmsregionen, men jag är inte så fixerad vid den att jag tror att det är den regionen som är hårdast utsatt och behöver särskilda insatser.

Anf. 75 SÖREN LEKBERG (s):

Fru talman! Jag vet inte vilken måttstock näringsministern har, men för närvarande är 7 % av byggnadsarbetarna i Stockholmsområdet arbetslösa. Bakom varje byggnadsarbetare står tre fyra andra anställda. Nu pekar prognoserna på att arbetslösheten i Stockholmsområdet i vinter kommer att närma sig 20 %. För mig är det ett alarmerande tal, men det är tydligen inte något som bekommer näringsministern. Det är ett klart besked, fru talman, till dem som är verksamma i byggnadsindustrin i Stockholms län.

Anf. 76 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag tycker för det första att Sören Lekberg skulle försöka höja näsan litet grand över Stockholmsregionen. Det finns regioner som är väsentligt mycket hårdare utsatta, som har väsentligt större arbetslöshetstal och som har en mycket besvärlig situation. För det andra ägnar vi självfallet frågan uppmärksamhet, men en bransch som har haft en väldigt stark högkonjunktur under en lång följd av år och som behöver anpassa sin storlek nedåt må försöka göra det också, och inte bara tro att skattebetalarna skall upprätthålla en överdimensionerad industrigen. Det går inte.

Anf. 77 SÖREN LEKBERG (s):

Fru talman! Näringsministern säger att jag skall höja näsan över länet och titta ut. Ja, det är på det sättet att arbetslösheten nu ökar oerhört snabbt i Stockholmsområdet. Arbetslösheten har ökat sju gånger om under det här året för byggnadsarbetarna, och antalet arbetslösa byggnadsarbetare i Stockholm är lika stort som antalet byggnadsarbetare i hela Norrland. Det anger så att säga digniteten på problemet.

Jag kan bara konstatera att näringsministern inte vill göra någonting, trots att det finns listor med angelägna objekt som, om de fick sättas i sjön, skulle kunna befrämja effektivitet och tillväxt i vårt land.

Anf. 78 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! När efterfrågan viker och man behöver minska sitt omfång måste byggnadsbranschen, som alla andra branscher, ta konsekvenserna av detta och inte bara tro att man kan ropa på skattebetalarnas pengar för att upprätthålla volymen. Det gäller även Stockholms stad och län.

Anf. 79 SÖREN LEKBERG (s):

Fru talman! Jag konstaterar att näringsministern nu nästan ägnar sig åt ett slags hets mot Stockholmsområdet. Det som har orsakat de svåra problemen under hösten är åtgärderna på bostadspolitikens område. Det var ju den marknaden som var ljusglimten, som Byggmästareföreningen sade, som kunde överleva den nedbantning och lågkonjunktur man stod inför. Men den marknaden har regeringen punkterat, och det är därför man står inför de här stora problemen. När jag nu påtalar detta och menar att en arbetslöshet på 10 % för byggnadsarbetarna i Stockholm är oacceptabel talar näringsministern om att jag skall lyfta näsan.

Anf. 80 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag hetsar inte mot någon region, men däremot hetsar jag mot industristödspolitik. Det är inte skattebetalarna som skall ta stötarna via statsbudgeten på det ena eller andra hållet. Vi skall självfallet se till att anpassa en bransch som har blivit överdimensionerad genom de senaste årens verksamhet. Den överplanering som har skett har drivit fram överhettning och överdimensionering under senare år.

Jag ser fler regioner än Stockholms stad och län, Sören Lekberg. Jag har sett hur byggnadsarbetare från min hemregion och från stora delar runt Stockholm fortfarande pendlar till Stockholms stad och län. Jag tycker inte att man bara skall se Stockholms stad och län, trots att jag själv tillhör regionen – det finns ett land utanför huvudstaden också.

Anf. 81 SÖREN LEKBERG (s):

Fru talman! Näringsministern har gett klara besked om sin syn på och sin attityd till byggmarknaden. Jag kan bara konstatera att det för näringsministern inte är något problem att 10–20 % av byggnadsarbetarna går arbetslösa.

Han talar också om industristödspolitik, när det handlar om att regeringen har punkterat bostadsmarknaden för att kanske ta pengar därifrån och använda till andra ändamål – vad vet jag. Jag kan också konstatera att regeringen kommer att vara passiv då det gäller åtgärder för att förbättra situationen.

Anf. 82 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Regeringen kommer att vara passiv och kommer icke att föra någon industristödspolitik, däremot se till att det skapas sunda, riktiga arbetstillfällen i lönsamma företag. Det är inte vi som har punkterat byggnadsbranschen. Det har skett konjunkturförändringar på grund av en uppbåst överhettning via en ganska socialistisk bostadspolitik. Den skapade under ett antal år en topp, som vi nu ser utförsbacken på, och när man kommer ner från den toppen utsätts man för en ganska hårdhänt behandling. Det blir dess värre så när man inte har en jämnare, rent marknadsekonomisk utveckling.

Anf. 83 SÖREN LEKBERG (s):

Fru talman! Här talar näringsministern om en socialistisk marknad, och det är en lockande diskussion. Det som utmärkte Stockholmsregionen för

några år sedan var att marknaden var närmast fri då det gällde byggande av kontorshus. Från socialdemokratisk sida ville vi gå in och hålla tillbaka detta byggande, men då fick vi kritik för att vi skulle reglera marknaden och på det sättet skapa utrymme för bostadsbyggande. Jag vet inte hur det som Per Westerberg säger går ihop, men jag konstaterar återigen att det inte planeras några åtgärder från regeringens sida för att underlätta läget. Sådana åtgärder som har föreslagits, t.ex. att satsa på ytterligare utbyggnad av kollektivtrafiken, bryr sig Per Westerberg tydligen inte om.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

Anf. 84 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Sören Lekberg har tydligen inte lyssnat på någonting av det jag har sagt eller redovisat om de åtgärder som regeringen vidtar. Vi tänker inte via industristöd eller statliga pengar upprätthålla volymen i en bransch som inte motsvarar efterfrågan. Det är bara att konstatera att byggnadsbranschen, och bostadsbyggnadsbranschen i synnerhet, har varit en av de mest genomreglerade och genomsocialiserade branscherna i Sverige, och vi ser också de problem som är resultatet av den politik som har förts.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1991/92:223 om sandsugningen utanför Falsterbonäset

Anf. 85 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Per Stenmarck har frågat statsrådet Görel Thurdin om regeringen är beredd att medverka till att ytterligare sandsugning inom området utanför Falsterbonäset inte skall bedrivas efter den nuvarande tillståndstidens utgång. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Jag vill först lämna en orientering om den lagstiftning som reglerar sandsugning i havet.

De bestämmelser som reglerar utvinning av sand, grus och sten på vår kontinentalsockel, dvs. havsbotten och dess underlag, finns i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln och i kontinentalsockelförordningen (1966:315). Enligt denna lagstiftning krävs det tillstånd för att få bedriva täktverksamhet i havet. Om täktverksamheten är belägen inom allmänt vattenområde, dvs. ut till vår territorialgräns, skall verksamheten dessutom prövas enligt vattenlagen av vattendomstol.

Enligt bestämmelserna i kontinentalsockellagstiftningen ankommer det på Sveriges geologiska undersökning (SGU) att pröva ärenden om tillstånd till sandtäkt inom allmänt vattenområde. Om en ansökt täktverksamhet är av större omfattning eller kan medföra betydande skadeverkningar eller om statens naturvårdsverk begär det, skall SGU hänskjuta ärendet till regeringen för avgörande. Ansökan som avser täktverksamhet utanför territorialgränsen prövas av regeringen.

Som svar på Per Stenmarcks fråga vill jag framhålla att det är berörd provningsmyndighets uppgift att med stöd av kontinentalsockellagstiftningens

bestämmelser pröva tilltänkt täktverksamhet utifrån förutsättningarna i varje särskilt fall. Om sandsugningen inom området utanför Falsterbonäset skall få bedrivas efter det att gällande tillstånd löpt ut, får således bli föremål för prövning i varje särskilt fall. Regeringen kan, som Per Stenmarck säkert förstår, inte föregripa prövningen av eventuella täktansökningar.

Anf. 86 PER STENMARCK (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka näringsministern för svaret på min fråga. Jag har förståelse för att näringsministern inte vill föregripa behandlingen av frågan när koncessionstiderna för de berörda områdena går ut. Låt mig ändå få fästa uppmärksamheten på två faktorer som bör vägas in i ett eventuellt kommande beslut.

Den första är de skador som bevisligen kan ses på stränderna och som inte minst framgick av ett TV-program i förra veckan. Som jag framhållit i min fråga, har stranden bara sedan 1987 dragit sig tillbaka 10 m i närheten av ett av de områden där sandsugning bedrivs. Huruvida det finns något samband mellan denna verksamhet och skadorna råder det delade meningar om, men den enda möjligheten att ta reda på detta är att göra ett flerårigt stopp i verksamheten.

Det har också bildats håligheter i havsbotten. I dessa bildas svavelväte, där fiskar och annat liv dödas.

Att det är sandsugningen som förorsakar dessa skador är odiskutabelt, och därmed är den ett brott mot de koncessionsbestämmelser som gäller.

Det andra som jag vill fästa uppmärksamheten på är den historiska möjligheten som vi har just i år att stoppa sandsugningsverksamheten i samband med att koncessionstiden går ut.

Olika myndigheter gör här olika bedömningar. Till grund för tidigare ställningstagande har praktiskt taget enbart de yttranden som SGU gjort fått vara vägledande. Låt mig därför få avsluta med att ställa frågan: Är regeringen beredd att i det fortsatta beredningsarbetet också lyssna till andra experter, både bland myndigheter och bland den expertis på området som finns inom inte minst universitetsvärlden?

Anf. 87 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag har noterat synpunkterna från Per Stenmarck. Regeringen kommer självfallet att lyssna på all tillgänglig expertis, när nästa prövning kan bli aktuell.

Anf. 88 PER STENMARCK (m):

Fru talman! Jag är mycket tacksam för detta kompletterande svar, att näringsministern ställer sig förstående till kraven på att lyssna till olika experter, som förmodligen gör olika bedömningar. Det är en nyhet, för så har knappast varit fallet tidigare.

Som jag framhöll, finns det i dag utomordentligt klara indikationer på att den verksamhet som förevarit också har vållat skada och att detta är en följd av att avtalsvillkoren inte har uppfyllts. Detta är anmärkningsvärt, och det är också anmärkningsvärt att SGU under alla dessa år uppenbarligen inte

gjort någonting eller i varje fall inte särskilt mycket för att förhindra uppkomsten av dessa skador.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

13 § Svar på fråga 1991/92:207 om arbetslivsfonden

Anf. 89 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Ingbritt Irhammar har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder så att fler småföretagare kan få del av arbetslivsfondens medel.

Det är min bestämda uppfattning att arbetslivsfondens medel också måste komma de små företagen till del. Eftersom de små företagen har en annan struktur och andra förutsättningar än de verksamheter som bedrivs i större skala, måste speciella insatser göras för att nå dem.

Arbetslivsfonden gör därför särskilda insatser för att nå de mindre företagen. Den centrala fonden tar fram material och utvecklar metoder för dessa insatser. De regionala fonderna bedriver en uppsökande verksamhet. Även i samband med handläggningen av bidragsgivningen tas hänsyn till de mindre företagens särskilda villkor.

I september i år lämnade regeringen ett uppdrag till den centrala arbetslivsfonden i fråga om förutsättningarna för att inrätta s.k. lokala kunskapscentra för information och kunskapsspridning om arbetslivsfrågor. I detta uppdrag ingår att fonden särskilt skall beakta de små företagens behov av tillgång till kunskaper, erfarenheter, resultat från forskningsverksamhet och praktisk tillämpning inom nämnda område. Uppdraget skall redovisas i en första etapp till den 1 juli 1992.

Avslutningsvis vill jag säga att det är av utomordentligt stor vikt att den centrala och de regionala arbetslivsfonderna gör stora ansträngningar för att nå de mindre företagen.

Anf. 90 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Först vill jag tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Bakgrunden till att jag ställde frågan var att jag var på en debatt med småföretagare, där de var mycket missnöjda med att de hade så svårt att få ut medel från den här fonden. Sedan har jag satt mig in i detta litet mer och förhört mig runt om i landet.

Det har då visat sig att man har väldigt olika erfarenheter. Framför allt i början, sedan arbetslivsfonden hade inrättats, var det oerhört svårt för små företag att få ut medel därifrån. Men det finns nu positiva signaler som jag också har fått höra. En trendförändring är på gång, och det börjar bli litet lättare. Man anstränger sig mera. Bl.a. har jag hört talas om ett pilotprojekt i Kronobergs län som skall vara väldigt bra.

Från andra län har jag fått höra att det är i stort sett hopplöst att söka. Exempel som har nämnts på detta är Östergötland och Västmanland. Småföretagarna där säger att de där möter svårigheter och byråkrati och att de inte har samma resurser som stora företag att lägga ner tid på ansökningarna.

Dessutom är det svårt att beräkna sjukfrånvaron. I småföretagen går de

till jobbet även om de är sjuka, och det är svårt att bevisa vad olika åtgärder skulle kunna ge för resultat, trots att åtgärderna behövs.

Det som är viktigt nu är signalen från arbetsmarknadsministern att speciella insatser måste göras och görs. Bara detta att förutsättningarna skall undersökas att inrätta lokala kunskapscentra för information tycker jag verkar vara mycket mycket positivt. Arbetsmarknadsministerns svar och debatten över huvud taget tror jag kommer att leda till att de regionala arbetslivsfonderna gör än större ansträngningar för att nå de mindre företagen. Så jag vill bara säga att jag är nöjd med svaret.

Anf. 91 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Jag har exempel på att ett företag har skickat in en enda rad till sin regionala arbetslivsfond och talat om att man är intresserad av att få bidrag från fonden. Mera har inte företaget behövt uträtta, utan fondens personal har farit ut och fångat upp ärendet, vilket resulterat i att ett beslut har verkställts.

Det är den typen av byråkratiskt agerande som jag önskar att alla regionala fonder skall ha. Här ligger ju stora pengar, och det är väldigt bra om de används till investeringar i den lågkonjunktur som vi upplever nu.

Därför är min klara uppmaning till både den centrala och de regionala fonderna: Satsa nu på småföretagen också!

Anf. 92 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Även jag har fått sådana signaler, men jag har också hört att vissa företag som har lämnat in ansökningar har fått tillbaka dem och blivit tillsagda att fylla i nya siffror och visa upp nya utredningar. Man skulle t.ex. tala om precis hur många timmar som insatsen skulle kunna minska sjukfrånvaron med.

Det finns alltså olika signaler, och det är därför jag tror att den här debatten kommer att leda till ytterligare stöd och hjälp för småföretagen.

En stor del av medlen går till organisationsförändringar, och det är också sagt att det skall vara på det sättet. Men det är inte så lätt att göra organisationsförändringar i företag med två eller tre anställda, där alla hjälps åt med alla uppgifter över huvud taget. Det kan vara ett skäl till att i början så få småföretag fick del av fondernas medel.

Men som helhet har jag upplevt att en klar förbättring är på gång, och den här debatten kommer säkert att ytterligare förstärka den.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1991/92:216 om stöd till Älvdalen och Malung

Anf. 93 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Leo Persson har frågat mig om vad jag avser att föreslå med anledning av Malungs och Älvdalens kommuners begäran om ändring av stödområdeskategori från stödområde två till stödområde ett.

Frågan bereds för närvarande i regeringskansliet, och därför är jag nu inte beredd att kommentera enskilda kommuners inplacering i stödområde.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Talmannen konstaterade att frågeställaren inte var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

Svar på frågor

15 § Svar på fråga 1991/92:218 om länsarbetsnämnden i Östergötlands län

Anf. 94 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Enligt uppgifter i massmedia kommer länsarbetsnämnden i Östergötlands län, på grund av medelsbrist, att till våren 1992 minska antalet personer i aktiva åtgärder. Mot bakgrund härav har Inge Carlsson frågat mig om jag tillstyrker socialdemokraternas förslag om att tilldela AMS mera resurser så att länsarbetsnämnden i Östergötlands län kan genomföra de planerade åtgärderna.

Arbetsmarknadsläget är för närvarande allvarligt, och regeringen har därför föreslagit riksdagen en rad åtgärder som skall bidra till att bekämpa arbetslösheten. Regeringen föreslår bl.a. följande:

Utöver tidigare anslag skall arbetsmarknadsstyrelsen tilldelas 3,2 miljarder kronor för konjunkturberoende åtgärder som arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbeten m.m.

Till detta kommer förslag om tidigareläggning av investeringar i vägar, järnvägar, telenät och annan infrastruktur.

Även inom utbildningsområdet har regeringen föreslagit anslag för att utöka antalet utbildningsplatser såväl inom högskola som övrig reguljär utbildningsverksamhet.

Trots regeringens förslag till ökade insatser för att bekämpa arbetslösheten är jag väl medveten om att vissa länsarbetsnämnder befinner sig i en besvärlig situation, och jag kommer därför att mycket noggrant följa utvecklingen. Detta innebär att jag också har en hög handlingsberedskap för att vidta åtgärder om så blir nödvändigt.

Anf. 95 INGE CARLSSON (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga. Min besvikelse delas av tiotusentals människor, inte minst ungdomar, som nu får avbryta eller ej påbörja sin yrkesutbildning.

Men trots detta vill jag gratulera Börje Hörnlund till uppdraget som ny arbetsmarknadsminister. Jag önskar att arbetsmarknadsministern med större vilja, kraft och beslutsamhet fullföljer den aktiva arbetsmarknadspolitik som så många företrädare från socialdemokratin har fört. Tag inte efter Per Ahlmarks exempel, att åka riket runt och önska de arbetslösa lycka till!

Jag tycker inte om när Börje Hörnlund uppmanar svenska ungdomar att söka utbildning eller arbete i andra länder. Det tycker jag är att smita ifrån problemen. Vi kan tillsammans klara av den nu aktuella krisen för tiotusentals människor som vill förkovra sig.

Vi socialdemokrater, liksom de fyra borgerliga regeringspartierna, lovade

före valet att AMS skulle få de extra medel man begärt. Dessutom lovade den borgerliga regeringen i sin regeringsdeklaration att arbetsmarknadspolitiken skulle fullföljas. Därför vore det oerhört besvärligt, nästan grymt, om regeringen nu skulle svika det löftet. Jag undrar: Är det verkligen arbetsmarknadsministrarnas mening att göra det?

Om inte, hur tänker då arbetsmarknadsministern konkret lösa problemen? Vilket besked ger arbetsmarknadsministern de 800 människor i Östergötland som inte får fullfölja sin utbildning eller de ca 250 personer som inte får starta sin vårdutbildning i Norrköping, Linköping, Mjölby och Motala? Vilket besked får jag och dessa ungdomar av ministern?

Anf. 96 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Inge Carlsson skall vara glad, tycker jag. I alla regeringar är det bra att förslagen är till fullo förankrade, och i en fyrtipartiregering är det speciellt viktigt att innan slutligt besked ges frågan är i sin helhet väl förankrad.

Sedan vet jag inte vad Inge Carlsson menar när det gäller mitt eventuella råd att ta ett jobb utomlands. I det fall som jag förmodar att Inge Carlsson syftar på var det en enskild person som redan hade bestämt sig för att göra det, och det har jag ingen anledning att avråda ifrån. Vill ungdomar passa på att skaffa sig internationell erfarenhet just i vår nuvarande lågkonjunktur och komma tillbaka när det är bättre tider, passar det Sverige rätt hyggligt och också den unge mycket väl.

Anf. 97 INGE CARLSSON (s):

Fru talman! Situationen är ju inte bättre i våra grannländer, så rådet får väl då gälla det enskilda fallet.

Nu säger arbetsmarknadsministern här att han skall ha hög handlingsberedskap "för att vidta åtgärder om så blir nödvändigt". Situationen i Östergötland är sådan att det felas ungefär 55 milj.kr. för att man skall kunna fullfölja komvuxutbildning och andra utbildningar och för att kunna starta vårdutbildning i fyra stora orter.

De fyra regeringspartierna hade ju lovat att AMS skulle få de 2,5 miljarderna. Det finns nu, menar jag, en möjlighet i och med att vi socialdemokrater har väckt en motion, som skall behandlas i arbetsmarknadsutskottet, om ytterligare 970 milj.kr. Är kanske ett bifall till den motionen vad arbetsmarknadsministern menar med hög handlingsberedskap?

Anf. 98 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Herr riksdagsman Carlsson, det finns också andra alternativ att tillgodose det som behövs under våren.

Anf. 99 INGE CARLSSON (s):

Fru talman! Nu är det så, herr arbetsmarknadsminister, att läget är akut. Vårdutbildningarna skall ju börja i januari resp. februari 1992. Beskedet till dem som i dag går i komvux är ju att de inte kan få fullfölja sin utbildning efter årsskiftet. Därför måste det till ett mycket snabbt nytt besked.

All den planering som gjorts av länsarbetsnämnden i Östergötland och

olika kommuner är förgäves, om inte arbetsmarknadsministern före årsskiftet kan ge en klar signal om att pengarna kommer tidigt på det nya året.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Anf. 100 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Jag lovar Inge Carlsson att jag skall kontakta länsarbetsnämnden i Östergötland och diskutera igenom den här saken.

Svar på frågor

Anf. 101 INGE CARLSSON (s):

Fru talman! Då ber jag att få tacka arbetsmarknadsministern för det svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1991/92:222 om sänkta socialavgifter som regionalpolitiskt instrument

Anf. 102 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Stefan Attefall har frågat mig om på vilket sätt regeringen tänker utveckla systemet med sänkta socialavgifter som ett regionalpolitiskt instrument.

Bakgrunden till frågan är att i regeringsförklaringen sägs att sänkningen av socialavgifter kommer att utvidgas till större delar av Norrlands inland och omfatta fler verksamheter än i dag.

Frågan om utformningen av nedsättning av socialavgifter – både vad gäller geografisk omfattning och näringsgrenar – bereds för närvarande i regeringskansliet i samband med budgetarbetet. Jag är därför vid nuvarande tidpunkt inte beredd att kommentera pågående beredningsarbete.

Anf. 103 STEFAN ATTEFALL (kds):

Fru talman! Syftet med min fråga var just att få reda på vilken ambition regeringen och arbetsmarknadsministern har just när det gäller att förverkliga regeringsdeklarationens formulering om att sänkningen av socialavgifterna kommer att vidgas till större delen av Norrlands inland och omfatta fler verksamheter än i dag.

Regeringen har ju som sin politik att försöka skapa generellt bättre villkor för företagen och då även inom regionalpolitiken skapa generellt bättre villkor i inlandskommunerna. Det är en riktig ambition, och det är en ambition vi kristdemokrater och centerpartiet är eniga om.

Men som jag ser det är det viktigt också att vi i kärva ekonomiska tider prioriterar rätt, när vi sedan går vidare i den här färdriktningen. Det är det som är syftet med min fråga. Genom att börja med att utvidga nedsättningen av de sociala avgifterna till att gälla fler verksamheter, helst till att gälla all näringslivsverksamhet, kommer man undan mycket av detaljregleringar och krångel.

Kan arbetsmarknadsministern utveckla svaret litet mera och berätta vilken ambition han arbetar efter? Är det att utvidga nedsättningen av sociala

avgifter geografiskt eller är det att utvidga den till att omfatta fler verksamheter, i första hand inom stödområde ett?

Anf. 104 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Det finns faktiskt ett färdigt förslag på mitt departement. Förankringsarbete pågår. Jag kan säga att förslaget följer den huvudprincip som anges i regeringsdeklarationen, dels att utöka området, dels att bredda med fler näringsgrenar inom det område där nedsättningarna i dag gäller.

Anf. 105 STEFAN ATTEFALL (kds):

Herr talman! Jag får tacka för den upplysningen. Tyvärr gör den mig inte helt nöjd. Jag hade hoppats att man i första hand skulle försöka skapa så bra generella villkor som möjligt, i första hand i stödområde ett, innan man började utvidga det geografiska området. Jag hoppas att arbetsmarknadsministern kan överväga de synpunkterna. Jag tror att det är den uppfattningen som är dominerande i inlandskommunerna, att man skall få rejäla styrmedel i inlandskommunerna i stödområde ett i första hand, innan alltför många nya områden plockas in.

Anf. 106 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag kanske får påminna min länskamrat om att de tio inlandskommunerna i Västerbotten har stått helt eniga om att de vill behandlas på lika sätt när det gäller nedsättning av arbetsgivaravgifterna. Så kommer inte att ske enligt det förslag jag nu arbetar med. Men så mycket kan jag säga, att mitt sätt att arbeta stämmer väsentligt bättre med de kommunernas synpunkter än vad det gör som Stefan Attefall framför här i dag.

Anf. 107 STEFAN ATTEFALL (kds):

Herr talman! Jag kommer från Lycksele i Västerbottens län. Jag är helt övertygad om att det känns angelägnare att prioritera insatser i Storuman, Vilhelmina, Dorotea, Åsele och Sorsele än att utvidga nedsättningen till att gälla Lycksele kommun. Men samtidigt finns delar av Lycksele kommun – vi talar om Kristineberg och Björksele församlingar – där det kan finnas anledning att se över gränsdragningen. Jag kan framföra den förhoppningen att den utvidgning i geografisk mening som arbetsmarknadsministern jobbar med i första hand gäller sådana områden och inte alltför stora geografiska områden, så att man därmed riskerar att tappa i effekt av de viktiga nedsättningarna av de sociala avgifterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1991/92:224 om ungdomsarbetslösheten

Anf. 108 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Mona Sahlin har frågat på vilket sätt arbetsmarknadsministern anser att sänkta ungdomslöner och försämrad anställningstrygghet skapar fler jobb åt arbetslösa ungdomar.

Ungdomarnas situation på arbetsmarknaden i nuvarande lågkonjunktur är, som vi alla vet, mycket svår. Vi måste därför förutsättningslöst diskutera detta allvarliga problem, med målsättningen att finna vägar för att ge våra ungdomar möjlighet till en meningsfull sysselsättning i form av arbete.

Regeringen beräknar för nästa budgetår att arbetslösheten direkt kostar mer än 40 miljarder kronor. Medlen måste användas på ett sådant sätt att så många som möjligt får fäste på arbetsmarknaden i form av utbildning, praktik eller arbete. Det gäller inte minst ungdomar under 25 år.

Ungdomsgarantin innebär att alla arbetslösa ungdomar under 20 år garanteras sysselsättning – antingen utbildning eller arbete. Denna garanti, som är unik för Sverige, skall fortsätta att gälla oberoende av konjunkturläget.

Den grupp bland de arbetssökande som i dag har hög arbetslöshet är 20–24-åringarna. Det är dessutom denna åldersgrupp som dominerar bland de långtidsarbetslösa, och antalet ökar också snabbast. Det är förödande för ungdomar, som ännu inte fått en yrkesidentitet, att ställas utanför arbetslivet.

Nya vägar måste sökas, som kan underlätta för ungdomarna att få tillträde till den öppna arbetsmarknaden. Inget får därför vara heligt att diskutera. Det är med detta syfte som jag har fört fram funderingar dels på departementets egna ansvarsområden, dels om de avtalade ungdomslönerna och tiden för provanställning.

När det gäller lönerna är det framför allt lönesättningen för ungdomar som anvisats arbete i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd jag talar om. Det kan inte vara riktigt att man får inlåsningseffekter genom att man kan tjäna mer genom ett sådant arbete än om man arbetar t.ex. på ett avtalsområde med viss ungdomslön på den reguljära arbetsmarknaden.

Samtidigt utgör enligt min mening antalet ungdomar som anvisats arbete på särskild inskolningsplats, med sitt arbete förlagt till den offentliga sektorn, en alltför dominerande andel av det totala antalet som är i åtgärd.

Det finns en felaktig styrningseffekt i dessa förhållanden. Vi får inte göra om misstaget som förra regeringen gjorde, dvs. styra in ungdomarna mot den offentliga sektorn. Det var vad som skedde när ungdomslagen infördes.

Jag vill också i dessa diskussioner uppmäna parterna, när det gäller avtalsområdena på den privata arbetsmarknaden, att diskutera hur man skall kunna anställa fler ungdomar och därigenom ta sin del av ansvaret för dessa. Man kan därigenom samtidigt underlätta sin framtida rekrytering av ung nyutbildad, flexibel arbetskraft. Ungdomar kommer att vara en bristvara i arbetskraften under mitten och senare delen av 1990-talet. Jag kommer därför att kontakta olika parter.

Samhället måste se ungdomarna som en resurs och ta vara på den förändringskraft som de bär med sig in i arbetslivet. Alla har ett ansvar. Öppen arbetslöshet, ökande långtidsarbetslöshet och slutligen kontantstöd i form av socialbidrag för våra ungdomar är inte en utveckling som vi i Sverige skall acceptera.

Då Mona Sahlin, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav förste vice talmannen att Odd Engström i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 109 ODD ENGSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret, och jag gör det på Mona Sahlins vägnar. Hon är frånvarande på grund av sjukdom.

Vi politiker klagar ibland över att våra tankar och synpunkter inte får genomslag, att de inte väcker den uppmärksamhet de förtjänar. Jag har under de senaste dagarna gjort en resa runt om i landet, och jag kan försäkra arbetsmarknadsministern att hans tankar – eller funderingar, som han själv uttrycker det, litet mera anspråkslöst – den här gången har väckt tillbörlig uppmärksamhet, framför allt bland de ungdomar funderingarna synes avse.

Det är ett mycket långt svar, tyvärr kanske inte särskilt utförligt när det gäller frågan. Frågan var mycket enkel. Den lyder så här: På vilket sätt anser arbetsmarknadsministern att sänkta ungdomslöner och försämrade anställningstrygghet skapar fler jobb åt arbetslösa ungdomar? På vilket sätt, alltså *hur* går detta till?

Anf. 110 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Man kan lösa problem på olika sätt. Odd Engström är, det vet jag, mycket medveten om att regeringen jobbar i ett pressat budgetläge. Det gäller för regeringen att få ut maximalt av dessa pengar samtidigt som det gäller att se till att vi inte har någon långtidsarbetslöshet och framför allt inte hos ungdomar.

När socialdemokraterna hade det litet jobbigt med arbetslösheten och budgeten 1983/84, ville den regeringen – det vet jag – komma fram på löneområdet. Det gick inte vid det tillfället. Då valde socialdemokraterna fyra timmars arbetsdag, för att få pengarna att bli litet drygare. Jag tycker för min del inte om den modellen. Unga människor som går in i sina första arbeten skall få uppleva den rytm som ordinarie arbetskraft har på ett arbetsställe. Därför vill jag söka vägar som drygar ut pengarna. Jag är förutsättningslös när jag tar upp denna diskussion. Men när det gäller att skaffa ungdomar arbete får inget vara heligt. Man måste kunna föra en dialog, diskutera och försöka hitta bästa möjliga lösningar. Det är jag beredd att göra inom regeringen men också med Odd Engström, när han kommer med sina goda idéer.

Anf. 111 ODD ENGSTRÖM (s):

Herr talman! När jag har mött ungdomar de senaste dagarna har de varit upprörda, därför att de har uppfattat arbetsmarknadsministern på ett annat sätt. De har uppfattat det som att unga människor nu får finna sig i att arbeta till lägre löner och på sämre anställningsvillkor än de skulle ha gjort om de hade varit några år äldre. De har uppfattat dessa "funderingar" som om det gällde unga människor och deras arbetsvillkor på arbetsmarknaden för närvarande.

När man läser svaret får man intrycket av att det skulle vara funderingar som är begränsade till den specialproblematik som uppstår vid övergång från vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder till vissa avtalsområden där man har en viss ungdomslönesättning. Det är ganska viktigt att vi får klart för oss om arbetsmarknadsministern här talar om hela ungdomsarbetsmarknaden eller om några specialfall, som naturligtvis kan uppstå när två regelsystem möter varandra, och där man alltid får vara beredd att göra korrigeringar.

Anf. 112 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Vissa avtalsområden har i dag klara ungdomslöner som trap-
pas upp under ett antal år. Andra avtalsområden har inte så mycket av detta.
Jag tror att det är klokt av parterna på dessa områden att sätta sig ned och
diskutera hur ungdomarna så att säga fasas in i det ordinarie arbetslivet. Det
har man tydligen gjort på ett antal avtalsområden.

När det gäller de praktiska fall som jag möter vill jag säga följande. Ung-
domar i åldern 18–19 år som arbetar tillfälligt för en kommun får ibland över
10 000 kr. i lön. När de sedan skall ut på den ordinarie arbetsmarknaden, när
de har fått den chansen, blir det ett klart motstånd. Där kan ungdomslönen
ligga under 8 000 kr., runt 7 000 kr. Då vill de gå kvar på det tillfälliga arbe-
tet. Det är inte bra att vi använder samhällets pengar på det sättet, samtidigt
som vi inte riktigt orkar ta till oss hela ungdomsgruppen. Alltså måste vi dis-
kutera detta.

Anf. 113 ODD ENGSTRÖM (s):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern får förlåta, men man blir lätt nå-
got förvirrad under en eftermiddag som denna, när man först har förmånen
att få diskutera näringspolitiska frågor med näringsministern, och under den
replikföringen ständigt möts av ord som marknad, marknadsprisbildning och
parternas ansvar, för att någon timme senare ha förmånen att samtala med
arbetsmarknadsministern, som nu är redo att trava rakt in på en annan mark-
nad och ha funderingar om hur den marknaden bör utvecklas vad gäller i
detta fall lönesättning och andra anställningsvillkor. Det hänger inte ihop.
Regeringen kan inte hålla sig med funderingar på vissa håll och en annan
inriktning på andra håll. Skall man tolka arbetsmarknadsministerns svar som
att marknadsekonomin frihet gäller rakt över utom på arbetsmarknaden,
där parterna så att säga får finna sig i att regeringen hoppar in och föreskriver
hur löneprisbildningen skall gå till?

Anf. 114 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag har ett huvudsyfte, och det är att ungdomar upp till 25
år skall slippa längre arbetslöshetsperioder. Skall jag och regeringen lyckas
med det, måste vi få större bredd på detta. Vi måste kunna diskutera en avse-
värd mängd praktikplatser i företagen direkt. Det är bra för ungdomarna och
för nationen, när tiderna kommer tillbaka.

Jag har i dag inte några färdiga förslag, men jag har en mycket klar upp-
fattning i dessa frågor. Sedan återstår ett större förankringsarbete, både hos
parterna och i regeringskretsen, och gärna också med en konstruktiv opposi-
tion.

Anf. 115 ODD ENGSTRÖM (s):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern är en vänlig man. Därför skall jag
inte, som ombud för Mona Sahlin, borra mer i denna inkonsistens. Den kan
vara nog så plågsam ändå, och kommer att visa sig vara mycket plågsam när
regeringen så småningom kommer ut i riktigt öppen sjö. Vi skall återkomma
till det vid ett senare tillfälle.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1991/92:232 om Sollefteå garnison

Anf. 116 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Tage Pålsson har frågat mig om regeringen är beredd att pröva försvarets sparförslag från såväl försvars- som regionalpolitiska synpunkter och därmed ta hänsyn till de utomordentligt svåra konsekvenserna en nedläggning av Sollefteå garnison skulle få för kommunen.

Överbefälhavaren överlämnade den 29 november sitt kompletterande underlag inför 1992 års försvarsbeslut. Det redovisade förslaget är utarbetat mot bakgrund av försvarsdepartementets kompletterande anvisningar för programplan för perioden 1992/93–1996/97 för det militära försvaret. I dessa anvisningar angavs krav på en viss krigsorganisation för bl.a. arméstridskrafterna för att lösa de av statsmakterna angivna uppgifterna.

Herr talman! Krigsorganisationens kvalitet måste förbättras. För att åstadkomma detta inom givna medelsramar måste besparingar göras inom grundorganisationen. De föreslagna kvarvarande 16 brigaderna i krigsorganisationen skall således utbildas vid motsvarande antal infanteri- och pansarregementen. Överbefälhavaren har i den struktur han redovisat av operativa och ekonomiska skäl föreslagit att den brigad som för närvarande utbildas vid I 21 i Sollefteå skall överföras till I 14 i Gävle och att således I 21/T 3 läggs ner.

Överbefälhavarens underlag kommer nu att beredas inom försvarsdepartementet men självklart i samråd med övriga berörda departement då ju flera av försvarsfrågorna har långtgående samhällsekonomiska konsekvenser. Den av regeringen tillsatta försvarsberedningen kommer fortlöpande att följa beredningsarbetet.

Jag kan således försäkra Tage Pålsson att dessa frågor självfallet får den allsidiga hantering de kräver.

Anf. 117 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Försvarsministern har svarat överraskande positivt, och det är jag tacksam för. Sollefteå är en typisk garnisonstad i Norrlands inland och är i osedvanligt stor utsträckning uppbyggd kring de militära förbanden och det som därtill hör. Hela infrastrukturen och näringslivet är i mycket stor utsträckning beroende av den militära apparaten. Inte bara kommunen påverkas, utan hela bygden och inre delen av Västernorrlands län.

Jag har i min fråga nämnt att över 2 000 arbetstillfällen skulle hotas eller indirekt påverkas. Jag har avsiktligt legat lågt. Det finns mycket seriösa beräkningar, där man talar om 2 500 arbetstillfällen och kanske fler. Ingen vet ju vilka effekter som kan uppstå på sikt.

Herr talman! Försvarsministern säger att dessa frågor självfallet får en allsidig hantering. Då frågar jag om detta skall tolkas – den sista passusen i svaret är väldigt bra – som att de regionalpolitiska och samhällspolitiska aspekterna kommer att överväga vid regeringens bedömning av denna fråga?

Anf. 118 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Chefen för armén och överbefälhavaren har naturligtvis att lägga rent militära synpunkter på de här tingen. Självfallet måste regeringen

göra en bredare prövning av sådana här ärenden. Då är det självklart för mig att man i görligaste mån också tittar på samhällsekonomiska aspekter, samt på arbetsmarknads- och regionalpolitiken, om detta nu är möjligt att kombinera med de militära aspekterna.

Herr talman! Jag tror att vi skall vara ärliga när det gäller denna typ av frågor. Om vi nu får ett försvarsbeslut i enlighet med de planeringsanvisningar som jag å regeringens vägnar har lämnat, innebär det faktiskt att Sverige blir det enda land i Europa tillsammans med Turkiet som ökar försvarsanslagen. Trots detta – beroende på hur frågorna har hanterats tidigare – måste ett antal förband försvinna, och det blir också nedskärningar inom försvarsindustrin. Jag kan försäkra Tage Pålsson att jag skall göra allt vad jag kan för att noga sätta mig in i detta ärende och se till att man också tar regionalpolitiska och samhällsekonomiska hänsyn. Då skall vi inte hyckla. Om Sollefteågarnisonen får vara kvar, innebär det att något annat förband måste försvinna. Det finns *inga* andra möjligheter, om inte någon ger försvaret ett antal extra miljarder. I så fall vill jag ha det skriftligt från resp. partiledare. När en sådan lapp har kommit skall vi nog kunna rädda samtliga förband.

Anf. 119 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Försvarsministern kom givetvis in på ekonomin, och det är jag införstådd med. Jag kan inte lova några extra miljarder. Men det är i så fall fråga om en prioritering och en omprioritering och en annan lokalisering.

Jag har i min fråga bara nämnt ett exempel. Jag vill egentligen inte bedriva något av en huggsexa, utan det finns faktiskt andra alternativ också. Enligt förslaget har man tänkt sig att flytta Norrlandsbrigaden till Gävle. Norrlandsbrigaden är ett typiskt förband som skall lära sig att strida i Norrlandsterräng, med de klimatförhållanden och annat som där råder. Det sägs också i ÖBs kompletterande underlag inför 1992 års försvarsbeslut att krigföringen i Norrland ställer särskilda krav på förbandens vana vid klimatförhållanden och annat.

Det finns all anledning att göra denna omprioritering och omvärdering. Jag tycker att det vore lämpligt att göra detta i samråd med regionalpolitiska och försvarspolitiska experter. Kan vi räkna med att det sker någonting i den vägen?

Anf. 120 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Vi kommer inte ifrån detta med pengar, det vill jag betona. Jag vill inte stå här och säga någonting som jag sedan inte kan stå för. Här handlar det om mycket stora tillskott, om vi skall kunna klara att behålla samtliga förband.

Då är frågan: Vad händer om vi i riksdagen ytterst kommer fram till att Sollefteå garnison skall bibehållas? Ja, då försvinner något annat förband. Då är frågan vilket. Jag har fått denna fråga många gånger och jag kan svara så här: Det är bara att titta på kartan. Det går nämligen inte att lägga ned något förband i en helt annan del av landet, för södra Sverige kommer redan att vara värre utsatt när det gäller förbandsnedläggningar än övre och nedre Norrland. Då är, herr talman, den enkla sanningen: Rädda Sollefteå, men peka ut vilket annat förband som i så fall måste försvinna.

Anf. 121 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Kan försvarsministern vara med på följande resonemang? Om det ur militärstrategisk synvinkel är totalt egalt om man lägger Norrlandsbrigaden i Sollefteå, Umeå eller Gävle och om det alltså är fråga om att lägga ner ett antal förband, kan man då tänka sig att titta på de regionalpolitiska konsekvenserna på resp. ort? Där menar jag att det finns anledning att se allvarligt på just nedläggningen i Sollefteå, som skulle slå kolossalt mycket hårdare än en nedläggning i Umeå eller Gävle som är större städer. Kan man inte tänka sig att göra den bedömningen? Vad säger försvarsministern om det?

Anf. 122 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag känner mig inte bunden av de förslag som chefen för armén och överbefälhavaren har lämnat, självklart inte. Då är det ingen mening med en politisk beredning i ett departement och att vi diskuterar frågan i försvarsberedningen, där samtliga partier är representerade, sedan i försvarsutskottet och allra sist här i kammaren. Det är här och ingen annanstans beslutet skall fattas.

Jag kan lova Tage Pahlsson att jag skall göra vad jag kan för att man väger in de aspekter som han har föreslagit i sitt senaste inlägg. Sedan får vi se vad kammaren ytterst beslutar. Om nya friska pengar skjuts till är det möjligt att vi kan rädda Sollefteå. Annars försvinner något annat förband i närheten. Det skall vi vara alldeles på det klara med. Försvaret får ändå, under förutsättning att regeringens anvisningar kommer att bli riksdagens beslut, 7,8 miljarder extra under en femårsperiod.

Anf. 123 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Jag tolkar försvarsministern som väldigt positiv till mina tankegångar. Jag är tacksam för det, och tackar än en gång för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1991/92:167 om mervärdesskatten och privatvården

Anf. 124 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Ingbritt Irhammar har, med anledning av breddningen av mervärdesskatten och konkurrenssituationen mellan offentliga och privata vårdgivare, frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder som undanröjer brister i neutraliteten.

I regeringens proposition 1991/92:50 om sänkning av mervärdesskatten på vissa varor och tjänster har jag redovisat vissa områden inom mervärdesskatten som kommer att bli föremål för en översyn. Detta gäller vissa frågor som inte behandlas inom ramen för den tekniska översyn av mervärdesskattelagen som för närvarande görs av en särskild utredare. Denne kommer inom kort att lämna sitt slutbetänkande. Därefter kan den i propositionen angivna översynen påbörjas. En av huvuduppgifterna för denna översyn blir bl.a. att

se om mervärdesskatten bidrar till brister i konkurrensneutraliteten mellan privat bedriven verksamhet inom sjukvård, tandvård och social omsorg och motsvarande verksamhet bedriven i offentlig regi och, om så är fallet, föreslå lämpliga åtgärder som leder till att neutralitet uppnås såvitt gäller mervärdesbeskattningen. Min ambition är att detta arbete påskyndas och att eventuella brister snarast undanröjs.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

Anf. 125 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Först vill jag tacka för svaret. Jag tycker att det är positivt att en översyn skall ske med anledning av sänkningen av mervärdesskatten, med huvuduppgiften för utredningen att rätta till bristerna. Resultatet av den momsbreddning som skedde ansåg vi i centern blev en bristande neutralitet mellan offentlig och privat vårdsektor. Det medförde en orättvis konkurrens, som i sin tur drabbade genom för dyrningar först enskilda näringsidkare men sedan också de enskilda vårdtagarna, individerna.

Statsrådet säger i svaret "om detta har lett till snedvriden konkurrens". Jag tycker att man självklart skulle kunna säga att så blev fallet. Redan när den här propositionen lades av den socialdemokratiska regeringen, reagerade vi i centern över det orättvisa i förslaget. Jag vet att moderaterna gjorde det också då. Vi från vår sida påpekade att begreppet sjukvård var för snävt.

Min följdfråga till statsrådet blir: Vi har velat vidga begreppet sjukvård till att även gälla alternativ medicinsk behandling. Kommer detta att komma med i den översyn som nu görs och kan det eventuellt införas i totalöversynsuppgifterna? Jag börjar med att ställa denna fråga.

Anf. 126 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Vi kommer uppenbarligen att ha en lång debatt i denna fråga. Jag kan konstatera att det uppenbarligen finns problem med den utformning som mervärdesskattelagstiftningen har. Det är därför som utredningen skall arbeta skyndsamt och lägga fram förslag. Definitionen av vad som exakt skall ingå i begreppet sjukvård är jag inte beredd att ta upp i riksdagen.

Jag kan mycket väl tänka mig att det finns anledning att se över begreppet som sådant, men det är viktigt att man för definitionen av sjukvård i mervärdesskattelagstiftningen har en klar och distinkt beskrivning av detta. Jag är inte beredd att nu tala om alternativmedicin som något generellt tillägg till vad som i dag ingår i begreppet.

Anf. 127 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Bakgrunden till att jag tog upp detta var att när förslaget från den socialdemokratiska regeringen lades fram var detta frågor som också togs upp dels från moderaterna, dels från centern. Det blev ytterligare ett problem, för det kom att drabba olika. Vi är för att man skall kunna söka sjukvård fritt. Detta gäller sjukvårdssökande och vad man skall betala för vården, beroende på vem som ger den. Därför ser jag det som nödvändigt att detta tas upp i det här sammanhanget. Även om jag inte kan få svar nu vill jag lyfta fram frågan, för den skall lyftas fram och eventuellt komma med senare.

Det finns stora problem på olika alternativområden. Där vill jag lyfta fram frågan om hälsohemmen. Ett sjukvårdsbegrepp som jag ändå tror vi kan vara överens om och som gäller på det här området är fotvården för diabetiker. Är det någonting som statsrådet vet kommer att tas upp, eller är det bara de övergripande principfrågorna som behandlas?

Anf. 128 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag är övertygad om att den utredare som får uppdraget också kommer att belysa den fråga som har tagits upp av Ingbritt Irhammar.

Anf. 129 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Tack, då är jag nöjd så långt.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1991/92:189 om skattereformen och idrottsrörelsen

Anf. 130 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Birger Andersson har frågat mig vilka förbättringar för idrottsrörelsen jag avser att föreslå med anledning av de villkor som förändrades för idrottsrörelsen med anledning av skattereformen.

Den breddade mervärdeskatten på hotell- och restaurangtjänster samt inrikes resor har inneburit ökade kostnader för de ideella organisationerna. Riksdagen har anvisat vissa medel för att främst kompensera de ideella organisationernas barn- och ungdomsverksamhet. Av dessa medel har 65 milj.kr. fördelats till idrottsrörelsen. Vissa andra åtgärder för att lindra skattereformens effekter för idrottsrörelsen har också vidtagits av riksdagen, bl.a. vad gäller uttaget av socialavgifter på ersättningar till idrottsmän.

Representanter för idrottsrörelsen har vid olika tillfällen pekat på områden där den breddade mervärdeskatten riskerar att medföra administrativt merarbete och ökade kostnader inom idrotten. Mot denna bakgrund kommer den utredare som skall ta upp vissa effekter av den breddade momsen, också att belysa sådana effekter för idrotten.

Regeringens budgetarbete pågår just nu varför jag först den 10 januari kan kommentera resultatet av detta.

Anf. 131 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Inom idrottsrörelsen finns det ca 500 000 ideellt arbetande idrottsledare. Jag tycker – och det gör nog också statsrådet – att det är en imponerande siffra. Enligt beräkningar av Sveriges riksidsrottsförbund utför dessa idrottsledare 140 miljoner arbetstimmar per år, vilket motsvarar ca 85 000 heltidstjänster.

De flesta idrottsledare ägnar sig åt att leda barn och ungdomar. För många ungdomar som finns inom idrottsrörelsen är livet i idrottsföreningen en mycket viktig del av deras värld. Ungdomarna får uppleva både en menings-

full sysselsättning och en social gemenskap. Idrottsledarna har en betydelsefull roll i våra ungdomars sociala fostran. Genom sin stora omfattning har idrotten en unik möjlighet att påverka ungdomars beteenden och attityder och att aktivt bidra till en positiv samhällsutveckling.

Skattereformen, som genomfördes vid årsskiftet 1990/91, och som socialdemokraterna och folkpartiet liberalerna stod bakom, blev ett hårt slag mot idrottsrörelsen. Idrottsföreningarnas kostnader ökade samtidigt som statens intäkter från idrotten ökade väsentligt. Riksidrottsförbundets beräkningar visar att idrottsrörelsen skulle få bidra till skatteomläggningens finansiering med upp emot 650 milj.kr.

Under riksmötet 1990/91 komprimerades i viss mån idrottsrörelsen. Fortfarande återstår stora belopp att kompensera idrottsrörelsen för, belopp i storleksordningen 300–350 milj.kr.

Jag vill fråga statsrådet: När kommer den utredning som statsrådet talade om att redovisa sina synpunkter? Samtidigt vill jag också ställa en kompletterande fråga: När tror statsrådet att idrottsrörelsen kan få full kompensation för de negativa effekter som socialdemokraternas och folkpartiets skattereform fick för idrottsrörelsens ekonomi?

Anf. 132 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! När det gäller utredaren på mervärdeskatteområdet är ambitionen att tillsätta och ge direktiv före årsskiftet, om det visar sig vara möjligt. Tanken är också att arbetet skall bedrivas skyndsamt, så att förslag kan läggas fram för riksdagen under nästa år. Det är den ambition som finns.

Beträffande frågan om när idrotten kan få full kompensation för effekten av den breddade mervärdeskatten, vill jag först redovisa de tankar som ligger bakom den breddning som genomfördes – jag är fullt medveten om att effekterna inte blev de som åsøftades.

De som stod bakom breddningen av mervärdeskatten i detta avseende hade tanken att ge den enskilde inkomstskattelättnader, vilket skulle möjliggöra att man betalade mer för sin idrottsutövning, antingen direkt för sig själv eller via avgifter för t.ex. barn. Vi kan emellertid konstatera att det inte fungerar så. Det är inte lätt för idrottsföreningarna att till följd av detta höja avgifterna. Birger Andersson och jag har nog samma syn på vad som har hänt med idrottsrörelsen.

I det budgetarbete som nu pågår kommer jag naturligtvis att ta stor hänsyn till de kostnader som i detta avseende har belastat idrottsrörelsen. Av naturliga skäl är jag vid det här tillfället dock inte beredd att här i kammaren ta upp någon redovisning av budgetarbetet.

Någon bedömning av när man kan få det som Birger Andersson menade med full kompensation är jag inte heller beredd att göra.

Anf. 133 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag är litet besviken över att Bo Lundgren inte vill lämna några besked alls.

Jag har tidningsartiklar här som redovisar vad en sakkunnig i Bo Lundgrens departement har uttalat. Han säger: "Sänkta skatter för idrottsrörelsen, gynnsammare bingo regler, bättre lotterier och folkrörelseägda roulett-

kasinon." På ett annat ställe säger man att det rör sig om en skatteomläggning som kan träda i kraft den 1 juli 1992.

Jag vill då fråga statsrådet: Kan statsrådet bekräfta dessa uppgifter?

Anf. 134 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det ligger naturligtvis i mitt lika väl som i regeringens intresse att förbättra villkoren för idrottsrörelsen. Detta bör ske på ett sådant sätt att man ger tillbaka till idrottsrörelsen en del av den spelmarknad som man har förlorat genom statens ingrepp. Man bör naturligtvis sänka de skatter som påverkar idrottens självfinansieringsförmåga. Som ett stöd i botten bör också idrottsrörelsen ha de bidrag som för närvarande utgår. Det är en självklarhet. Inriktningen på detta arbete är självfallet det som har anförts före och som gäller för närvarande efter valrörelsen. Detta är också en självklarhet.

När det gäller volymerna och förändringarna inför det kommande budgetåret är nog Birger Andersson medveten om att det är svårt för mig att kunna gå in på detta innan regeringen presenterat sin budget.

Anf. 135 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag är medveten om att statsrådet inte kan säga alltför mycket om budgetarbetet. Eftersom man kan läsa en del uppgifter i tidningarna som har med budgetarbetet att göra, tänkte jag att jag kanske kunde få dessa bekräftade. Jag har på sätt och viss fått en bekräftelse, och jag tackar för den.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1991/92:190 om beskattning vid inkomst av hobbyverksamhet

Anf. 136 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Birger Andersson har frågat mig om jag avser att föreslå några ändringar i nu gällande regler vad avser beskattning av inkomster av hobbyverksamhet och i så fall vilka ändringar. Enligt Birger Andersson har de nya reglerna gett upphov till irritation.

En förutsättning för att en skattepliktig inkomst skall uppkomma av en hobbyverksamhet är att den ger ett överskott. Avdrag får göras för de kostnader som uppkommit i verksamheten. Ger verksamheten underskott ett år får detta kvittas mot ett eventuellt överskott året efter.

Till grund för reglerna ligger principen om en likformig inkomstbeskattning. Denna princip är enligt min mening riktig och bör inte ifrågasättas.

I propositionen 1991/92:48 om justeringar i beskattningen i inkomstslaget tjänst, m.m. har regeringen aviserat att man har för avsikt att tillsätta en utredning med uppgift att se över bl.a. regelsystemet vad gäller beskattningen av trakamenten och vissa andra kostnadsersättningar samt av vissa naturaförmåner. Ett huvudsyfte med översynen är att åstadkomma förenklningar för skattskyldiga och arbetsgivare. I samband härmed finns det anledning att

göra en översyn även av vissa andra regler som tillkom i samband med skattereformen, t.ex. de av Birger Andersson nu aktualiserade, för att se om dessa gett upphov till onödigt administrativt krångel för den skattskyldige.

Jag är emellertid – i avvaktan på den aviserade översynen – inte beredd att nu ta ställning till i vilken utsträckning de av Birger Andersson påtalade reglerna eventuellt kan komma att förändras.

Anf. 137 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet också för det här svaret.

Jag är medveten om att det här är ett ganska svårlöst gränsdragningsproblem. I det gamla skattesystemet var det gränsdragningen mellan rörelse och hobby som var besvärlig. I det nuvarande skattesystemet finns likartade gränsdragningsproblem, men då mellan näringsverksamhet och hobby. Gränsdragningen mellan hobbyverksamhet och näringsverksamhet är besvärlig inom t.ex. hästsport, biodling, hunduppfödning och annan smådjursuppfödning, slöjdande m.fl. liknande verksamheter.

Jag går nu över enbart på frågan om hobbyverksamhet.

I nu gällande bestämmelser när det gäller beskattning av inkomst av hobbyverksamhet finns det en del regler som behöver ses över, vilket också statsrådet antydde i sitt svar. De nuvarande reglerna innebär att mycket måttliga inkomster av olika fritidssysselsättningar blir föremål för beskattning. Detta skapar naturligtvis – som jag också tog upp i min fråga – irritationer. Reglerna uppfattas som byråkratiskt krångel och de ger inga nämnvärda intäkter till staten.

Det finns också hobbyverksamheter som under en följd av år ger underskott, men som så småningom ger överskott. Den som föder upp en travhäst kan ha stora kostnader, men så småningom kan verksamheten gå med överskott.

I svaret sade statsrådet att man kan få dra av föregående års underskott, men jag vill påminna om att det gäller endast det underskott som uppkommit året innan beskattningsåret. Tidigare uppkomna underskott kan inte utnyttjas.

Vidare sade statsrådet i svaret att det kommer att göras en översyn. Jag vill då fråga: När kan den aviserade översynen beräknas vara klar?

Anf. 138 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det är min förhoppning att översynen åtminstone i sina huvuddrag skall kunna genomföras under nästkommande år, så att de eventuella regelförändringar som kan bli aktuella så långt möjligt kan träda i kraft den 1 januari 1993.

Jag är medveten om att det finns problem. För några veckor sedan svarade jag på frågor om hobbybiodling. Andra berörda organisationer som upplever krångel och orättfärdiga effekter av den nuvarande lagstiftningen har också gjort uppvaktningar hos mig. Det är just därför vi skall se till att reglerna ses över.

Om all hobbyverksamhet skulle vara skattefri – jag tror inte att Birger Andersson förordar detta – skulle väldigt många aktiviteter betecknas som hobbyverksamhet. Situationen skulle bli sådan att kanske alla 6,5 miljoner in-

komsttagare försökte hitta hobbyverksamhet för t.ex. 5 000 kr. i stället för att förvärvsarbeta. Skattebortfallet skulle i såfall bli 9 miljarder kronor. Det rör sig alltså om ganska betydande belopp.

Om man generaliserar för mycket, leder det till gränsdragningsproblem och till ett stort skattebortfall. Det gäller alltså att se över reglerna, så att man får rättvisa och rättfärdiga regler som är så enkla som möjligt. Det är också min ambition att se till att det blir så.

Anf. 139 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag tror att statsrådet och jag är ganska överens om just dessa problem.

Jag vill ändå ställa ytterligare en fråga. Jag har tittat i skatteutskottets betänkande 1989/90:30. Där står det: "Enligt utskottets mening bör man emellertid i den planerade utvärderingen av reformen noga följa den praktiska tillämpningen av reglerna så att man snabbt kan möta eventuellt uppkommande problem för hästsporten."

Har den tidigare regeringen startat någon utvärdering i detta avseende? Eller har statsrådet givit den särskilde utredaren i uppdrag att noga se över detta med hästsporten?

Anf. 140 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag antar att den utvärdering som Birger Andersson åsyftar är den som leds av riksskatteverkets generaldirektör och som skall utvärdera hela skattereformen. I så fall finns det såvitt jag vet inga speciella åtgärder vidtagna i detta avseende.

För egen del har jag i samband med regeringsskiftet sett till att man har satt i gång det arbete som nu kommer att resultera i att en utredare får i uppdrag att se över inkomst av tjänst. Då kommer såväl hästsportens som hobbybiodlarnas situation att beaktas och behandlas.

Anf. 141 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Än en gång tack för svaret. Statsrådet hade många lovande synpunkter att komma med.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1991/92:197 om kasinoverksamhet

Anf. 142 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Ulla Pettersson har frågat mig av vilken anledning jag anser att ett eventuellt kasino skall placeras i en storstad. Ulla Pettersson säger vidare att jag enligt uppgift kommer att låta utreda möjligheterna till kasinoverksamhet i Malmö.

Jag kommer inom kort att tillsätta en arbetsgrupp med uppdrag att kartlägga den kasinoverksamhet som på senare tid byggs upp i våra grannländer samt studera vilka effekter verksamheten haft på olika områden.

I arbetsgruppens uppdrag ingår inte att föreslå lokaliseringen av even-

tuella framtida svenska kasinon. Jag har självfallet inga förutfattade meningar om till vilka svenska orter en eventuell kasinoverksamhet skulle kunna lokaliseras.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

Anf. 143 ULLA PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det gläder mig att den nyhet som jag vaknade till härom morgonen har visat sig vara delvis felaktig. Varifrån uppgifterna kommer kan man ju spekulera i, men jag accepterar självfallet statsrådets förklaring att han inte har några förutfattade meningar i denna fråga.

Däremot är läget allvarligt och bör övervägas. Skulle man komma fram till att det är lämpligt att införa kasinoverksamhet i Sverige, finns det ju sedan tidigare förslag bl.a. från den särskilde turistförhandlare som inom ramen för Avstamp Gotland-utredningen gjorde en översyn.

Vi vet bl.a. genom det turistråd som regeringen tyvärr har för avsikt att lägga ned att man kommer till Gotland för att man vill uppleva någonting. Det är den främsta anledningen. Gotland saknar ju också av naturliga skäl genomfartsturism. Man måste alltså ha Gotland som slutmål, och det gäller för oss att vara väldigt attraktiva, vilket vi också är. Som statsrådet känner till har Gotland en stor del av turismen. Näst efter Jämtland är Gotland det turistlän som har den största omsättningen per invånare. Det är därför intressant för oss att vara med i detta resonemang. Jag vill då ställa ytterligare en fråga till statsrådet: I vilket tidsperspektiv skall denna utredning arbeta?

Anf. 144 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag vill först bekräfta att jag naturligtvis delar Ulla Petterssons uppfattning när det gäller Gotland och dess stora intresse som turistmål och att det också gäller att försöka förbättra situationen rent allmänt på Gotland.

Det som föranledde frågan var sannolikt en uppgift som byggde på intresse från Malmö kommun av att få förlägga ett kasino till Malmö. Det är i och för sig en naturlig strävan.

Jag har fått frågor om den kartläggning som har påbörjats, och den kommer naturligtvis att belysa vad som händer i vår omvärld. Det har redan etablerats ett antal kasinon i Danmark, såvitt jag vet två i Köpenhamn och ett i Helsingör. Jag har sett tidningsuppgifter om att man i dag inviger ett kasino i Helsingfors, och det lär finnas ett också på Åland.

Det är uppenbart att detta leder till att svenskar och andra som är intresserade av kasinoverksamhet väljer dessa resmål framför Gotland, Malmö, Jämtland eller andra platser i Sverige som skulle kunna vara lika intressanta att besöka med motsvarande förutsättningar. Det är för att undersöka vad som kan hända ur svensk synvinkel som jag har tillsatt den arbetsgrupp som skall kartlägga frågan. Den skall också belysa vad som kan hända med den oönskade illegala spelverksamhet som vi i dag har, om vi får en legaliserad kasinoverksamhet.

Anf. 145 ULLA PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag har inte tagit ställning till spørsmålet om kasino i och med att jag har ställt denna fråga, och det har inte heller statsrådet förutsatt,

men jag fick inte något svar på min fråga om tidsperioden. Det skulle vara intressant att få i varje fall något slags besked på den punkten.

Jag skall inte på något sätt försöka pressa fram ett besked om lokaliseringen. Om jag har fått statsrådet att allvarligt överväga Gotland som en lämplig placeringsort för ett eventuellt kasino, har jag uppnått syftet med min fråga.

Anf. 146 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! När det gäller tidsaspekten för den kartläggningsuppgift som det nu i första hand gäller vill jag säga att den bör kunna slutföras relativt snabbt. Sedan gäller det naturligtvis för regeringen att ta ställning till kartläggningen och att se hur man kan gå vidare. Skall man göra det tycker jag att det finns anledning att snabba på proceduren, så att vi inte förlorar alltför mycket av turism i Sverige i förhållande till vad som kan bli fallet, om vi inte vidtar några åtgärder.

Skulle kartläggningen alltså resultera i ett fortsatt arbete med syfte att införa kasinon i Sverige, vilket vi ännu inte vet, finns det anledning att bedriva det arbetet skyndsamt och att när man sprider sådan verksamhet över Sverige ta hänsyn till exempelvis Gotlands situation.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1991/92:200 om kilometerskatten och eventuellt medlemskap i EG

Anf. 147 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Göran Persson har frågat miljöminister Olof Johansson om på vilket sätt det vid ett medlemskap i EG finns formellt bindande krav att avskaffa kilometerskatten. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

I EG-länderna är beskattningen av den tunga vägtrafiken uppdelad i bränsleskatter och fasta skatter. Avsikten är att vissa gemensamma regler för dessa skatter skall införas. Beslut föreligger hittills om att punktskatten på dieselolja fr.o.m. den 1 januari 1993 inte får understiga ca 1:85 kr. per liter. Kommissionen har vidare föreslagit att miniminivåer och vissa andra gemensamma regler skall införas även för de fasta skatterna. Detta direktivförslag, som ännu inte är antaget, innebär också att medlemsländerna skall avstå från andra skatteformer på den tunga vägtrafiken än de nu nämnda.

De svenska punktskatterna på dieselolja uppgår från den 1 januari 1992 till sammanlagt 0:81–1:26 kr. per liter, beroende på miljöklassen. Denna skatt är således väsentligt lägre än EGs miniminivå. Den svenska dieseloljebeskattningen kompletteras emellertid av kilometerskatten, som inte har någon motsvarighet i EG. Kilometerskatten är inte förenlig med det tidigare nämnda direktivförslaget. Det kan också konstateras att kilometerskatten är konstruerad så att den kräver gränskontrollåtgärder för samtliga dieseldrivna lastfordon som passerar de svenska gränserna. Gränskontroller av detta slag kommer inte att förekomma i EG fr.o.m. 1993. Ett svenskt medlemskap

i EG innebär således en övergång till högre punktskatter på dieselolja samtidigt som kilometerskatten försvinner.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

Anf. 148 GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga. Jag har ställt frågan till Olof Johansson därför att den tunga trafiken är ett spörsmål som vi måste ägna uppmärksamhet i miljöpolitiken. Den beskattning som vi har av den tunga trafiken i Sverige ingår som en del i ett trafikpolitiskt beslut som skall skapa neutralitet mellan järnvägstrafik och landsvägstrafik. När vi nu står inför en eventuell förändring av den beskattningen som kan få stora miljömässiga och trafikpolitiska konsekvenser, har jag tyckt att det varit värdefullt att få klarhet i några av regeringens formuleringar.

Jag har fäst mig vid uttrycket "formellt bindande krav", som regeringen använder i sin proposition. Jag förstår nu av svaret att det inte finns några sådana formellt bindande beslut i EG. Det är uppenbarligen en felaktig skrivning i regeringens proposition, i ett ännu inte antaget direktivförslag.

När jag diskuterar denna fråga med Olof Johansson säger han att vi skall förhandla om kilometerskatten. Jag refererar då till beskedet i föregående veckas diskussion. Det handlar här dels om ett konkurrensbetingat krav, dels om ett förhandlingsbetingat krav. Vi skall förhandla med Europeiska gemenskapen i detta sammanhang, och det är utgångspunkten för skrivningen i propositionen och regeringens ställningstagande.

Det vore då bra att få veta om det skall bedrivas en verklig förhandling med EG eller om regeringen redan nu har övergett kilometerskatten, vilket man kan få intryck av när man läser det svar som regeringen har givit i dag. Vilken linje gäller alltså?

Anf. 149 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det är egentligen två frågeställningar som diskuteras. Den ena, som vi kanske kan avföra, är om det kommer att vara formellt bindande för Sverige att avskaffa kilometerskatten. Det är min bestämda uppfattning att om ett medlemskap i EG skall vara aktuellt för oss den 1 januari 1995, vilket jag hoppas, kommer vi att vara i en formell situation där vi inte kan ha kilometerskatt.

Den andra frågan är nivån på beskattningen av den tunga trafiken. Det gäller här dels en statsfinansiell avvägning – och även den kan vi lämna därhän, eftersom frågan är ställd med utgångspunkt i miljöhänsyn –, dels vad som händer i ett läge utan gränskontroll och med fri rörlighet. Vad händer om Sverige har en i förhållande till andra länder mycket hög beskattning av de tunga fordon som är registrerade i Sverige?

Självfallet finns det en risk att om vi i Sverige har en alltför hög skattenivå i förhållande till andra länder, får vi en situation där svensk åkerinäring konkurreras ut. Vi får då lika mycket tung trafik som tidigare på våra vägar, men inga skatteintäkter kommer Sverige till del.

Detta får vägas mot det intresse som finns av att minska miljöbelastningen från den tunga trafiken, inte bara i Sverige utan i Europa i dess helhet. Frågan om vilken slutlig nivå man landar på är det för tidigt att besvara just nu.

Anf. 150 GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vad först beträffar detaljen om det formellt bindande var regeringens formulering den att det finns "formellt bindande krav" på förändringar. Det var detta som min fråga utgick från. Uppenbarligen finns det inte några formellt bindande krav. Det kan komma att bli en sådan situation – det inser vi båda – men det klara beskedet på den punkten är att det i dag inte finns några formellt bindande krav, såsom regeringen hade formulerat det. Vi kan därmed lämna den frågan.

Det handlar vidare naturligtvis om att vi när vi förhandlar om ett EG-medlemskap måste ha oerhört höga ambitioner på miljöområdet. Visst kan man anta att om man inte sätter tryck i förhandlingarna på att hålla beskattningen uppe av ett transportsätt som faktiskt är grovt miljöstörande, kommer man inte att lyckas. Men att redan innan man går in i förhandlingen börja tala om att vi skall anpassa oss till en lägre nivå, eftersom transportarbetet annars förs ut ur landet, är en defensiv hållning, som inte rimmar med den miljökonsekvensanalys och de utgångspunkter som Olof Johansson anmälde föregående vecka.

Är det regeringens linje att vi när vi går in i dessa förhandlingar skall ha den infallsvinkel som Bo Lundgren här har angivit?

Anf. 151 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! När det gäller frågan om vad som händer vid ett EG-medlemskap måste vi självfallet ta hänsyn till situationen i EG och den utveckling som kan bedömas komma att inträffa i Europeiska gemenskapen. Vi måste då väga in både miljöhänsyn och andra hänsyn. Men det är här fråga om att bedöma vad som kan komma att krävas av Sverige. De formella kraven är den ena sidan av saken. Den andra är vad som händer om man inom EG har öppna gränser, vilket är ett faktum fr.o.m. 1993, och om det är nivåskillnader mellan Sverige och EG när det gäller mervärdeskatt, fordonsbeskattningen totalt sett, drivmedelsbeskattning, energibeskattning osv. Detta får vi bedöma dels ur miljöaspekter, dels ur konkurrensaspekter. Jag antar att Göran Persson är medveten om att om vi får en sådan situation – jag understryker *om* – där de svenska skattenivåerna ger konkurrensnackdelar men vi får behålla oförändrad trafik i Sverige, med samma negativa miljökonsekvenser, samtidigt som svensk industri och åkerinäring får ett sämre läge, är det inget eftersträvarsvärt.

Anf. 152 GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Bara kort och tydligt: Jag tror att det är mycket viktigt att vi när vi nu talar om dessa EG-förhandlingar gör det från en utgångspunkt som innebär en mycket hög ambitionsnivå från svensk sida vad gäller miljöaspekterna. Det är litet olyckligt att samtidigt som man talar om EG-förhandlingarna direkt säga att vi kommer att överge den typ av beskattning och krav som vi har haft på den tunga trafiken i Sverige. Det skulle vara bra om skatteministern här var lika tydlig som miljöministern och sade att vi innan vi försätter oss i den typen av förhandlingsposition skall göra mycket tydliga miljökonsekvensbeskrivningar, för då kommer man in rätt i förhandlingen.

Det som nu har sagts ger ett intryck av att vad vi gör när vi börjar dessa

förhandlingar är att vi importerar ett dåligt system från EG – det får vi finna oss i. Om det är så förhandlingarna skall drivas, är det en dålig start, och jag utgår ifrån att det inte är något som vare sig Bo Lundgren eller jag önskar.

Prot. 1991/92:37

3 december 1991

Svar på frågor

Anf. 153 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! För den regering som jag sitter i är det en självklarhet att vi måste ta hänsyn till miljöpåverkan av olika åtgärder som vidtas från svensk sida. Uppenbarligen är det inte riktigt så för Göran Persson. Han måste hela tiden ställa frågor om vad som kan tänkas hända i vissa situationer. Men det är för oss alla inför det medlemskap som vi har ansökt om och är överens om att Sverige skall försöka förhandla sig fram till på ett vettigt sätt, nödvändigt att i förväg kunna förutse konsekvenserna. Det går inte att sitta med armarna i kors och vänta till strax innan ett medlemskap träder i kraft med anpassningsåtgärder som kan bli nödvändiga.

Jag kan ta ett annat exempel, nämligen mervärdesskatten. Utan justering av denna kommer vi att få en gränshandel som skadar svensk handel, och jag tror inte att vare sig Göran Persson eller jag tycker att det är rimligt. På samma sätt måste vi i dag bedöma om det är möjligt att bibehålla kilometer-skatten och vilka nivåkonsekvenser ett avskaffande kan få på drivmedelsbeskattningen. Detta har jag och andra företrädare för regeringen sagt, och det är också det som vi avser att utreda.

Anf. 154 GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag söker inte sak med statsrådet, utan jag vill bara ha klarhet. Den klarheten har jag också fått – de formuleringar som regeringen använder i sin skrivelse till riksdagen, där man talar om de redan formellt bindande kraven på frångående av kilometerskatten, är felaktiga.

Med tanke på den typen av slarvig skrivning tycker jag kanske att vi kunde försöka komma fram till en något mer avspänd ton, utan att angripa varandra. Jag är helt naturligt oerhört angelägen om miljöfrågorna. Skattepolitiken blir viktig för miljöpolitiken. Det är en god utveckling som vi ser på det området, och i det perspektivet blir det här en central fråga att diskutera framöver. Jag har ställt frågor om miljökonsekvensbeskrivningarna och om de motstridiga beskederna från två statsråd från samma talarstol under den gångna veckan. Mot den bakgrunden tycker jag att det finns all anledning att här försöka komma fram till en ton som är vettig och som för saken framåt.

Anf. 155 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det är självklart att Göran Persson här uppträder i den roll som han skall fullgöra som företrädare för oppositionen i riksdagen. Det är så det fungerar, och det är inget att hymla med. När det gäller Olof Johanssons och min inställning i denna fråga kan jag inte se några som helst skillnader. Det gäller för det första frågan om vi bedömer att vi kan ha kvar kilometerskatten eller inte. Det är min klara bedömning att det inte går med hänsyn till det regelsystem som kommer att finnas i EG den 1 januari 1995. Det gäller för det andra vilka konsekvenser av förändringar på det här området som det, av miljöskäl och av konkurrensskäl, kan vara aktuellt att bedöma och vilka åtgärder de leder till. Det måste vi rimligen fundera över redan nu. Det

vore ansvarslost av regeringen att inte göra detta. Det gäller såväl miljökonsekvenserna som konkurrenssituationen. Jag antar att det är något som också socialdemokraterna är intresserade av att få belyst.

Anf. 156 GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Självfallet är vi intresserade av samma sak. Också jag tror att vi kan hamna i ett läge där kilometerskatten i den framtida Gemenskapen inte fungerar och passar in. Då skall vi ha en annan typ av beskattning som uppfyller miljökraven. Det är om den saken jag har frågat och har hoppats att få svar. Jag har nu fått svar från Bo Lundgren, och jag har fått svar från Olof Johansson. Svaren är delvis litet motstridiga – det kan man se om man går till protokollen – men uppenbarligen får man utgå från att det sist avlämnade svaret från regeringen gäller. I så fall är svaret åtminstone tydligt i dag, tills nästa fråga ställs. Jag avvaktar till dess.

Anf. 157 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Göran Persson kan ställa frågor varje vecka eller varje månad om han så önskar. Vi gör naturligtvis samma bedömning. Jag förutsätter också att det största oppositionspartiet vill belysa såväl miljökonsekvenserna av beskattningen av den tunga trafiken som sådan som konkurrensaspekterna och att man också försöker fundera kring vilka effekter det skulle få om vi i detta avseende låg på en alltför hög skattenivå i jämförelse med andra avseenden. Man har ju åtminstone tidigare sagt att man ur konkurrenssynpunkt bör ta hänsyn till detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1991/92:209 om reavinstbeskattningen av konst m.m.

Anf. 158 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Pehr Löfgren har frågat mig om jag avser att ta initiativ till att ändra de regler om reavinstbeskattning av lösöre som infördes genom skattereformen.

Före skattereformen var en vinst vid försäljning av bl.a. konst och antikviteter skattefri om egendomen innehafts i minst fem år.

Fr.o.m. i år reavinstbeskattas konst och antikviteter oberoende av innehavstidens längd. För konst och antikviteter som används för personligt bruk gäller särskilda lättnader. Anskaffningskostnaden får bestämmas genom en schablonregel, och ett årligt grundavdrag på 50 000 kr. medges. Genom dessa lättnadsregler är försäljningar under ett år på upp till 66 600 kr. skattefria.

Jag är medveten om att skattereglerna kan påverka konst- och antikvitetsmarknaden negativt, och jag avser att noga följa denna fråga. Det är emellertid för tidigt att utvärdera reglernas effekt, och jag är därför inte beredd att nu föranstalta om ändringar i de aktuella reglerna. Regeringens politik är

Anf. 159 PEHR LÖFGREEN (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Tyvärr kanske det inte var så positivt som jag hade hoppats, men det finns ju ett löfte om att hela tiden följa upp frågan.

För att ytterligare understryka vikten av denna fråga vill jag påpeka att branschens företrädare vid remissbehandlingen framförde flera invändningar mot den nya beskattningen. En invändning var att en kontroll av bestämmelserna endast skulle kunna genomföras beträffande de större seriösa antikföretagen och antikhandlarna. Så har också blivit fallet.

Förmedlingsverksamheten beträffande konst och antikviteter har ökat kraftigt, och ett nytt yrke, kallat antikmäklare, har uppstått. Vidare har särskilda tidningar startats för att förmedla direkta kontakter mellan köpare och säljare.

Vad beträffar handeln inom landet tyder mycket alltså på att dyrbara objekt successivt förs över från den etablerade seriösa marknaden till andra kanaler. Den s.k. svarta marknaden växer med full styrka. Många dyra föremål säljs i dag i Köpenhamn. I Sverige säljs i stort sett endast objekt för vilka en realisationsförlust har uppstått. Det är således mycket viktigt med ett snabbt avskaffande av denna skatt på löseegendom.

Man kan vidare konstatera att dödsbodelägare först betalar arvsskatt på sin lott och sedan skatt på realisationsvinst i samband med en eventuell försäljning. Det blir alltså inom en kort tid i många fall fråga om skatt två gånger – även om, som statsrådet säger, försäljningar under ett år på upp till 66 600 kr är skattefria.

Min förhoppning är att statsrådet verkligen tittar på detta och att han sätter sig in i dessa bekymmersamma problem. Det här är inte bra vare sig för marknaden eller för de enskilda människorna.

Anf. 160 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag har förståelse för att Pehr Löfgreen inte är fullkomligt nöjd med svaret. Man upplever ofta i riksdagen att man inte blir nöjd med det svar man får när man ställer frågor. Ibland är frågorna med avsikt ställda så att det är det resultatet man egentligen vill uppnå.

I det här fallet är det uppenbart att det gäller att fundera kring vilka effekter reglerna har fått och väga det mot behovet av en generellt verkande kapitalvinstbeskattning. Inom parentes sagt har jag i det sammanhanget föreslagit riksdagen en sänkning av den generella nivån, vilket jag också nämnde i mitt svar. Detta är det besked jag kan ge för tillfället, vilket framgår av svaret.

Anf. 161 PEHR LÖFGREEN (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det. Givetvis är det fråga om generella sänkningar av förmögenhets- och arvsskatt. Men då får man i gengäld inte på detta vis ta tillbaka kapitalet. Detta har nämligen en förödande effekt för många enskilda personer i det här landet. Eftersom jag själv väl känner till

detta, vill jag säga att det är långt ifrån bra. Det kommer bara att medföra att många föremål försvinner ut ur landet och att den svarta marknaden blomstrar. Den blomstrar redan i dag alldeles fruktansvärt, och det tror jag inte att statsrådet vill. Det vill åtminstone inte jag. Vi är väl överens om detta?

Anf. 162 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Svarta och gråa marknader är aldrig riktigt bra, utan vi skall ha öppna marknader i Sverige. Detta är regeringens ambition, det är ganska självklart.

Jag vill också påpeka att regeringen inte har lagt fram förslag som innebär att kapitalvinstbeskattningen av lösöre har justerats uppåt. Tvärtom kommer även den beskattningen att sänkas från 30 till 25 %, om riksdagen godtar det förslag som regeringen har lagt fram.

Anf. 163 PEHR LÖFGREEN (m):

Herr talman! Det låter väldigt bra, men det är dock en mycket obetydlig sak i detta sammanhang. Jag vill än en gång påpeka för statsrådet hur allvarlig denna fråga är. Jag hoppas att statsrådet har detta i minnet.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1991/92:217 om folkhälsoinstitutet

Anf. 164 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Margitta Edgren har frågat mig vilka överväganden jag avser att göra inför beslutet om lokalisering av folkhälsoinstitutet.

Det är många kommuner som till socialdepartementet framfört önskemål om och argument för att folkhälsoinstitutet skall förläggas till deras kommun. Eftersom organisationskommittén för institutet har i uppdrag att föreslå var detta skall lokaliseras har samtliga dessa handlingar överlämnats till kommittén, som underlag i dess arbete.

Enligt de tilläggsdirektiv som regeringen nyligen beslutat om skall kommittén överväga om samlokalisering av folkhälsoinstitutet med någon befintlig myndighet, organisation eller institution kan vara lämplig från verksamhetssynpunkt samt ekonomiskt och administrativt fördelaktigt.

Organisationskommittén behandlar frågan om lokalisering med hög prioritet. Enligt vad jag erfarit räknar den med att lägga fram förslag i detta avseende omkring årsskiftet. Jag kommer att avvakta kommitténs förslag innan jag gör någon egen bedömning i frågan.

Anf. 165 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Tack för svaret, herr socialminister.

Jag är mycket nöjd med att tilläggsdirektiven lämnades så snabbt, att organisationskommittén fick förlängd arbetstid och att man också fick tilläggsdirektiv i fråga om innehållet i folkhälsoinstitutets verksamhet. Om jag förstår

svaret rätt ingick också i tilläggsdirektiven att man skulle snabba på med lokaliseringsbesluten. Har jag uppfattat det korrekt? Det är min första fråga.

För det andra vill jag veta vad samlokalisering med någon befintlig myndighet, organisation eller institution innebär. Innebär det t.ex. att folkhälsoinstitutet kan samlokaliseras med den institution för folkhälsoarbete som finns i Dalby, som är internationellt känd? Innebär det att det kan samlokaliseras med den enhet för socialmedicin som finns i Malmö, där man har professorer i socialmedicin, primärvård, geriatrik, hälsoekonomi, m.m. och som dessutom, tillsammans med Mayoklinikerna i Amerika, är den enda institution som bedriver riktigt långsiktiga epidemiologiska studier?

Jag är mycket nöjd om jag kan få svar på dessa två frågor, alltså en definition av samlokaliseringen.

Anf. 166 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Svaret på den första frågan är att utredningen redan innan tilläggsdirektiven gavs nog hade för avsikt att lägga fram ett sådant förslag vid årsskiftet. Jag kan alltså inte säga att tilläggsdirektiven i sig har påskyndat avgörandet av lokaliseringsfrågan.

Beträffande den andra frågan har jag redan i mitt svar konstaterat att det finns en lång rad kommuner som har framfört vad de anser vara goda skäl för att folkhälsoinstitutet skall förläggas just till deras kommun. Det är fråga om Sundsvall, Karlstad, Malmö och många många fler kommuner. Det är klart att alla dessa kommuner har pekat på skäl som de tycker talar för att folkhälsoinstitutet skall hamna just i den kommunen.

Det vi menar att organisationskommittén måste pröva när man tar ställning till lokaliseringsfrågan är vilka fördelar som finns just i samarbete med andra typer av institutioner och organisationer. Detta måste naturligtvis ske med utgångspunkt i de arbetsuppgifter som folkhälsoinstitutet förutsätts få. Vi får väl nu avvakta några veckor till och se vad organisationskommittén kommer fram till. Det är väl inte heller alldeles säkert att sista ordet därmed är sagt.

Anf. 167 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Jag är mycket medveten om att kreativa vetenskapliga miljöer aldrig kan tvingas fram med politiska beslut, och jag förstår att även socialministern är medveten om detta. Men om det redan finns en miljö där man bedriver denna typ av arbete, som långsiktigt gagnar folkhälsoarbetet och som redan är inne på att främja samarbete över sektorsgränser – då bör väl detta arbete bidra till att den miljön används, och då bör väl denna forskning förstärkas genom detta folkhälsoinstitut? Jag och flera med mig menar att dessa förutsättningar redan finns i Malmö.

Jag är emellertid nöjd med vad jag har fått veta, och jag är nöjd med att beslut skall fattas vid årsskiftet.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1991/92:229 om åtgärder för att skydda ytterligare älvsträckor

Anf. 168 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Siw Persson har med hänvisning till regeringsförklaringen frågat mig när regeringen avser att lägga fram en proposition om skydd av ytterligare älvsträckor enligt naturresurslagen.

Det är riktigt att det i regeringsförklaringen anges att fler värdefulla vattendrag skall skyddas i naturresurslagen.

Regeringen avser att under våren för riksdagen lägga fram en proposition om skydd av ytterligare älvsträckor enligt naturresurslagen.

Anf. 169 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret.

De få kvarvarande outbyggda älvar som vi har är unika även vid en internationell jämförelse. Även övriga orörda älvsträckor har ett mycket stort värde för naturvården. Vårt land har därför en mycket viktig uppgift i att bevara denna naturtyp, som faktiskt är mycket hotad.

Det är av den anledningen av stor betydelse att regeringen undantar fler älvsträckor, ja faktiskt alla de fåtaliga älvsträckor som finns kvar orörda. Vi inom folketpartiet liberalerna har länge hävdat att älvutbyggnadsepoken är slut.

Jag hoppas därför, fru statsråd, att regeringen nu kommer med sin proposition i så god tid under vårriksdagen att vi kan fatta beslut i frågan innan riksdagsåret är slut.

Anf. 170 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Vi kommer att lägga fram förslaget så fort vi har det färdigt. Vi måste emellertid se över vilka beslut som tidigare har fattats när det gäller olika älvsträckor, så att vi inte så att säga lägger ett beslut ovanpå ett annat. Vi vill nämligen ha en god grund i fråga om alla de vattendrag som vi menar skall skyddas. Detta är alltså en av anledningarna till att vi inte har hunnit lägga fram förslaget nu före jul.

Jag menar att det dessutom är viktigt att markera att det inte bara är älvsträckor uppe i den norra delen av Sverige som det kan vara mycket angeläget att undanta. Jag kommer att se till att även älvsträckor i övriga delen av Sverige utreds. Jag tror nämligen att det är väsentligt att vi över huvud taget undersöker var vi kan skapa andrum också för människor som bor i tätortsområden.

Anf. 171 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! På den punkten är statsrådet och jag och mitt parti helt överens. Det är viktigt att vi inte bara talar om älvar och älvsträckor utan även om åar och vattendrag, som de kallas, söderöver. Det är mycket glädjande att t.ex. Emån i Småland nu är undantagen, och det finns som sagt även många andra – både älvar och vattendrag – som vi skall undanta.

Jag förstår att det tar tid att ta fram underlag till en proposition. Om jag får vara så ofin vill jag ge statsrådet ett tips: Titta gärna på folketpartiet libera-

lernas motioner och reservationer under många år! Där finns fina förslag till undantag enligt NRL.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Anf. 172 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Senast i dag tittade jag på en lång lista över vilka älvsträckor som har räknats upp i olika motioner till riksdagen och i reservationer. Vi har alltså ögonen även på tidigare förslag. Jag tror nog att mitt parti, centern, och Siw Perssons parti, folkpartiet liberalerna, är överens om att det är oerhört viktigt att vi undantar fler älvsträckor och även värdefulla åar och vattendrag i södra Sverige.

Anf. 173 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Låt mig avsluta med att säga att jag hoppas att vi innan riksdagsåret är slut får se en lista på fler älvar som är skyddade enligt NRL. I så fall är jag nöjd.

Anf. 174 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Det kommer en lista i samband med propositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1991/92:201 om närhetsprincipen i förlossningsvården

Anf. 175 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Chatrine Pålsson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder så att BB-verksamheten organiseras så att den möter patienternas önskemål om närhet.

Vårdens organisation kräver att olika faktorer vägs mot varandra. Å ena sidan fordrar en god service närhet och lättillgänglighet. Å andra sidan fordras en viss omfattning av en verksamhet för att den medicinska säkerheten skall kunna upprätthållas. Till detta kommer naturligtvis också ekonomiska aspekter. Avvägningar av detta slag ankommer på sjukvårdshuvudmännen. Jag anser att detta är en bra ordning och har inte för avsikt att vidta några förändringar i detta avseende. Lokala önskemål och förutsättningar i övrigt bör således enligt min mening även i framtiden vägas samman av resp. sjukvårdshuvudman som enligt hälso- och sjukvårdslagen skall erbjuda områdets befolkning en god hälso- och sjukvård.

Anf. 176 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Anledningen till min fråga är att ett ökat behov uppstår nästan dagligen även när det gäller dessa frågor. Jag liksom statsrådet var glad att man i regeringsförklaringen talade om alternativ och mångfald. Jag känner behov av att lyfta fram även detta område, som trots allt under de senaste decennierna har blivit utsatt för ganska stor centralisering. För bara 20, 30 och 40 år sedan fanns det ett BB även på mindre orter.

Jag vill rikta ytterligare en fråga till statsrådet. Tycker inte statsrådet att även detta är en del av den övriga hälso- och sjukvårdsverksamheten som kan finnas inom dessa olika alternativ?

Anf. 177 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag är inte riktigt säker på att jag uppfattade frågans innebörd. Om frågan handlade om huruvida förlossningsvård kan förekomma också inom alternativ verksamhet, så kan den förstås göra det. Det finns flera länder, t.ex. Holland, där man har en omfattande hemförlossning, men det är i och för sig inte en väg som vi har velat gå.

Den senaste gången som man från socialstyrelsens sida penetrerade dessa frågor var i mitten av 80-talet i samband med att man gjorde ett försök att komma fram till nya allmänna råd. Där poängterade man både önskemålet om närhet och behovet av en viss bredd på verksamheten på klinikerna.

Anf. 178 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Herr talman! När centraliseringen kom till stånd blev det en motreaktion. Då blev det mycket tal om hemförlossningar. Man kan då säga att det finns olika gränser, å ena sidan att vården skall vara högspecialiserad, och å andra sidan att de som skall föda skall vara hemma.

Kan man då inte säga att en förläggning av förlossnings- och BB-enheter till mindre orter innebär att man går halva vägen?

Anf. 179 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Rent formellt är det som Chatrine Pålsson hävdar förstås helt riktigt, nämligen att den lösning som hon önskar, åtminstone i Oskarshamnsfallet, är något som ligger mitt emellan de två extremer som vi nu har talat om. Så långt är det riktigt.

Huvudpöängen i mitt svar är emellertid att detta inte är en fråga för statsmakterna annat än när det gäller det som sker via socialstyrelsen för att upprätthålla medicinsk säkerhet. I övrigt har ju vi från riksdagens sida velat ha en ordning som innebär att sjukvårdshuvudmännen gör denna bedömning.

Anf. 180 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Herr talman! Jag är naturligtvis glad att det är på detta sätt, eftersom det i övrig sjukvårdsverksamhet är subsidiaritetsprincipen som man skall arbeta efter. Jag hoppas att vi i framtiden i större utsträckning skall kunna lyfta fram de mindre enheterna som jag tror är så oerhört bra för både föräldrar och hela familjen.

Jag vill också påminna om att det finns fyra nivåer som socialstyrelsen accepterar, nämligen regionssjukvård, länssjukvård, landstingssjukhus utan barnklinik och kirurg-BB. Man har alltså gjort en del undersökningar om detta och sett att det medicinskt sett är lika säkert att föda barn på dessa mindre enheter.

Anf. 181 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Utan att vara polemisk vill jag peka på att subsidiaritetsprincipen i detta sammanhang får anses innebära att besluten inte skall fattas av riksdagen.

Anf. 182 CHATRINE PÅLSSON (kds):
Herr talman! Tack för det!

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

28 § Svar på fråga 1991/92:202 om återanvändning av läkemedel

Anf. 183 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Margitta Edgren har frågat mig om jag ämnar ta initiativ till att utveckla ett system för återanvändning av obrutna förpackningar av läkemedel.

Frågan om hanteringen av läkemedel regleras i 14 § läkemedelsförordningen (1962:701). Av denna paragraf framgår att läkemedel som inte längre är avsett att användas skall oskadliggöras enligt bestämmelser som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Ett arbete pågår från myndigheters och departements sida att på olika sätt minska mängden läkemedel som inte kommer till användning genom t.ex. information och regleringar av förpackningsstorlekar.

Inom sjukvårdsinrättningar kan läkemedel återanvändas, om de varit under uppsikt av professionell personal.

För att kunna återanvända läkemedel i övrigt måste följande beaktas. En läkemedelsförpackning, som använts i öppenvård och som lämnats in på ett apotek, kan t.ex. ha förvarats på ett sådant sätt att innehållet har påverkats. Även om risken är liten för att läkemedlet kan ha förvarats så att hållbarheten har förändrats kan man på flertalet förpackningar i dag inte se om de är obrutna. Detta innebär att man inte säkert vet om något annat lagts in i förpackningen. Enligt läkemedelsverket är det olämpligt att återanvända läkemedel för vilka ändamålsenligheten inte kan garanteras.

Jag instämmer emellertid i att det vore värdefullt om problemet kunde lösas så att läkemedel inte slösas bort i onödan. Med anledning av Margitta Edgrens fråga kommer jag därför att särskilt uppmärksamma problemet i det pågående arbetet inom regeringskansliet med förslag till en ny läkemedelslag. En proposition om detta avses bli förelagd riksdagen under våren 1992.

Anf. 184 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Tack för svaret, som jag blev glad för, eftersom ministern i slutet av svaret ändå instämmer i att det är ett problem och att det vore värdefullt om det kunde lösas.

Jag har talat med många människor med anledning av detta. Idén har jag fått på grund av att jag är vanlig medlem i Afghanistankommittén och läser deras tidskrifter och rapporter och därigenom får en klar bild av hur det ser ut i världen. Det finns mängder av människor som skulle vara oerhört lyckliga om de kunde få del av det som vi förstör. Och självfallet handlar det om obrutna förpackningar och läkemedel som fortfarande är kuranta. Det är inte tal om att lämna "left overs" till den fattiga världen.

Det finns i Sverige mycket få undersökningar av hur stort detta problem

är. Det gjordes en i Jämtland 1976 och någon annan 1974, och det har även gjorts ett examensarbete på farmaceutiska institutionen för några år sedan. Då har man kommit fram till att ungefär 2 % av de läkemedel som har lämnats ut kommer tillbaka. Och av dessa 2 % är det en viss del som uppfyller dessa krav och som naturligtvis skall kunna användas. Men ändå reser detta ytterligare en fråga som jag tycker är väl så viktig: Varför lämnar patienterna tillbaka läkemedel? Tyder inte detta på att det finns brister i tilliten och i kommunikationen mellan doktor och patient när en doktor gång på gång kan skriva ut mediciner som patienten lagrar hemma? Det är väl något som man också bör ta hänsyn till i detta sammanhang och som jag utgår från att Bo Könberg tar hänsyn till.

Anf. 185 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Den mera övergripande fråga som Margitta Edgren nu tar upp är förstås viktig. Vi vet att detta under lång tid har varit ett problem. Min bedömning är att det går åt rätt håll, dvs. att man i större utsträckning tar fram förpackningar i mindre storlekar och att våra läkare i större utsträckning skriver ut läkemedel i mindre förpackningar. Det rapporteras t.o.m. från en del av våra vårdcentraler att patienterna är missnöjda med att doktorn inte skriver ut tillräckligt med läkemedel. Det är litet grand en kulturell fråga, om jag vågar säga så, att många äldre människor upplever ett läkarbesök som en aning bortkastat om det inte resulterar i ett recept som en markering av att doktorn har tagit deras åkomma på allvar.

Jag tycker emellertid att detta håller på att förändras. Och de rapporter som jag har fått bl.a. från det landsting där jag har varit verksam har visat att man har kunnat utveckla ett system som innebär att man skriver ut färre läkemedel. Möjligen kan man spetsa till detta och säga att det kanske är bra att alla läkemedel som skrivs ut inte används. Men allra bäst är naturligtvis om bara det som behöver användas skrivs ut.

Anf. 186 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Det sista tror jag att jag kan instämma i efter mina två senaste somrar som avdelningsföreståndare på ett sjukhem. Därifrån har jag stora erfarenheter av hur man med vetenskap och beprövad erfarenhet bakom sig skriver ut väldigt litet läkemedel.

Det är alltså bra att frågan tas upp i samband med detta, och jag är mycket tacksam för att Bo Könberg för mig har visat att han tar denna fråga på allvar.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på fråga 1991/92:234 om behörigheten för utländska tandläkare, m.m.

Anf. 187 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Gullan Lindblad har frågat utbildningsministern om han är beredd att företa en översyn vad gäller kraven på kompletterande utbildning

för utländska tandläkare liksom för övriga yrken inom hälso- och sjukvården. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Behörighet för personal med utländsk utbildning att utöva yrken inom hälso- och sjukvården, tandvården eller detaljhandeln med läkemedel regleras i den s.k. behörighetsförordningen (1984:545). Av denna framgår att kompetensbevis att utöva yrket i Sverige kan erhållas om den sökande dels har genomgått den kompletterande utbildningen och fullgjort den praktiska tjänstgöring som behövs för att hans kunskaper skall svara mot de svenska kraven, dels har för yrket nödvändiga kunskaper i svenska författningar, dels har för yrket behövliga kunskaper i svenska, danska eller norska språket.

För tandläkare med legitimation från ett annat nordiskt land gäller inga krav på komplettering bortsett från kunskaper i svenska medicinförfattningar.

När det s.k. EES-avtalet träder i kraft den 1 januari 1993 kommer tandläkare som är medborgare i och har utbildning från ett EES-land och som uppfyller de minimikrav som gäller inom EG i dag för tandläkares utbildning att ha rätt att utan komplettering vara verksamma inom sitt yrke i Sverige.

Varje år ansöker 10–15 tandläkare med utomnordisk utbildning om att få kompetensbevis och därmed få utöva sitt yrke i Sverige. Merparten av dessa har en utbildning och yrkeserfarenhet från Mellanöstern eller de forna öststaterna.

Den sökande genomgår först ett prov i svenska språket. Är kunskaperna inte tillräckliga måste den sökande genomgå ytterligare språkutbildning. Därefter görs ett omfattande kunskapsprov i odontologi. Med ledning av detta avgörs i varje individuellt fall vilken kompletterande utbildning och praktisk tjänstgöring som den sökande skall genomgå. Utbildningen planeras och genomförs av den odontologiska kliniken i Huddinge. För detta erhåller kliniken ett visst ekonomiskt bidrag från socialstyrelsen.

Allmänt kan sägas att det i de nordiska tandläkarutbildningarna läggs mycket stor vikt vid tandvårdens förebyggande verksamhet. Denna är långt mycket mindre markerad i andra länder, varför de flesta tandläkare med utländsk utbildning behöver komplettera sin utbildning vad gäller bl.a. preventiv odontologi och samhällsodontologi liksom också röntgendiagnostik, som är av central betydelse i allmäntandläkarens verksamhet i Sverige. Sammantaget innebär detta inte sällan, som Gullan Lindblad tar upp i sin fråga, att den kompletterande utbildningen m.m. kan ta upp till tre år vartill kommer AT-året.

Kunskapsprovet och den kompletterande utbildningen har utarbetats i nära samarbete mellan de odontologiska klinikerna och socialstyrelsen. Systemet bygger på att en individuell prövning görs av varje sökande.

Det yttersta syftet med kunskapskontrollen och den kompletterande utbildningen är att garantera patientens säkerhet. Mot denna bakgrund anser jag inte nu att det finns anledning att göra en översyn vad gäller kraven på kompletterande utbildning för utländska tandläkare. Jag finner det dock mycket angeläget att den kompletterande utbildningen anpassas efter de enskildas behov så att de berörda så snabbt som möjligt kan komma ut i det svenska arbetslivet.

Anf. 188 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Könberg för ett långt och utförligt svar. Att jag har tagit upp frågan beror på att vi i mitt utskott behandlar flykting- och invandrarfrågor. Och jag kommer då ofta i kontakt med frågor om vad vi egentligen gör för att de människor som ändå har en kvalificerad utbildning från ett annat land snabbt skall komma i arbete i det nya hemlandet.

På den punkten finner jag att vi är helt överens om att detta är mycket viktigt. Och frågan är förvisso inte ny. Den har tagits upp av mig och andra interpellanter och frågeställare i denna kammare många gånger, men alltför litet har faktiskt hänt på detta område. Jag anser att en ny regering har alla möjligheter i världen att visa sina höga ambitioner när det gäller att se till att människor som invandrar till Sverige snabbt skall kunna acklimatisera sig i det nya landet.

Det sägs i svaret att systemet bygger på en individuell prövning av varje sökande. Men det är en sanning med modifikation. Som jag ser det är systemet i dag alltför stelbent. Det skulle finnas möjligheter att behandla varje ärende mer individuellt. Och som statsrådet säger är det den odontologiska fakulteten vid Huddinge sjukhus som är expert på området. Där har man möjlighet att ta emot fler personer och att göra mer individuella bedömningar.

Jag skulle vilja ställa en följdfråga: Är statsrådet villig att släppa i väg litet pengar, vilket på sikt skulle löna sig mycket bra, eftersom detta kommer att leda till att människor kommer ut i arbetslivet i stället för att vara bidragstagare här i Sverige?

Anf. 189 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Under denna höst och just denna vecka har regeringen ägnat betydande arbete åt att få ihop en budget för kommande budgetår. Med tanke på den ökande arbetslösheten och den ekonomiska utvecklingen i landet bör denna budget inte innehålla alltför stort underskott. I detta läge vill jag inte utlova några extra utgifter, även om jag förstår motiven bakom den fråga som Gullan Lindblad nu har ställt.

Svaret är alltså att jag i dag inte är beredd att ge något besked.

Anf. 190 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag har naturligtvis stor förståelse för att det inte är så lätt att i dag komma med konkreta löften inför ett nytt budgetförslag. Vi har ändå talat om dessa frågor i så många år i Sveriges riksdag och väldigt litet har faktiskt hänt, varför det skulle vara roligt om dessa människor, som inget hellre vill, också fick en ökad chans.

Det skulle vara en fjäder i hatten för en ny regering. Men framför allt skulle det vara väldigt värdefullt för dessa människor – en rent mänsklig aspekt i det hela – att slippa att vänta i årtal, att slippa att gå en utbildning där de redan anser sig vara överkvalificerade.

Anf. 191 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Förutom det senaste inlägget har jag inte uppfattat Gullan Lindblad på det sättet att hon menar att vi avsevärt skulle kunna förkorta

den här utbildningen, utan att det mera handlar om en eventuell prövning och att hon uppfattar den nuvarande prövningen som alltför litet individcentrerad. Är detta rätt uppfattat? Det kan vara bra att veta det när jag tar med mig hälsningen.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

Anf. 192 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag tycker nog att den i dag kanske också är för lång i vissa fall. Vad jag menar är att den bör vara individcentrerad, att man gör en mer individuell prövning. Under någons överinseende skulle man t.ex. kunna låta dessa tandläkare så att säga kliniskt visa vad de duger till.

Den möjligheten finns bl.a. på Huddinge sjukhus, odontologiska fakulteten. Jag har ett konkret exempel: En tandläkare med sexårig utbildning i ett öststatsland och nio års specialpraktik skall nu gå tre år på tandläkarhögskola samt delta ett år i AT-tjänstgöring. Denne tandläkare undrar vilket land han har kommit till. Jag tycker att han har rätt att undra, faktiskt.

Anf. 193 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Enligt de uppgifter som jag har inhämtat har vi en relativt individualiserad prövning – ett önskemål som både Gullan Lindblad och jag har. I det exempel som här nämndes låter det som om det skulle bli väldigt mycken utbildning; det håller jag med om.

Anf. 194 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag tror t.o.m. att det skulle bli billigare om man kortsiktigt anslog litet pengar. Om ett eller två år skulle de här människorna kanske vara ute i arbete i stället. Jag har också varit i kontakt med socialstyrelsen, där jag sitter i verksstyrelsen och där man delar min uppfattning att utbildningen borde individualiseras mer än i dag.

Jag ber återigen att statsrådet Bo Könberg går hem och läser på litet extra och därefter kommer med ett positivt förslag vad gäller tandläkarna, men uppmaningen gäller också delar av övrig medicinsk utbildning och vårdutbildning.

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Svar på frågorna 1991/92:203, 215 och 230 om miljömärkning

Anf. 195 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Herr talman! Annika Åhnberg har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att återupprätta förtroendet för arbetet med miljömärkning.

Inga-Britt Johansson har frågat mig vilka åtgärder som jag har vidtagit mot bakgrund av den uppkomna situationen kring miljömärkningen och standardiseringskommissionens handläggning av teknisk rådgivning.

Bakgrunden till båda dessa frågor är att det i medierna har förekommit uppgifter om att Standardiseringskommissionen i Sverige (SIS) efter påtryckningar från näringslivet och utan att höra miljömärkningsstyrelsen skulle ha avskedat en teknisk sekreterare.

Lennart Daléus har frågat mig om regeringen avser att ge miljömärkningsstyrelsen förutsättningar att bedriva ett effektivt och framgångsrikt miljöarbete.

Jag besvarar alla tre frågorna i ett sammanhang.

Den nordiska miljömärkning som för närvarande byggs upp sköts i Sverige av SIS och handhas där av en särskild miljömärkningsstyrelse. Ordningen kom till år 1989 genom ett avtal mellan civildepartementet och SIS. Där fastställdes bl.a. vilka kvalitetskrav som skall gälla för verksamheten samt vilka parter som skulle vara företrädare i styrelsen. Verksamheten bedrivs självständigt inom dessa ramar. Staten stöttar verksamheten ekonomiskt.

Om miljömärkningen skall bli framgångsrik, måste arbetet bedrivas på ett sådant sätt att det inger förtroende. Det har också varit ansatsen hittills. Arbetet med att utarbeta kriterierna har drivits med en hög ambitionsnivå.

Jag håller med om att de uppgifter som har förekommit om hur den tekniske sekreteraren skulle ha behandlats skadar miljömärkningsarbetet. Jag beklagar det som inträffat.

Det är inte min uppgift att ge anvisningar om hur ett enskilt ärende skall lösas. Det är i första hand miljömärkningsstyrelsen och SIS som måste reda ut de problem som har uppstått. Miljömärkningsstyrelsen uttalade vid ett extra styrelsesammanträde i går kväll sitt fulla förtroende för de tekniska sekreterarnas arbete inom miljömärkningen.

Jag kommer att inom ramen för statsmakternas åtagande och det avtal som gäller verka för en effektiv och framgångsrik miljömärkning.

Anf. 196 ANNICA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag tackar för svaret på frågan. Svaret är dock ganska tveåsiget och undfallande, tycker jag, vilket stämmer väl överens med den nya regeringens attityd till de mäktiga intressen som det handlar om här, nämligen Grossistförbundet och Industriförbundet. Det är icke desto mindre beklagligt.

Det är visserligen sant att regeringen inte skall lägga sig i enskilda förvaltningsärenden eller ärenden av den här typen. Men här handlar det faktiskt om viktiga grundläggande principiella frågor. Miljömärkningsarbetet är framsprunget ur politiska initiativ i de nordiska länderna och är till för att hävda miljöaspekterna i handeln samt understödja konsumenternas möjligheter att göra väl avvägda val mellan olika produkter.

Konsumenternas förtroende för detta arbete skadas allvarligt när några av ledamöterna i miljömärkningsstyrelsen betar sig på det här sättet. Det som skadar är inte att uppgifterna kommer fram, som jag tyckte att ministern sade i sitt svar, utan det som skadar är att Grossistförbundet och Industriförbundet har betett sig på det här sättet.

Man anser tydligen att det skulle vara oseriöst om en expert verkar för miljöintresset i samarbete med miljörelsernas organisationer. Jag menar att det förhåller sig precis tvärtom. Det är naturligtvis vällovligt att miljörelsen använder sig av expertis och goda kunskaper i sitt arbete när det gäller det här området.

Jag tycker att det skulle vara på sin plats med ett mer principiellt ställ-

ningstagande från regeringens sida, som visar att man värnar om experters möjlighet att ställa sina kunskaper till förfogande för olika intressen i samhället. Vissa intressen i samhället skall inte kunna ha monopol på eller kunna lägga hämsko på människors möjligheter att arbeta aktivt.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

Anf. 197 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Också jag ber att få tacka för svaret. Jag kan egentligen instämma i allt som Annika Åhnberg har sagt. Jag skall inte upprepa det.

Vad innebär "verka", statsrådet? Statsrådet sade: "Jag kommer att inom ramen för statsmakternas åtagande och det avtal som gäller verka för en effektiv och framgångsrik miljömärkning." Jag frågade vilka åtgärder man tänkte vidta, men det fick vi inget svar på.

Det här är bara en av flera händelser, som allvarligt skadar den här frågan. Vi hade i Karlstad Värmlands svarta lista som stoppades av kemiföretagen. Vi hade i Göteborg miljökatalogen som anmäldes. Det var också kemiföretagens verk. Jag vet att finpapperstillverkarna har ett slags kartell mot denna märkning. Detsamma gäller även batteritillverkarna. Tvättmedelsföretagen vägrar att ge underlag för miljömärkning. Det hjälper inte att man får fram fina kriterier, om företagen sedan inte söker tillstånd för märkning.

Jag vill fråga statsrådet om statsrådet är beredd att ta upp en diskussion med berörda branscher för att få dem att förstå att vi faktiskt menar allvar med kraven på miljömärkning – Sveriges konsumenter kräver det nämligen – och för att förmå dem att ansöka om märkning för att bättre komma i gång.

Anf. 198 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! Även jag får tacka statsrådet för svaret.

När det gäller miljömärkning tror jag att det finns två bekymmer. Det ena är att det blir kostsamt för de mindre företag som är med i denna verksamhet, eftersom de antagligen ganska mangrant kommer att sluta upp i miljömärkningen. Det kommer att innebära en stor belastning på dem. Man måste på något sätt hitta ett system där man får hela handeln och hela näringslivet att vara med om att betala miljömärkningen. De förutsättningarna finns inte med dagens direktiv och arbetssätt.

Det andra bekymret är att några uppenbarligen är tveksamma och inte helhjärtat vill vara med i detta arbete. Dit hör industrirepresentanterna. Jag tror att det även efter styrelsemötet i går kväll råder viss tveksamhet just beträffande det helhjärtade i Grossistförbundets och Industriförbundets agerande. Men också regeringen har möjligheter att agera. Regeringen har ju genom detta avtal varit med om att tala om vilka representanter som skall vara med i miljömärkningsstyrelsen. Det bör man rimligen kunna ompröva. Om industrirepresentanterna går tillbaka till miljömärkningsstyrelsen och vidhåller att de är tveksamma till det sätt på vilket arbetet bedrivs, måste regeringen rimligen kunna ifrågasätta deras närvaro i styrelsen.

Ett problem är också det rent ekonomiska. Hos statsrådet ligger en ansökan från miljömärkningsstyrelsen och SIS för kommande budgetår på 6,9 milj.kr. Det är ju rimligt att man vid behandlingen av detta anslagsäskande även föreskriver att detta arbete skall bedrivas på ett sätt som bättre stäm-

mer överens med det som statsrådet här helt korrekt har redovisat såsom en god inställning till frågan.

Anf. 199 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Herr talman! Jag måste vidhålla att det ändå inte är min uppgift att ge anvisningar om hur enskilda frågor skall lösas i detta fall. Nu har denna fråga också hamnat i en delvis ny dager. Det har hänt en del saker sedan era frågor ställdes. Från SIS har det gått ut ett pressmeddelande, vari konstateras att frågan inte har hanterats särskilt bra. Miljömärkningsstyrelsen hade, som jag sade, ett extra sammanträde i går kväll, där man uttryckte sitt fulla förtroende för de tekniska sekreterarna. På detta sammanträde konstaterade man även att det inte finns några klara regler för de tekniska sekreterarnas arbete i expertgrupperna och för de krav som i övrigt kan ställas på dem. Därför beslöt styrelsen att utarbeta sådana regler. Jag hoppas att arbetet nu skall kunna inriktas på det som är det verkliga syftet, nämligen miljömärkningen. Jag är helt överens med er tre om att det är ett otroligt viktigt arbete.

Inga-Britt Johansson frågade på vilket sätt jag kan verka för detta. Jag kan verka inom Nordiska ministerrådet. Detta är ju ett gemensamt åtagande för de nordiska länderna. Jag kan naturligtvis föra en dialog med alla parter som ingår i systemet om hur arbetet går. Jag kan även ta initiativ till att avtalet utformas på ett annat sätt, om det visar sig att så behövs. Jag kan också gå in på det ekonomiska stöd som Lennart Daléus efterlyste. Det kommer jag även att göra i samband med budgetpropositionen. De är viktigt att båda parter är representerade, om det skall skapas ett ömsesidigt förtroende i detta arbete. Precis som ni sade skall industrin sedan köpa in märkningen. Det bygger på ett ömsesidigt förtroende från båda parter.

Anf. 200 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! När representanterna för Industriförbundet och Grossistförbundet till VDn för standardiseringskommissionen skriver ett brev – jag har läst det – som är fyllt med osakliga påståenden om experternas arbete, och när denne VD glatt och villigt springer förbundens ärenden utan att ta reda på vad som är fakta, skadas verkligen förtroendet för arbetet – och för standardiseringskommissionen över huvud taget, skulle jag vilja säga. Även om det inte är regeringens uppgift att gå in i enskilda ärenden, förtjänar det ändå påpekas att detta är ett beteende som verkligen är klandervärt. Så här får man inte bete sig i ett demokratiskt samhälle över huvud taget. Jag tycker att det är skandalöst att dessa intresserepresentanter har betett sig så här och att denne VD så glatt har sprungit deras ärenden.

Civilministern nämnde en lång rad saker som hon *kan* göra för att försöka återupprätta förtroendet för detta arbete. Men det var inte något definitivt ”jag kommer att”, utan det var en rad exempel på vad civilministern *kan* komma att göra. Jag skulle gärna vilja ha ett mer bestämt uttalande om att civilministern nu omedelbart *skall* göra alla dessa saker, ta upp denna oerhört viktiga dialog med de olika intressena och se till att arbetet tar fart så att problemen löses.

Herr talman! Inte heller jag fick något svar på min fråga om civilministern var beredd att ta upp en diskussion med dem som nu tydligen saboterar jobbet. Mig veterligt är Sverige det enda land bland de länder som har börjat med miljömärkning och jobbar med miljömärkning där det går så trögt. Man kommer inte in med varor som man ansöker om miljömärkning på.

Svar på frågor

Civilministern visar nästan ett ointresse för frågan. Det är faktiskt en kontrast till vad miljöminister Olof Johansson för ett par veckor sedan sade i ett pressmeddelande, där han framhöll att detta arbete måste intensifieras. Han talade även om att han fann de försök illavarslande som producentsidan har gjort under senare tid att tysta olika miljöinformationsinsatser. Bl.a. knäppte han t.o.m. JO på näsan.

Civilministern, som är ansvarig för dessa frågor, bör visa litet kurage och tala om för SIS att man inte springer den ena partens ärenden på detta sätt. Hon bör även snacka med de berörda branscherna – det är ingen ovanlighet att regeringen för en dialog med berörda parter på det sättet – och försöka förmå dem att lämna in sina produkter för miljömärkning. Annars kommer det ändå inte att bli någon fart på arbetet, oavsett hur mycket vi talar om det i Nordiska rådet.

Anf. 202 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! Jag har stor förståelse för att det för statsrådet Davidson, som har fått detta ärende i knäet och som inte är delaktig i upprinnelsen till miljömärkningsarbetet, är besvärligt att ta ställning till alla frågor på en gång. Men det finns nog skäl för regeringen att visa musklerna ordentligt i detta ärende, bl.a. då genom att diskutera sammansättningen av miljömärkningsstyrelsen och ha synpunkter i samband med att man fastställer miljömärkningsstyrelsens ekonomi.

Hur miljömärkningsarbete skall utformas är en viktig och känslig fråga. Många är till skillnad från industrirepresentanterna helhjärtat och seriöst engagerade i miljömärkningsarbetet. Det kan finnas en risk för att man kör fast och överger den s.k. svanmärkningen och engagemanget i den och i stället koncentrerar sig på andra märkningsvägar, som man tycker är mera framgångsrika. Det vore ärligt talat en olycklig utveckling, som statsrådet bör medverka till att förhindra.

Anf. 203 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Herr talman! När det gäller SIS hantering av ärendet har jag talat om att SIS har gått ut med ett pressmeddelande, vari man säger att ärendet har hanterats olyckligt. Det håller jag med om. Jag kanske uttryckte mig litet olyckligt, men jag för alltså redan en dialog med berörda parter.

Inkörningsperioden i detta arbete, som alltså påbörjades 1989, har varit lång och svår enligt samtliga ledamöter i styrelsen. En massa olika problem som man inte hade räknat med har dykt upp. Det tar mycket längre tid än man trodde att utarbeta kriterierna. Samstämmiga uppgifter tyder emellertid på att det nu har lossnat. 1991 har varit ett bra år för miljömärkningen. Man räknar med att man under nästa år skall få ut flera färdiga kriterier, som man kan börja sätta miljömärkning på.

Jag vet inte hur andra bedömer det, men jag tycker inte att jag har visat något ointresse i denna fråga. Jag är själv såsom konsument starkt berörd av den. Jag har länge efterlyst att man såsom konsument, när man går ut och handlar, skall kunna välja de minst miljöbelastande produkterna. Jag är mycket intresserad av att detta arbete skall snabbas upp.

Anf. 204 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Det är riktigt att detta arbete har varit problematiskt. Fastän det har pågått en förhållandevis lång tid har vi inte märkt så mycket av det utåt. Tyvärr är det så att det mycket beklagliga som har inträffat, att de mäktiga intresserepresentanterna i miljömärkningsstyrelsen har försökt brännmärka en av experterna, i stort sett är det första som får offentlighet från styrelsens arbete. Det är oerhört beklagligt, och det kommer att försvåra upprättandet av detta arbete.

Sedan finns det en rad andra problem. Det är ett mycket svårt och grannlaga arbete att försöka göra avvägningen. Knappcellsbatterierna nämndes. Det hjälper inte så mycket att svanmärka dem, när de inte är utbytbara sinsemellan, utan används för olika ändamål. Det är naturligtvis ett problem. Då fyller miljömärkningen inte någon större funktion.

Jag tror ändå att det skulle vara angeläget att man tog ett starkt och nytt politiskt initiativ, nu när arbetet går så sakta och det som händer ger fel signaler till konsumenterna, för att försöka att åter styra in arbetet på de vägar som är bra. Det är viktigt för konsumenterna att få detta stöd för sitt miljöhandlande.

Anf. 205 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Det hjälper inte att få fram kriterier om sedan inte några varor blir märkta. Låt mig ta exemplet med tvättmedel – det var ju märkning av tvättmedel som utlöste bråket om Ulf Karlström. Experterna i miljömärkningsstyrelsen klagade över att företag vägrar att ge ifrån sig tillräckligt underlag för att man skall kunna använda de kriterier för märkning som man har tagit fram. Dessa frågor behöver civilministern också diskutera med branscherna, så att de kriterier som är klara kan börja användas.

Det här är viktigt för konsumenterna. Vi har sett reaktioner i både Karlstad och Göteborg, som visar hur viktigt det är att konsumenterna får den hjälp som de vill ha för att välja de mest miljövänliga varorna. Om vi kan få fart på detta system och få till stånd en enhetlig märkning så är det alldeles utmärkt, som Lennart Daléus sade. Annars finns det en risk att konsumenterna helt och hållet tappar förtroendet.

Anf. 206 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Herr talman! Jag håller fullständigt med om att det är viktigt att förtroendet för miljömärkningen bibehålls. Jag tycker att det är mycket olyckligt att sådana här saker publiceras. Jag tror att de förstärks ytterligare när man går ut och talar om häxprocesser osv. Därför är det viktigt att nu fortsätta dialogen med parterna.

Inga-Britt Johansson hade en viktig poäng. Hon sade att det inte hjälper med kriterier om man sedan inte använder miljömärkningen. Därför måste

ett förtroende finnas mellan parterna. Min uppgift måste bli att upprätta förtroendet mellan parterna, så att man också kommer att använda sig av denna miljömärkning, svanen.

Det är svåra avvägningar som måste göras i detta miljömärkningsarbete. De som arbetar med frågorna måste inte bara ha stor yrkesskicklighet utan också uppfylla stränga yrkesetiska krav. Jag utgår från att de människor som arbetar med detta uppfyller dessa krav.

Jag fortsätter dialogen. Om styrelsen t.ex. skulle vilja ha in miljövetenskaplig expertis, är jag beredd att diskutera det. Det är en åtgärd som jag skulle kunna vidta.

Anf. 207 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag måste säga att jag finner det mycket oroande när civilministern nästan beklagar att dessa uppgifter har kommit ut och tycker att det skulle misskreditera arbetet. Jag tycker att det är precis tvärtom. Det var en evinnerlig tur att detta kom ut.

Om Grossistförbundet och Industriförbundet hade fått verka i det fördolda och detta inte hade kommit ut, hur hade det då slutat? Då hade de kanske kunnat göra sig av med kunniga, duktiga experter, som har bra kunskaper att tillföra arbetet, och kanske försökt att ersätta dem med andra experter – vad vet jag? Att döma av de uttalanden de har gjort och det bristande faktaunderlag de har haft, tror jag dem faktiskt om att kunna ha haft för avsikt att ersätta dessa experter med andra, som är mera i deras smakriktning. Det tror jag definitivt inte skulle ha ökat konsumenternas förtroende.

Jag tycker att det är bra att denna sak kom till allmän kännedom. Jag tror också att det var det som gjorde att de nu har backat och tagit sitt förnuft till fånga och förstått att man inte betar sig så här, vare sig mot de berörda experterna eller mot andra människor i detta land.

Anf. 208 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! En sista gång: Är civilministern beredd att göra klart för berörda branscher att det är civilministerns vilja att denna miljömärkning kommer till stånd?

Anf. 209 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Herr talman! Jag vet inte om Annika Åhnberg vill missförstå mig, men vad jag försökte säga var att jag beklagar att bara uppgifter av den här arten har kommit ut. Det jag skulle önska är information om att man nu har kommit framåt i kriteriearbetet och att svanen nu kommer att finnas på de olika produkterna. I stället är det själva hanteringen som har blivit föremål för information. Naturligtvis är det viktigt att sådant också kommer fram, det har jag ingenting emot.

Jag är beredd att verka för att denna miljömärkning kommer till stånd.

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på frågorna 1991/92:227 och 228 om möjligheten till investeringar i Östeuropa

Anf. 210 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Rolf L Nilson har frågat näringsministern om regeringen avser ta några initiativ för att ge exportkreditgarantier för investeringar i Östeuropa. Pär Granstedt har frågat utrikesministern vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att öka möjligheterna för svenska företag att delta i uppbyggnadsarbetet i Sovjet, detta mot bakgrund av uppgifter i massmedia om att svenska exportaffärer omintetgörs på grund av brist på exportkrediter. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågorna, och jag besvarar dem i ett sammanhang.

För det första måste man konstatera att det sovjetiska betalningsläget i dag är utomordentligt allvarligt. Eftersläpningen i betalningarna, som pågått sedan våren 1990 och gradvis förvärrats, föranledde i förra veckan en överenskommelse med G7-länderna om senareläggning av vissa betalningar av den sovjetiska utlandsskulden.

Även svenska företag har drabbats av betalningsförseningarna. En grov skattning är att de sammanlagda dröjsmålen till enskilda svenska företag i dag gäller ca 300 milj.kr. Regeringen har tagit upp problemen med sovjetiska regeringsrepresentanter vid upprepade tillfällen. I några fall, bl.a. när den svenske exportören stått inför konkurshot, har också betalning kunnat utverkas.

Jag har i denna kammare för en vecka sedan besvarat en fråga av Tage Pålsson om kreditgarantier för export till östeuropeiska stater.

Jag vill hänvisa Rolf L Nilson och Pär Granstedt till vad jag då sade om riktlinjerna för EKNs verksamhet. Riktlinjerna innebär att verksamheten i princip skall gå ihop så att det inte uppstår förluster som måste täckas med budgetmedel. Med tanke på den bristande betalningsförmågan i många öststater och den därmed åtföljande förlustrisken har EKN beslutat om begränsningar i garantigivningen för export till Östeuropa. Jag redogjorde för dessa begränsningar i mitt svar till Tage Pålsson. EKNs policy gentemot de central- och östeuropeiska länderna överensstämmer väl med inställningen hos det stora flertalet garantiinstitut i väst.

Regeringen har för närvarande inga planer på att föreslå ändringar i riktlinjerna för EKNs garantigivning. Erfarenheten visar att det är viktigt att exportkreditgarantiverksamheten bedrivs utifrån realistiska riskbedömningar och att verksamheten varken utvecklas till ett sätt att medvetet subventionera export eller till ett instrument för utvecklingssamarbete med andra länder.

Jag vill tillägga att EKN administrerar ett särskilt system för investeringsgarantier, där företagen kan försäkra sig mot vissa typer av politiska risker som nationaliseringar, rättsstridiga åtgärder samt krig, inre oroligheter och naturkatastrofer. Detta system har nyligen modifierats för att ge garantitagarna ett större skydd mot förluster till följd av politiska systemskiften. EKN kan lämna investeringsgarantier för investeringar i samtliga länder i Central- och Östeuropa. Vissa begränsningar kan dock gälla i enskilda fall med hänsyn till valutasituationen.

Jag är medveten om att svensk industri har intresserat sig för en rad stora projekt i Sovjetunionen och det övriga Östeuropa och att dessa länders behov av samarbete med utländska företag är mycket stort. Denna fråga övervägs för närvarande i regeringskansliet inom ramen för de insatser som planeras till förmån för Central- och Östeuropa med tonvikt på de baltiska staterna. Dessa insatser kommer även att ge möjligheter för näringslivet att delta. Det är givet att vi också tittar på vad andra länders regeringar gör i detta avseende.

Anf. 211 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Jag vill först tacka Ulf Dinkelspiel för svaret. Det är lätt att instämma i det mesta som sägs i svaret. Verklighetsbeskrivningen liksom de stora behoven och den problematiska ekonomiska situationen i Östeuropa är väl kända. Det finns inte heller någon anledning att göra några avgörande anmärkningar mot de regler som gäller för exportkreditnämnden och dess verksamhet.

Exportkreditnämnden har givit garantier under relativt många år och i samband därmed dragit på sig stora förluster. Samtidigt har man gjort en väldigt stor nytta, vilket bl.a. finns redovisat i näringsutskottets betänkande 1989/90:19, där de nya reglerna för exportkreditnämnden tas upp.

Förutom den besvärliga situationen och den svaga betalningsförmågan i Östeuropa finns det – som också påpekas i svaret – ett ytterligare problem, nämligen stora behov av verksamhet på områden, där de svenska företag som är rutinerade och som sedan länge har bedrivit handel i Östeuropa har en speciell kompetens. Det finns ett stort svenskt intresse av att dessa företag kan investera i Östeuropa.

Ett annat problem är att svensk garantigivning inte på ett avgörande sätt bör avvika från de regler och det sätt på vilket man ger garantier i andra västländer. Det framförs uppgifter i pressen om att det skulle vara möjligt att få kredit i t.ex. Tyskland och Frankrike men inte i Sverige. Jag vill då hänvisa till näringsutskottets betänkande, där man talar om samarbete med utländska kreditinstitut. Jag vill fråga utrikeshandelsministern om det går att göra någonting den vägen.

Anf. 212 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Också jag vill tacka utrikeshandelsministern för svaret på min fråga.

Till att börja med vill jag säga att jag naturligtvis med stort intresse har tagit del av den debatt som utrikeshandelsministern hade för en vecka sedan med min partikamrat Tage Pahlsson.

Jag instämmer i den bedömning som görs, nämligen att det är svårt att använda sig av exportkreditgarantiinstrumentet om utsikterna till att få betalning är tillräckligt dåliga. Därför tog jag inte heller i min fråga sikte på exportkreditnämndens verksamhet, utan pekade i stället på möjligheterna med biståndskrediter.

Det som jag uppfattade som relevant för min fråga är framför allt det sista stycket i utrikeshandelsministerns svar. Jag vill gärna fråga om man kan tolka det som sägs i sista stycket så, att regeringen är beredd att skapa möjlig-

heter att finansiera samarbete mellan företag i Sverige och företag i Sovjetunionen m.fl. länder i liknande situation med hjälp av mjuka krediter inom ramen för det östbistånd som nu håller på att utvecklas.

Anf. 213 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag vill först ta upp de frågor som Rolf L Nilson berörde. Jag delar uppfattningen att det är ett svenskt intresse att svenska företag kan vara verksamma i Östeuropa och i Sovjetunionen, vilket de i stor utsträckning ju är. Svenska företag är faktiskt ganska aktiva i det sammanhanget.

I viss utsträckning ges det krediter. Det ges garantier för korta krediter, men för de långa krediterna är det för närvarande stopp i Sovjetunionen, men inte i en del andra central- och östeuropeiska stater. Detta är alltid en avvägningsfråga som inte är lätt att avgöra. För dagen ger inte exportkreditnämnden några långa garantier. Det ser inte särskilt ljus ut, men det kan ju komma till stånd en omprövning inom ramen för de gällande riktlinjerna.

Rolf L Nilson påpekade att instituten i Sverige inte bör avvika från institut i andra länder. I stort sett ligger vi i linje med de andra instituten. När det gäller vissa länder är vi öppnare och beträffande andra är vi mera stängda. Det är dock sant att Tyskland och Frankrike har ställt upp vissa ramar för Östeuropa, och särskilt Tyskland har en generösare hållning än vad vi har.

Slutligen vill jag ta upp frågan om samarbete med andra institut. I den mån man kan avlasta garantier kan ett samarbete ge öppningar, men eftersom de flesta institut är stängda är nog förutsättningarna mycket små.

Till Pär Granstedt vill jag säga att jag också uppfattade frågan som relaterad till exportkreditgarantier. Jag tror att det när vi överväger de olika möjligheterna att ge stöd knappast blir fråga om mjuka krediter utan om andra former av bistånd – tekniskt bistånd, know-how och liknande – som dock även de kan vara av den karaktären att de främjar svenska investeringar i de berörda länderna.

Anf. 214 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Att jag tar upp exportkrediterna igen beror på att när frågan nu har aktualiserats på nytt, har man nämnt just exportkreditnämnden och dess motsvarigheter i Frankrike och Tyskland. Självfallet finns det här moment av förhandling med berörda företag. Jag är medveten om att man tidigare har försökt spela ut olika kreditinstituts premiesättning mot varandra, men det är som utrikeshandelsministern sade ett svenskt intresse att krediter kommer till stånd, framför allt för sådan typ av behjärtansvärd verksamhet som t.ex. barnmatsproduktion i Östeuropa. Jag förutsätter att utrikeshandelsministern på alla sätt vill medverka till att den kan genomföras med ett rimligt risktagande. Sverige kan också komma att få inkassera en del både goodwill och ekonomiskt utbyte av dessa satsningar, som faktiskt har utvecklats i Sverige.

Anf. 215 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det andra svar som jag fick var kanske något mindre positivt än det skrivna svaret, som jag tolkade det. Det är i och för sig bra att det nu kommer ett mera omfattande bistånd till Östeuropa inkl. Sovjetunionen,

och det är någonting som vi har efterlyst ganska länge. Men jag tycker nog att regeringen bör ta sig en funderare över om inte blandade krediter skulle kunna vara ett lämpligt instrument i detta sammanhang, i synnerhet om svårigheterna med att komma fram med kommersiella krediter består. Klarar man inte att förränta kommersiella krediter, kan faktiskt mjuka krediter vara en bra framgångsväg, som leder till ett samspel och till konstruktiva bidrag till uppbyggnadsarbetet i t.ex. Sovjetunionen.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Svar på frågor

Anf. 216 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Till Pär Granstedt vill jag säga att jag närmast har känslan att mjuka krediter vid en jämförelse är relativt sett dyrare. Om man alltså har att väga inom ramen för en given summa mellan olika insatser i form av tekniskt bistånd, garantier och mjuka krediter, är jag alltså inte säker på att man hamnar på mjuka krediter som den mest effektiva formen. Men jag noterar vad Pär Granstedt har sagt, och vi skall ha det med i övervägandena.

Av skäl som Rolf L Nilson och jag är eniga om kommer jag att noggrant bevaka frågan om möjligheterna till olika former av stöd. Jag vill i sammanhanget peka på att svenska exportkreditgarantier och exportkrediter inte är de enda möjligheterna i sammanhanget. Dels å ena sidan finns det naturligtvis möjligheter att gå till andra institut. I Frankrike och Tyskland är de, som jag sade, öppna, men de flesta är stängda. Det har dock hänt att man har lyckats den vägen. Å andra sidan kan också den Europeiska utvecklingsbanken vara en viktig finansieringskälla. Sverige är ju bidragsgivare till den. Även tekniskt bistånd kan vara ett sätt att främja investeringar.

Anf. 217 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det är naturligtvis, som utrikeshandelsministern säger, normalt sett billigare med exportkreditgarantier än med mjuka krediter. Mjuka krediter har ju ett betydande biståndsinslag. Men om man anser att förräntningsförmågan är så dålig att man inte kan komma fram med kommersiella krediter med garantier, är naturligtvis biståndskrediter ett intressant alternativ. Det får ju inte vara så att man säger att man inte kan ge biståndskrediter därför att det är bättre med kreditgarantier, men inte heller kan ge kreditgarantier, eftersom betalningsförmågan är så dålig. Då har man låst sig på alla fronter.

Anf. 218 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Jag konstaterar den gemensamma positiva inställningen, och eftersom frågan lär återkomma i kammaren vid flera tillfällen framöver – det gäller problem som det tar lång tid att lösa, och vi kan hoppas att situationen successivt stabiliseras – nöjer jag mig med att än en gång tacka för svaret.

Anf. 219 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag är inte, Pär Granstedt, övertygad om att mjuka krediter är ett internationellt intressant alternativ. Jag skall ärligt säga att jag är för okunnig på detta område, men jag har för mig att det inte är förenligt med de internationella åtagandena att ge mjuka krediter. Jag skall kontrollera detta, men jag har en känsla av att det finns en OECD-överenskommelse om detta.

Vidare är det klart att ett alternativ är att ge garantiramar utanför de nuvarande riktlinjerna. Detta är vad tyskarna och fransmännen har gjort i förhållande till Sovjetunionen. Mjuka krediter är alltså inte det enda alternativet till de nuvarande reglerna i exportkreditnämnden.

Överläggningen var härmed avslutad.

32 § Svar på fråga 1991/92:236 om information om EG-medlemskap

Anf. 220 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! My Persson har frågat mig vilka initiativ som regeringen avser ta för att ge alla medborgare en allsidig och opartisk information inför folkomröstningen om EG-medlemskap.

Jag instämmer i My Perssons synpunkter om vikten av att information om EG-frågorna sprids och att denna skall vara objektiv och allsidig. Det finns redan i dag ett omfattande utbud av allsidig information. I exempelvis grönböckerna och i skriftserien Fakta Europa informerar UD tillsammans med övriga departement om våra relationer till EG och konsekvenserna för Sverige av ett EG-medlemskap på olika samhällsområden.

I slutet av det här året utkommer två nya grönböcker om rättsakter som blir aktuella vid ett svenskt EG-medlemskap. Dessa förklarar innehållet i rättsakterna och hur dessa förhåller sig till motsvarande svenska regler. I en tidigare grönbok från år 1990 har vi redogjort för vilka av EGs rättsakter som vi tar över genom EES-avtalet.

Inför förhandlingarna med EG och den kommande folkomröstningen avser regeringen ytterligare bredda informationsaktiviteterna. Inom regeringskansliet diskuteras nu denna fråga. Regeringen avser återkomma under våren med en redogörelse för hur informationsspridningen skall gå till. Regeringen kommer naturligtvis också att fortsätta att fortlöpande hålla riksdagen informerad om förhandlingarnas förlopp.

Anf. 221 MY PERSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Hitintills har EG-debatten mer handlat om vad ett medlemskap skulle innebära för Sverige som nation och mindre om vilka konsekvenser det har för den enskilde – om man undantar en massmedial snusdebatt.

Det är enligt min uppfattning mycket viktigt att slå fast vad som sägs i en av de grönböcker som statsrådet hänvisar till, nämligen den från maj 1991, där man säger att medlemskapet också berör de enskilda medborgarna på ett direkt sätt. För att medborgarna både skall kunna få vettig information och få den kunskap de behöver är det viktigt att informationen är lättillgänglig och att den går att ta till sig.

Det är mycket glädjande att statsrådet och jag tydligen är helt överens om att alla medborgare skall få en allsidig och opartisk information. Statsrådet påpekar också det som vi alla vet, nämligen att det redan i dag erbjuds väldigt mycket information i den här frågan. Jag vill då påpeka att denna infor-

mation mycket ofta är föranledd av ståndpunkter som de som lämnar informationen har i frågan – den är alltså inte helt neutral, inte helt opartisk.

Jag tycker därför att det vore viktigt att regeringen tog på sig ansvar för att se till att vi får fram en information som är allsidig, neutral och – nu kommer det viktiga – lättillgänglig. Dessa grönböcker som det hänvisas till är mycket bra, men de är också relativt svåra att ta till sig kunskap från.

Jag vill därför fråga: Att man inom regeringen vill bredda informationen i frågan, betyder det att man också skall inrikta sig på att framöver komma med en lättillgänglig information till oss vanliga, gemene man, och hur har man i så fall tänkt – i den mån man redan har tänkt – att den informationen skall spridas?

Anf. 222 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att det behövs opartisk information, och det är klart att den information som kommer från regeringen, i grönböcker och liknande, uppfyller högt ställda anspråk på opartiskhet i den meningen att den redovisar olika rättsfakta och konsekvenser så långt det är möjligt att beskriva detta opartiskt.

Samtidigt är det uppenbart att det i detta fall rör sig om ganska praktfulla sömnpiller, att det inte är den typ av lättillgänglig information som My Persson efterfrågar. Det finns dock några andra skrifter. Vi gav för några veckor sedan ut en, som jag har glömt namnet på, om Europasamarbetet. Den avser både EES-avtalet och ett EG-medlemskap. Faktaböckerna är alltså betydligt mer lättillgängliga än denna typ av grönböcker. Men vi skall fundera vidare över om man också skall ge ut faktablad och liknande, alltså ännu mer lättillgänglig information. Och vi mottar gärna olika uppslag om vilken typ av information som kan vara önskvärd.

En typ av information som vi har funnit kan tränga ut ganska ordentligt är de mer allmänna redogörelser som lämnas från tid till annan i föredragsform och liknande, även i riksdagen. De beskriver förhandlingarnas förlopp.

När det gäller konsekvenserna för den enskilde får vi väl ta på oss en del av ansvaret. Men i detta sammanhang måste jag säga att den information som media kan sprida, såsom information i sin egen verksamhet, i organisationer, företag och liknande utgör ett alldeles utmärkt komplement – låt vara att den inte alltid är opartisk.

Anf. 223 MY PERSSON (m):

Herr talman! Å medias vägnar ber jag, som har hört väl till detta fält, att få tacka så mycket. Men jag vill påtala att om vi skall förlita oss på media, blir det gärna de s.k. snusdebatterna. Jag tycker därför att dessa grönböcker, som ju är helt opartiska, på något sätt skulle kunna så att säga skalas ned till vad jag som enskild person vill veta och att denna information skall spridas.

Jag vill ställa samma fråga en gång till: Finns det några planer på hur man skall sprida information? En sak är nämligen att ge ut information, en annan sak är att se till att den tränger ut till dem som den berör.

Anf. 224 Statsrådet ULF DINKESPIEL (m):

Herr talman! Ja, vi prövar olika vägar. Vi har använt oss av Allmänna förbundet och dess distributionskanaler som ett sätt. I dagarna kommer vi att

Svar på frågor

pröva en ny ordning, nämligen Anslagstavlan i TV, där vi kommer att berätta om det material som finns tillgängligt. På det sättet ordnar vi en lättillgänglig kanal för beställning av skrifter.

Vi kommer på motsvarande sätt att experimentera med andra distributionsvägar. Europautsikt, vår egen informationskanal, som går ut till 10 000 – 15 000 personer, innehåller ofta uppmaningar om att beställa ytterligare material.

Vi experimenterar som sagt, men vi skall fundera vidare både när det gäller distributionskanalerna och när det gäller det faktiska innehållet i den information som vi går ut med, inte minst med sikte på att göra materialet mer lättillgängligt än hittills.

Anf. 225 MY PERSSON (m):

Herr talman! Jag tycker att det är beundransvärt att man har kommit så långt när det gäller informationen till oss vanliga människor.

Är man något bevandrad i pedagogik är det precis som statsrådet nu säger, nämligen att den kunskap man behöver, den behöver man tidigt för att kunna smälta informationen rätt och för att kunna dra egna slutsatser.

Vi står inför en folkomröstning, och detta handlar om viktiga ting, och man måste alltså ha mycket kunskaper för att kunna tillföra en sådan folkomröstning någonting.

Jag har i anslutning till detta några frågor till Europaministern. När avser regeringen att genomföra den aviserade folkomröstningen? Avser regeringen – vilket jag antar – att i god tid dessförinnan ge ut en mer lättillgänglig och kontinuerlig information i sakfrågan, och i hur god tid tänker regeringen gå ut med denna information?

Anf. 226 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Vi kan inte börja för tidigt. Men vi går ut med information nu, och det kommer vi att göra fortlöpande under förhandlingarnas lopp.

När folkomröstningen kommer att äga rum bestäms naturligtvis sist och slutligen av när förhandlingarna om medlemskap avslutas. Men som framgår av regeringsförklaringen är siktet inställt på att man skall anordna en folkomröstning före eller i anslutning till valet 1994. Men sist och slutligen, som sagt, beror det på hur snabbt förhandlingarna går.

Anf. 227 MY PERSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det svaret, och jag vill bara konstatera att vi verkar vara mycket överens om det angelägna i att vi måste sprida lättillgänglig, neutral och saklig information i dessa svåra och för många oroande frågor.

Dessutom vill jag säga att folkbildning aldrig är något som man kan börja med för tidigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1991/92:K9 och K10 till konstitutionsutskottet

34 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1991/92:70 Vissa ändringar i räddingstjänstlagen

35 § Anmälan och hänvisning till utskott av motion K11

Anmäldes
Motion
med anledning av redog. 1991/92:1 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse
1991/92:K11 av Björn von der Esch och Henrik S Järrel (m)

Kammaren beslöt att motionen omedelbart fick hänvisas till utskott.

Motionen hänvisades till konstitutionsutskottet.

36 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 2 december

1991/92:60 av *Karl-Erik Persson* (v) till arbetsmarknadsministern om EG och den svenska regionalpolitiken:

EG har en annan syn på regionalpolitiken än vad vi har här i Sverige. Det gäller flera områden.

För att klara av de regionala ojämlikheterna har vi i Sverige bl.a. lokaliseringsbidrag, sysselsättningsbidrag, länsanslag, transportstöd – något som saknas helt eller delvis inom EG.

För att kunna få ta del av den regionalpolitiska fonden inom EG måste man uppfylla flera krav:

1. Verka för utveckling och strukturanpassning av de mindre utvecklade regionerna där BNP per capita är 75 % eller mindre av EG-genomsnittet.
2. Medverka till strukturuomvandling i regioner med en föråldrad industri-sektor där arbetslösheten överstiger EG-genomsnittet.
3. Bekämpa långtidsarbetslösheten.

4. Underlätta ungdomars inträde på arbetsmarknaden.
5. Reformera jordbrukspolitiken.

Som jag ser det kommer vi inte att vare sig kunna ha kvar de stödåtgärder vi har eller få del av den EG-fond som finns. Sverige kommer enbart att få satsa pengar till denna fond – hur mycket tycks ingen veta.

Med hänvisning till det anförda vill jag ställa följande frågor till arbetsmarknadsministern:

1. Hur skall vi kunna garantera fortsatt stöd till utsatta regioner?
2. Hur mycket måste Sverige bidra med till EGs regionala fond?
3. Vad kommer vi att få tillbaka?

1991/92:61 av *Margareta Winberg* (s) till utrikesministern om Moçambique:

Det är ingen överdrift att påstå att läget i Moçambique är kaotiskt. Varje månad dör hundratals barn och vuxna genom det destabiliseringskrig som Renamo för mot Frelimo. Barn stympas och byar, läkarstationer och odlingar bränns ned. På grund av kriget lever 10 av landets 15 miljoner innevånare under FNs fattigdomsgräns.

I juli genomfördes ett försök till statskupp. Ledarna för den var f.d. höga militärer. En av orsakerna till statskuppörsöket var den vrede som man känner inför de förhandlingar som Frelimo tagit initiativ till. Kuppmakarna kunde inte acceptera att Frelimo satte sig vid samma bord som de som terroriserat och fortfarande terroriserar befolkningen. Förhandlingsinitiativet har skett när man efter många plågsamma år sett att någon militär seger över Renamo inte var möjlig. Hjälp till Renamo i form av vapen och utrustning är långt överlägsen det som Frelimo har tillgång till. Enligt Nkomati-avtalet med Moçambique från 1984 är Sydafrika förpliktigt att stoppa alla former av stöd från sydafrikansk mark till Renamos krigföring mot Moçambique, även från enskilda organisationer och personer. Det anses troligt att avtalet brutits och att en del av det stöd som gerillan fått kommit från högerorganisationer i bl.a. Sydafrika.

Nu sitter emellertid parterna i Rom vid samma förhandlingsbord. Efter långdragna procedurfrågor och uppenbar nonchalans från Renamo undertecknades ett avtal den 18 oktober om den fortsatta förhandlingen.

I en av punkterna, nr 5, har man överenskommit att sätta upp en kommission som skall övervaka det kommande fredsavtalets tillämpning. Kommissionen skall bestå av representanter från regeringen, Renamo, FN och andra organisationer och regeringar som båda parter samtycker till.

När fred slutits är det dags för allmänna val. Kravet på flerpartisystem har definitivt inte sitt ursprung i folkviljan utan är en eftergift för påtryckningar utifrån. Därför blir det en svår process, rent praktiskt eftersom vissa delar av landet är isolerade och vägsystemet obrukbart, pedagogiskt eftersom många är analfabeter och inte har någon erfarenhet av att "välja" parti.

Folket lider. Medicin, mat, kläder, filter, bostäder, transporter, sjukhus-sängar, madrasser m.m. är av undermålig kvalitet eller saknas helt. Det behövs ett massivt återuppbyggnadsprogram av hela landet.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga utrikesministern:

1. Vad är regeringens bedömning av den aktuella situationen i Moçambique?
2. Är regeringen villig att arbeta för ett svenskt deltagande i den kommission som skall övervaka fredsavtalets genomförande?
3. Vilket stöd är regeringen beredd att ge inför det kommande flerpartisystemets införande?
4. Är regeringen villig att satsa på ett kraftfullt stöd för en återuppbyggnad av landet?

1991/92:62 av *Sören Lekberg* (s) till utbildningsministern om omlokalisering av lärarhögskolan i Stockholm till Södertälje:

Frågan om lärarhögskolans i Stockholm (HLS) lokalbehov och lokalisering har diskuterats under lång tid. Det är väl känt att HLS nuvarande lokaler är mycket bristfälliga. Verksamheten är spridd på många adresser i Stockholm, och undervisningslokalerna motsvarar inte dagens krav på standard. Från HLS sida har man sedan länge uttalat ett starkt och berättigat önskemål om nya lokaler och en samlad lokalisering av verksamheten.

I sin budgetproposition i januari 1988 föreslog regeringen att huvuddelen av HLS skulle omlokaliseras till Södertälje. Som motiv angavs dels att en utflyttning av högre utbildning var värdefull från såväl regionalpolitiska som utbildningspolitiska synpunkter, dels att HLS relativt snabbt skulle kunna få en samlad lokalisering i moderna och ändamålsenliga lokaler. Södertälje kommun hade nämligen erbjudit sig att i ett attraktivt läge vid Östertälje station bygga lokaler åt HLS i en s.k. campusmiljö.

Riksdagen ansåg dock på förslag av utbildningsutskottet att ytterligare analyser borde göras innan definitivt beslut om HLS lokalisering kunde fattas. Regeringen utsåg därför en särskild utredare med uppgift att ta fram ett fördjupat beslutsunderlag. 1990 presenterade utredaren sitt förslag, som innebar ett förord för en lokalisering av HLS till Södertälje. Flera tunga remissinstanser, t.ex. länsstyrelsen och landstinget, anslöt sig till utredarens slutsatser.

I september i år uttalade regeringen i ett pressmeddelande att frågan om HLS lokalisering snart skulle avgöras och att beredningsarbetet var inriktat på en viss utlokalisering av verksamheten till både Södertälje och Haninge.

Enligt min mening finns det starka skäl för en samlad lokalisering av HLS. Denna uppfattning delas också av högskolans ledning. En lokalisering till centrala Stockholm förefaller varken realistisk eller vettig med tanke på markpriser och intrång i känsliga miljöer.

En lokalisering till Södertälje skulle däremot innebära att HLS relativt snart och till rimliga kostnader skulle få tillgång till moderna lokaler i en campusmiljö. En sådan lokalisering skulle också ge stora regionalpolitiska vinster samt innebära en stimulans för utbildningsväsendet i södra Stockholmsområdet och stora delar av södra Mälardalsområdet.

Jag vill mot den här bakgrunden fråga utbildningsministern följande:

1. Delar utbildningsministern uppfattningen om att den högre utbildningen i Stockholms län bör lokaliseras till fler platser än till ett begränsat område i centrala Stockholm?

1991/92:63 av *Kent Carlsson* (s) till socialministern om läkemedelskostnaderna:

Samhällets kostnader för läkemedel har under senare delen av 1980-talet ökat kraftigt. 1985 var kostnaden för konsumenterna och staten ca 6 miljarder kronor. Fem år senare, 1990, hade kostnaden ökat till 10 miljarder kronor.

Trots årliga höjningar av konsumentens egenavgift har statens kostnader för subventioneringen av läkemedelskostnaderna ökat från 3,3 miljarder kronor 1985 till 5,9 miljarder kronor 1990.

Sedan ett par år tillbaka pågår en debatt om möjligheterna att pressa kostnaderna för läkemedel. Statens pris- och konkurrensverk presenterade 1990 rapporten Läkemedelsmarknaden där man uppskattade möjligheten till besparingar till ca 10 % av de totala läkemedelskostnaderna. SPK menade att man genom en övergång från originalläkemedel till generiska kopior dvs. identiska kopior av originalläkemedel där patenskyddet löpt ut, skulle kunna spara nästan en miljard kronor per år.

Vid en utfrågning i riksdagen den 11 juni 1990 arrangerad av undertecknad konstaterades att stora besparingar var möjliga inom läkemedelsområdet. Hur stora besparingar man på sikt skulle kunna åstadkomma fanns olika åsikter om. SPKs representant menade att en realistisk besparing låg mellan 500 milj. kr. och en miljard kronor. Från Apoteksbolaget och läkemedelsverket menade man att besparingen skulle bli mindre än denna summa. Från läkemedelsindustrins sida var man tveksam till om det över huvud taget var möjligt att minska kostnaderna.

Vid samma utfrågning konstaterades att det helt saknades enkla prisjämförelser mellan identiskt lika läkemedel. De receptföreskrivande läkarnas möjligheter att agera kostnadsmedvetet vid förskriver av receptbelagda läkemedel försvårades därigenom. Ingen av de ansvariga myndigheterna/organisationerna/företagen ville vid utfrågningen ta på sig ansvaret för att denna viktiga information skulle tas fram för att underlätta för läkarna att också ge akt på kostnaderna för de läkemedel de förskriver.

I den av Apoteksbolaget i år utgivna Läkemedelsboken återfinns nu prisjämförelser mellan identiskt lika läkemedel. Vid utgivningen av Läkemedelsboken uttalade Apoteksbolaget dessutom att man genom en ökad förskrivning av generiska kopialekemedel relativt lätt skulle kunna spara ca 500 milj.kr./år.

Bakgrunden till diskussionen om möjligheterna att minska kostnaderna för läkemedel återfinns i det faktum att ett stort antal patenskydd för läkemedel började löpa ut i mitten av 1980-talet. I många länder bl.a. USA, Västtyskland, Danmark, Norge och Nederländerna blev detta utgångspunkten för en diskussion om hur man därigenom skulle kunna minska sina kostnader för läkemedel.

När patenskyddet för ett originalläkemedel, löpt ut ges möjlighet för andra tillverkare att producera identiskt lika läkemedel, s.k. generika. För

att dessa kopiäläkemedel skall godkännas som generika, dvs. identiska med originalläkemedlet, måste tillverkaren genom omfattande tester bevisa att kopiäläkemedlet innehåller samma aktiva substans och att upptagningen i kroppen är densamma som för originalet. I Sverige är det läkemedelsverket som kontrollerar och ger tillstånd för försäljning av generiska läkemedel. Läkemedelsverket har vid ett flertal tillfällen uttalat att generiska läkemedel är identiska med originalen och att någon skillnad i medicinsk effekt inte kan påvisas.

Statens/försäkringsgivarens möjligheter att spara pengar på en ökad förskrivning av generika är stora. Priserna för generiska läkemedel ligger vanligtvis mellan 30–50 % under originalläkemedlen. Besparingen kan dessutom göras utan att patienterna får färre eller sämre läkemedel.

Många länder inom och utom Europa har förändrat eller är på gång att genomföra förändringar i sina läkemedelsförsäkringar. Genom dessa vill man ta till vara den möjlighet till besparingar som skapas genom konkurrensen mellan originalläkemedel, där patentet löpt ut, och generika.

I USA ersätter många försäkringsgivare numera bara kostnaden för det billigaste likvärdiga läkemedlet. Tyskland har infört ett system med referenspriser som styr läkemedelsvalet till billigare läkemedel. Danmark medger sedan den 4 november 1991 möjlighet till substitution, dvs. att apoteken får byta ut ett förskrivet läkemedel med ett identiskt generiskt och skall då välja det billigaste.

I Sverige har inget hänt trots vetskapen om att en övergång till förskrivning av generika skulle kunna minska läkemedelsnotan med nästan en miljard kronor. Den främsta orsaken till detta är den "institutionella brödrastruktur" som värnar de höga priserna och försöker stoppa konkurrensen.

Svenska och utländska läkemedelsföretag slåss hårt för att stoppa alla förändringar av läkemedelsförsäkringen. De kan i dag till höga priser sälja "gamla" läkemedel där patenten löpt ut för många år sedan. Forsknings- och utvecklingskostnader är sedan länge betalda och deras marginaler/vinster är därför mycket stora på dessa läkemedel. Införande av konkurrens på den del av läkemedelsmarknaden som inte är patentskyddad skulle givetvis minska den vinst som dessa bolag i dag gör.

Den stora majoriteten av läkarna har heller inget intresse av en förändring. Det nuvarande försäkringssystemet, där patienten betalar 90 kr./recept oavsett faktisk kostnad, gör att läkarna inte behöver ägna en tanke åt kostnaden för de mediciner han/hon skriver ut. Skulle man lägga ansvar på läkaren att välja det billigaste av flera identiska läkemedel vid förskrivningen leder detta till en del merjobb för läkaren att förklara för sin patient varför man bör byta från ett läkemedel till ett annat. Ett annat viktigt skäl är att läkarna bakvägen får del av de stora vinster som läkemedelstillverkarna kan plocka ut genom de höga priserna. Det sker genom gratis deltagande i konferensresor inom och utanför Sverige, höga arvoden för medverkan vid konferenser och företagsskrifter, middagar och presenter.

Apoteksbolaget, som har statens uppdrag att hålla nere kostnaderna för läkemedel, har hittintills inte visat något intresse för att förändra läkemedelsförsäkringen. Det nuvarande systemet är enkelt att administrera – förändringar kan göra att Apoteksbolaget inte bara kan lämna ut det som läka-

ren förskrivit utan måste resonera med patienten om skillnader i priser för identiska läkemedel. En övergång till billiga generiska läkemedel minskar, med Apoteksbolagets nuvarande sätt att bestämma sina priser, kraftigt bolagets intäkter. Detta kan i förlängningen innebära stora krav på rationaliseringar av Apoteksbolaget.

Konkurrenssituationen i dag

Vid en genomgång av de 200 mest använda läkemedlen i Sverige vid ingången av 1990-talet finner man följande:

- eftersom vissa piller förekommer i olika styrkor finns det endast 139 olika läkemedelssubstanser på "200-listan" – av de 139 substanserna har 111 stycken (dvs. ca 80 %) funnits i mer än 15 år på den svenska marknaden, 49 av dessa har funnits i mer än 30 år – bara 11 substanser har kommit in på "200-listan" de senaste 5 åren (dvs. ca 7 %),
- av de 200 är 121 helt utan konkurrens trots att de flesta skyddande patenten för länge sedan löpt ut,
- bland de 79 produkter som har konkurrens finner man att det oftast är en (originaltillverkaren) som är helt dominerande, 42 produkter har en marknadsandel på över 90 %,
- av de 200 produkterna är 163 (121 + 42) antingen utan konkurrens eller har även 90 % i marknadsandel).

Ovanstående siffror visar tydligt att den svenska läkemedelsmarknaden sedan många år är i obalans. Den avgörande orsaken till detta är det nuvarande försäkringssystemet som på ett effektivt sätt skyddat gamla icke-patenterade originalläkemedel. Trots att de flesta läkemedelssubstanserna har funnits i mer än 15 år på den svenska marknaden och därigenom inte längre har något patentskydd har de i mycket få fall fått riktig konkurrens.

En viktig förklaring är att tillverkare av konkurrerande produkter (generika) låter bli att registrera sina produkter. Deras förklaring till detta är att det inte är någon idé att ge sig in på den svenska marknaden. Kostnaderna för registrering uppvägs inte av de små marknadsandelar som dessa kan få på den svenska läkemedelsmarknaden. Generiska produkter har vanligtvis bara en eller ett par procent av marknaden trots att de prismässigt ligger minst 20–30 % under originalprodukterna.

De tillverkare som trots allt registrerar sina billigare generiska produkter har svårt att få läkarna att förskriva deras produkter. Försäkringssystemet gör att det inte finns något incitament för läkarna att förskriva den billigare generikan. De fortsätter slentrianmässigt att skriva ut de gamla dyra originalprodukterna, eftersom de inte behöver bry sig om kostnaderna varken för staten eller patienterna. Originaltillverkarna bidrar dessutom till att konservera detta beteende bland läkarna genom sin omfattande marknadsföring och förmåner till läkarna.

En förändrad svensk läkemedelsförsäkring

En förändring av den svenska läkemedelsförsäkringen är nödvändig om man vill minska våra kostnader för läkemedel.

Utgångspunkten för en förändring måste vara att ta till vara den möjlighet

till priskonkurrens som öppnar sig när patentet löper ut för en läkemedels-substans. Då ges möjlighet för konkurrerande tillverkare att tillverka identiska läkemedelskopior (generika).

För en del av läkemedelsmarknaden som utgörs av patentskyddade läkemedel bör staten även i framtiden ha en priskontrollerande roll. Eftersom tillverkarna av de patentskyddade produkterna i princip har monopol bör priserna precis som i dag förhandlas fram mellan staten och tillverkaren. I dag sköts prisförhandlingarna av distributören Apoteksbolaget. I ett förändrat system bör denna läggas över på myndigheten läkemedelsverket. Man undviker då risken att blanda samman aktiebolaget Apoteksbolagets affärsmässiga uppgift, att till billigast möjliga kostnad distribuera läkemedel, med en rent myndighetsutövande uppgift.

För den del av läkemedelsmarknaden där patenten löpt ut bör prissättningen vara fri. Originaltillverkare och de som tillverkar läkemedelskopior får därmed konkurrera med varandra. Detta förutsätter dock att försäkringen förändras så att den tvingar läkare, apotek och patient att ta hänsyn till skillnaden i priser för identiskt lika läkemedel.

Enligt det avtal som staten tecknat med Landstingsförbundet (det s.k. Dagmaravtalet) skall pengarna för läkemedelsförsäkringen föras över till landstingen. Förhandlingar skall, enligt avtalet, föras om hur detta skall gå till.

Vid en överföring av försäkringspengarna till landstingen blir det nödvändigt att göra förändringar i försäkringssystemet. Det måste på något sätt bli möjligt för landstingen att påverka kostnaderna för de läkemedel som förskrivs både bland offentligt anställda och privatpraktiserande läkare.

Ett sätt som resonerats om är att fullt ut bara subventionera de allra billigaste läkemedlen. Det förutsätter att en central myndighet med jämna mellanrum utfärdar listor över vilka läkemedel som erhåller full subvention från försäkringen. Fördelen med denna lösning är att man snabbt kan tillgodogöra sig den möjliga besparingen. Nackdelen är att det skapar ett mycket centralistiskt system som gör det svårt för nya tillverkare att ta sig in på marknaden. Risken är också uppenbar att vissa av tillverkarna i ett sådant system väljer att avregistrera sina produkter och att man därmed på sikt minskar eller helt förlorar konkurrensen. Risken är stor att patienterna i ett sådant system kan tvingas byta preparat många gånger per år även om priserna bara förändras litet grand. Det tar heller ingen hänsyn till de skillnader i terapitraditioner som finns i olika delar av landet.

En annan möjlighet som diskuterats har varit införande av det tyska referensprissystemet. Försäkringsgivaren fastställer då ett referenspris, oftast ca 30 % under originalproduktens pris vid den tidpunkt då patentskyddet löpte ut. Full subvention utgår upp till det s.k. referenspriset. Kostnader utöver referenspriset får betalas av konsumenten. Även i detta system tillgodogör sig försäkringsgivaren snabbt en besparing. Referenspriser har dock den nackdelen att alla tillverkare lägger sig på referenspriset. Någon reell konkurrens blir det aldrig fråga om. Originaltillverkarna sänker ofta sina priser till det angivna priset och kan sedan genom sina betydligt mer omfattande marknadsföringsresurser i praktiken hålla mindre tillverkare utanför marknaden. I Tyskland har detta lett till att originaltillverkaren och ett fåtal stora

generikatillverkare lagt beslag på marknaden. De små och medelstora generikatillverkarna har inga eller små möjligheter att på egen hand ta sig in på marknaden.

En ny svensk läkemedelsförsäkring bör därför utformas på ett helt annat sätt. I dag finns i samtliga landsting och större städer s.k. läkemedelskommittéer. De består huvudsakligen av läkare och farmakologer/apotekare. Kommittéernas uppgift är i dag att utfärda listor med vilka läkemedel som rekommenderas för olika diagnoser. Förutom medicinska effekter skall kommittén ta viss hänsyn till kostnaden för olika läkemedel.

Problemet är just att det bara är en rekommendation. I den slutna vården, som står för enbart 10 % av läkemedelsinköpen, har man i dag ett kostnadsansvar som gör att man i stor utsträckning följer dessa listor. I den öppna vården, som står för 90 % av läkemedelsinköpen, är däremot följsamheten till dessa listor mycket liten. Bland de privatpraktiserande läkarna spelar läkemedelskommittéernas rekommendationer i dag en ytterst begränsad roll. Förändringen av läkemedelsförsäkringen måste av detta skäl framför allt rikta in sig på att medverka till ett ändrat förskrivningsmönster inom den öppna vården.

Ett nytt försäkringssystem bör bygga på de länsvisa läkemedelskommittéerna. Dessa bör ansvara för de försäkringspengar som staten lämnar över till resp. landsting. Kommittén skall utifrån lokal terapitradition, medicinska bedömningar och ansvaret för kostnaderna utfärda en rekommendationslista som ligger till grund för den subvention som ges för receptbelagda läkemedel. Genom kostnadsansvaret blir det nödvändigt för kommittéerna att på de områden där det finns flera identiska läkemedel ta hänsyn till priset.

För den receptförskrivande läkaren innebär ett sådant system att han/hon även i framtiden har fri förskrivningsrätt. Skillnaden mot i dag blir dock att om läkaren förskriver ett dyrt originalpreparat och det finns ett billigare identiskt preparat på kommittélistan utgår subvention bara motsvarande det billigare.

För patienten innebär detta att han/hon i de fall då läkaren förskrivit ett onödigt dyrt läkemedel själv får betala mellanskillnaden mellan detta och det billigare. Självfallet måste patienten i så fall också ges möjligheten att byta till det billigare identiska preparatet.

Även i ett nytt system för läkemedelsförsäkringen bör patienten betala en egenavgift per recept, motsvarande dagens egenavgift eller rent av något lägre. Kostnaden för ett patenterat läkemedel som överstiger denna betalas till fullo av försäkringen. För icke-patenterade läkemedel betalas överskjutande kostnad endast om läkemedlet finns upptaget på det aktuella länets kommittélista.

Detta måste precis som i dag kombineras med ett högkostnadsskydd för att skydda kroniker och andra storkonsumenter av läkemedel. Skillnaden mot i dag måste dock bli att högkostnadsskyddet inte täcker överskjutande kostnader som beror på att man valt ett dyrare icke-patenterat läkemedel än det som rekommenderats av läkemedelskommittén.

Genom att de länsvisa läkemedelskommittéerna beslutar om subventionen skapas 24 delmarknader. Läkemedelskommittéerna kan i sin bedömning förutom priset ta hänsyn till vilken mjukvara en tillverkare har att erbjuda.

Med det menas hur produkten är förpackad, vilken information och uppföljning tillverkaren tillhandahåller osv. Kommittéerna skall dock ha ett absolut krav på sig att hålla den budget som de har ansvar för. En central myndighet, läkemedelsverket alternativt riks försäkringsverket, bör ha tillsynsansvar över kommittéerna och regelbundet granska deras listor ur ekonomisk synpunkt.

Tillskapandet av 24 mindre läkemedelsmarknader underlättar för små och medelstora tillverkare att kunna ta sig in på en del av marknaden. På sikt främjar det konkurrensen. En trolig utveckling av detta blir sannolikt att fler generiska tillverkare låter registrera sina produkter. Därmed kan betydligt fler originalprodukter utan patentskydd än i dag utsättas för konkurrens.

Genom möjligheten att lokalt få bedöma vilka icke-patenterade läkemedel som fullt ut skall subventioneras ges en nödvändig flexibilitet. Det ger exempelvis möjlighet för en kommitté att avstå från att ändra sin rekommendation om prisskillnaden är liten och en förändrad rekommendation skulle leda till stort merarbete för läkarna att ställa om sina patienter till ett nytt läkemedel.

För att ytterligare stärka konkurrensen bör en förändring av läkemedelsmarknaden också innehålla en möjlighet för landstingen att själva välja var man vill köpa in sina läkemedel. Ett kostnadsmedvetet landsting skulle med stor sannolikhet ytterligare kunna pressa läkemedelskostnaderna genom att själva importera vissa läkemedel alternativt sluta avtal direkt med tillverkaren.

Invändningar mot förändringar av läkemedelsförsäkringen

Enligt tidningsuppgifter motsätter sig läkemedelsindustrin förändringar av läkemedelsförsäkringen. I stället har man erbjudit sig att frysa sina priser samtidigt som man vill att Apoteksbolaget minskar sin marginal på receptbelagda läkemedel.

En sådan lösning skulle inte medföra speciellt stora besparingar för staten/skattebetalarna. Priskonkurrensen mellan icke-patenterade originalläkemedel och generiska kopior skulle helt utebli. Staten/skattebetalarna skulle förvisso inte få ökade kostnader för läkemedel under ett par år, men man skulle helt gå miste om de besparingar som faktiskt är möjliga att göra.

Enbart för den blodtryckssänkande substansen atenolol skulle en övergång från originalpreparatet Tenormin till de helt identiska generiska kopiorna innebära att de årliga kostnaderna sänktes från 125 milj.kr. till ca 60 milj.kr. – en besparing på ca 65 milj.kr., och detta utan att det medför några medicinska effekter för patienterna eller att dessa får färre piller än tidigare.

Industrins traditionella argument mot förändringar av läkemedelsförsäkringen brukar vara att man måste få tjäna pengar på sina originalprodukter för att ha råd att forska fram nya produkter. Av ovanstående siffror framgår att resonemanget inte helt stämmer. Trots att industrin under många år kunnat tjäna stora pengar på sina gamla originalprodukter har detta inte lett till någon större tillströmning av nya substanser/läkemedel. Läkemedelsindustrin, som i andra sammanhang brukar påpeka hur innovativa man är, lever i princip på produkter som är utvecklade på 1960-talet. I vilken annan bransch skulle man kunna leva på så gamla produkter?

Givetvis skall den forskande industrin ha ett fullgott patentskydd som gör att man under patenttiden kan få tillbaka de pengar man lagt ned på forskning och testning. Precis som för andra produkter skall man vara skyddad under patenttiden, men när denna löpt ut skall man utsättas för konkurrens.

I dag har man patentskydd i 20 år. Eftersom det tar tid att utveckla substansen till färdig produkt är den effektiva patenttiden i dag cirka tio år. För de allra flesta produkter är detta en fullt tillräcklig tid för att få tillbaka sina forskningspengar och kunna göra en rejäl vinst. För produkter med stor försäljning, exempelvis magsårsmidlet Losec, räcker det troligen med halva denna tid för att betala forskningen och ge företaget ett ordentligt kapitaltillskott.

Problemet finns för de produkter där utvecklingen tagit betydligt längre tid än tio år och för "smala" produkter, avsedda för svåra och ovanliga sjukdomstillstånd, där marknaden kan förväntas bli relativt liten. Sverige bör därför tillsammans med EG se över patentreglerna så möjligt ges att selektivt kunna förlänga patenttiden för denna typ av läkemedel.

En sådan översyn av patentreglerna får dock inte leda till att industrin ges möjlighet att förlänga eller helt förnya patenttiden för gamla beprövade produkter. Vissa läkemedelsföretag försöker ibland genom att ändra styrkor, beredningsformer, förpackningar eller genom små förändringar i läkemedelssubstansens molekylstruktur få gamla läkemedel att framstå som nya och därmed berättiga till ny patenttid. I Sverige har det också varit ett sätt för en del företag att i prisförhandlingarna med Apoteksbolaget kunna höja priset för gamla produkter.

Inom andra branscher brukar man anse att konkurrens är det bästa sättet att stimulera utvecklingen av nya och gamla produkter. Monopolställning leder oftast till stagnation. Läkemedelsindustrin i Sverige hävdar med enfaset att detta inte gäller för läkemedel. Erfarenheterna från USA och andra länder som infört ett visst mått av konkurrens på läkemedelsmarknaden motbevisar industrins påståenden. Där har forskningen snarare ökat sedan konkurrensen infördes.

Industrins propå om att Apoteksbolaget skulle sänka sina marginaler på receptbelagda läkemedel för att spara pengar åt staten är väl värda att pröva. Men en sänkning av Apoteksbolagets marginaler står inte i någon som helst motsatsställning till att förändra läkemedelsförsäkringen så att konkurrensen stimuleras på en del av läkemedelsmarknaden.

Sverige har troligen världens mest moderna apoteksväsende. Personalen på apoteken har hög kompetens. Man har en snabb distribution. Lokalerna håller hög kvalitet. Apotek eller apoteksombud finns väl utbyggt över hela landet.

I ett bolag som saknar konkurrens föreligger dock alltid en risk för viss ineffektivitet. Apoteksbolaget bestämmer dessutom själva hur stora intäkter man vill ha genom att styrelsen för bolaget helt på egen hand beslutar om påslagen på receptbelagda läkemedel. Detta kan medföra risk för att man i stället för att genomföra besvärliga rationaliseringar av verksamheten väljer att i stället öka sina intäkter. Regeringen borde som ägare av Apoteksbolaget låta riksrevisionsverket eller fristående revisionskonsult göra en genomlysning av bolaget. Genomlysningen bör dels beröra hur pass effektivt bola-

get sköter sina uppgifter, dels utreda hur Apoteksbolaget på affärsmässiga grunder skall kunna överleva vid ett inträde i EG och en mindre reglerad marknad.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Med anledning av ovanstående vill jag fråga socialministern:

Avser regeringen lägga fram förslag till förändringar av läkemedelsförsäkringen som skapar en verklig priskonkurrens för icke-patenterade läkemedel, så staten och medborgarna kan tillgodogöra sig den möjliga besparingen inom läkemedelsområdet?

Avser regeringen i så fall tillåta fri prissättning för läkemedel där generisk konkurrens är möjlig?

Avser regeringen föra över ansvaret från Apoteksbolaget till läkemedelsverket för att förhandla fram låga men skäliga priser för den forskande industrin vad gäller patenterade läkemedel?

Avser regeringen att fullfölja avtalet med Landstingsförbundet om en överföring av pengarna för läkemedelsförsäkringen till landstingen?

Avser regeringen utforma en ny läkemedelsförsäkring som baserar sig på de länsvisa läkemedelskommittéerna?

Avser regeringen lägga fram förslag som gör det möjligt för landstingen att på egen hand köpa in läkemedel?

Avser regeringen i förhandlingar med EG biträda förslag om möjligheter att förlänga patenttiden för nya läkemedelssubstanser med extra långa utvecklingstider och de substanser som är avsedda för svåra och ovanliga sjukdomstillstånd?

Avser regeringen låta göra en fristående översyn av Apoteksbolaget med avseende på verksamhetens effektivitet och möjligheter för bolaget att på affärsmässiga grunder kunna överleva vid inträdet på en mindre reglerad EG-marknad?

1991/92:64 av *Anita Johansson* (s) till arbetsmarknadsministern om sysselsättningsläget i Stockholms län:

Jämfört med andra delar av Sverige är arbetslösheten i Stockholms län låg – om man räknar i procentdelar av befolkningen.

Jämfört med andra delar av Sverige är arbetslösheten i Stockholms län hög – om man räknar antalet människor som är utan arbete.

Varje människa måste räknas. Varje arbetslös person måste kunna räkna med samhällets stöd för att kunna leva ett tryggt och bra liv. Det är lika viktigt för människor i Stockholmsregionen som för människor i andra delar av Sverige.

Uttryckt i kalla siffror ser det nu ut så här:

Drygt 25 000 personer är arbetslösa.

Antalet nya lediga arbetstillfällen är ca 4 000.

I jämförelse med konjunkturnedgången i början av 1980-talet har den högsta nivån för arbetslösheten och lägsta nivån för lediga jobb redan passerats med betydande marginal. Förändringen går dessutom mycket snabbare nu än då.

Antalet personer som varslas om uppsägning fortsätter att öka. Första

veckan i november anmäldes det största antalet varslade, 1 125, en särskild vecka. Varslen är en indikation på vad som kan komma att hända framöver.

Från en överhettad situation för drygt ett år sedan rör vi oss nu raskt mot ett mycket besvärligt läge i länet. Vid en jämförelse med övriga län är nedgången i vårt län bland de snabbaste i landet.

Antalet arbetslösa byggnadsarbetare ökar snabbt.

Under vecka 47 var 1 217 av Byggnadsarbetareförbundets avdelning 1:s medlemmar arbetslösa. Vid årsskiftet 1990-1991 var 165 arbetslösa.

Prognoserna tyder på att arbetslösheten kommer att öka kraftigt. Den kan komma att uppgå till 20 % under vintern, vilket innebär 4 000 arbetslösa byggnadsarbetare i länet.

Dessutom är 300 lärlingar arbetslösa. I juni 1992 skall 500 elever från gymnasieskolans BA-linje placeras ut på byggarbetsplatser som inte finns.

En tumregel säger att varje byggnadsarbetare "sysselsätter" tre fyra andra. Således är ca 6 000 direkt eller indirekt arbetslösa genom byggnadsverksamheten i länet och i andra delar av landet.

I Stockholms län finns goda planeringsförutsättningar att inom bostadssektorn fånga upp arbetskraft och andra produktionsresurser som friställs genom sammanbrott för övrigt byggande i länet.

Nyproduktionen av bostäder har sedan 1987 legat på en stabil nivå av ca 10 000 lägenheter per år. Enligt kommunernas planering bör den nivån behållas under 1992 och 1993. Kommunernas bostadsförsörjningsprogram upptar 14 648 lägenheter för år 1992 och 12 427 lägenheter för år 1993.

Ombyggnad av bostäder planeras öka snabbt. Efter nästan fem år av restriktioner finns ett stort uppdämt behov av ombyggnad. På länsbostadsnämnden finns i dag låneansökningar för 6 758 lägenheter och ett stort antal projekt har anmälts till nästa år.

Planering och projektering har skett utifrån riksdagens tidigare beslut om räntelån. Regeringsförslagen om försämrade finansieringsvillkor har tillsammans med osäkerheten om framtida finansieringsvillkor skapat tveksamhet inom branschen beträffande möjligheterna att starta och genomföra planerade, och lånebeviljade, projekt. Risker för betydande neddragningar i även färdigprojekterad produktion är stor.

I Stockholms län får tidigareläggningen av räntebidraget inte någon spar-effekt i nyproduktionen eftersom vi redan genom en förenklad metod för utbetalning har avkortat den tiden mer än propositionen 1991/92:38 förutsätter.

Cirka hälften av de arbetslösa är tjänstemän

Till det kommer en stor grupp anställda inom olika delar av tjänstesektorn, som nu hotas av arbetslöshet. Det gäller inte minst de anställda i offentlig verksamhet.

Många har en utbildning som inte är konkurrenskraftig i framtiden. Det gäller inte minst kvinnor. Om de skall kunna konkurrera om de nya arbetstillfällena som skapas behöver deras kunskaper förnyas och kompletteras. Det är klokt att så snart som möjligt starta en brett upplagd utbildning för att inte tappa deras tidigare kompetens och för att utveckla ny.

Stockholmsregionen genererar ca 20 % av BNP. Här finns också ca 20 % av landets befolkning.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Regeringen har nu föreslagit att 1,5 miljarder kronor skall satsas på investeringar i samhällets infrastruktur och 1 miljard kronor på direkta byggnadsinvesteringar i syfte att motverka förvärrad byggnadsarbetslöshet. Av dessa pengar föreslås endast 10 milj.kr. gå till Stockholms län till olika bärighetsåtgärder. Det är helt otillräckligt om man vill undvika att Stockholms län drabbas av den värsta arbetslösheten på mycket länge. Det skulle dessutom till stor del vara en "onödig" arbetslöshet eftersom den går att undvika. Det finns i Stockholms län gott om investeringsobjekt som ur alla synvinklar ter sig nyttiga och kloka. Många kan inte komma till stånd på grund av den borgerliga politiken som nu förs i riksdagen, landstinget och kommunerna. Det är en politik som innebär att bostadskostnaderna höjs, kommunernas ekonomi dräneras, de arbetsmarknadspolitiska insatserna i stort sett går Stockholmsregionen förbi och som stramar åt ekonomin när man i stället borde sätta lagom fart på hjulen.

Jag vill här ge några exempel på åtgärder som både ger fler arbetstillfällen, förbättrar miljön och trafiksäkerheten, kortar bostadsköerna och ger många bättre arbetsmiljö.

1. Dra tillbaka förslagen om att ändra bostadsfinansieringen. Många planerade bostadsbyggen stoppas om förslagen genomförs.

2. Öka de arbetsmarknadspolitiska insatserna för de 25 000 personer som är arbetslösa i Stockholms län.

3. Snabba på förverkliganden av Dennisöverenskommelsen. Där finns en rad investeringar i kollektivtrafik och vägnät som kan påbörjas med kort varsel. Det skulle ge jobb samtidigt som det har stor betydelse ur miljösynpunkt och för framkomligheten.

4. Snabba på byggandet av järnvägen till Arlanda. Den nuvarande takten i byggandet är låg och anpassad efter den överhettning som tidigare rådde.

5. Underlätta för kommunerna att investera i nya vatten- och avloppsnät. De gamla är hårt slitna.

6. Underlätta upprustningen av lägenheter och bostadsområden. Många av de områden som byggdes under 1960- och 1970-talen är i stort behov av upprustning. Det försvåras av den föreslagna bostadsfinansieringen.

7. Satsa på att rusta upp skolor, daghem, sjukhus och andra offentligt ägda fastigheter. Ge de anställda och brukarna bättre arbetsmiljö och trivsammare lokaler. Inför ett ROT-program för offentliga byggnader.

8. Satsa på ett brett upplagt program för kompetensbreddning för lågutbildade tjänstemän.

Dessa åtgärder kan komma i gång med relativt kort varsel och skulle skapa många nya arbeten, men också ha andra positiva effekter för alla.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

1. Är arbetsmarknadsministern beredd att i regeringen föreslå att förslagen om förändringar i det beslutade bostadsfinansieringssystemet dras tillbaka för att rädda tiotusentals arbetstillfällen inom byggbranschen?

2. Är arbetsmarknadsministern beredd att anslå en rättvis och tillräckligt

stor del av de arbetsmarknadspolitiska resurserna för de arbetslösa i Stockholms län?

3. Är arbetsmarknadsministern beredd att medverka till att den s.k. Den-
nisöverenskommelsen snabbt börjar förverkligas?

4. Är arbetsmarknadsministern beredd att medverka till att byggnadsar-
betena på järnvägen till Arlanda skyndas på?

5. Är arbetsmarknadsministern beredd att medverka till att medel ställs
till förfogande för att underlätta och påskynda upprustningen av nedslitna
lägenheter och bostadsområden?

6. Är arbetsmarknadsministern beredd att medverka till att stimulera
kommunerna att skynda på restaureringen av gamla VA-nät?

7. Är arbetsmarknadsministern beredd att medverka till att medel ställs
till förfogande för upprustning av daghem, skolor, sjukhus och andra offent-
liga lokaler som är hårt slitna?

8. Är arbetsmarknadsministern beredd att medverka till att ett brett upp-
lagt program för kompetensutveckling för lågutbildade tjänstemän och
andra inom tjänstesektorn snarast kommer till stånd?

9. Har arbetsmarknadsministern några andra konkreta förslag till åtgärder
som skulle bidra till att minska arbetslösheten i Stockholms län?

37 § Anmälan om fråga

Anmälades att följande fråga framställts

den 2 december

1991/92:237 av *Rune Thorén* (c) till statsrådet Bo Lundgren om reglerna för
fastighetstaxering:

Enligt nuvarande regler för fastighetstaxering skall hus och tomt å jord-
bruksfastighet brytas ut och taxeras på likvärdigt sätt som övriga villafastig-
heter. I Göteborgsområdet finns ett flertal exempel som ej överensstämmer
med denna regel.

Följande kan redovisas som ett exempel:

a) Villafastighet

Byggd 1925 tomt å 2 245 m². Värdeår 1935. Värdeyta 120 m² och 24
poäng. Tomtvärde 171 000 kr. Byggnadsvärde 170 000 kr., alltså samman-
lagt 341 000 kr.

b) Jordbruksfastighet:

Bostadshus från 1872, renoverat på 1950-talet, tomt å 1 200 m². Värdeår
1929. Värdeyta 120 m² och 20 poäng. Tomtvärde 238 000 kr. samt bygg-
nadsvärde 222 000 kr. alltså sammanlagt 460 000 kr.

Skillnaden i taxeringsvärde uppgår här till ca 120 000 kr. Vad ämnar stats-
rådet vidta för åtgärder för att de regler som avsetts gälla också skall tilläm-
pas vid fastighetstaxeringen?

38 § Kammaren åtskildes kl. 18.50.

Prot. 1991/92:37
3 december 1991

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 16 § anf. 103 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Karlsson

Innehållsförteckning

Tisdagen den 3 december

1 §	Avsägelse	1
2 §	Justering av protokoll	1
3 §	Svar på fråga 1991/92:188 om handläggningen av avräkningen om uppehållstillstånd	1
	Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
	Berith Eriksson (v)	
4 §	Svar på frågorna 1991/92:199 och 226 om erkännande av Slove- nien och Kroatien	3
	Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
	Lars Moquist (nyd)	
	Kent Carlsson (s)	
5 §	Svar på fråga 1991/92:214 om anslagen till fredsorganisationerna	8
	Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
	Ingela Mårtensson (fp)	
6 §	Svar på fråga 1991/92:134 om SGUs borrhärnarkiv	10
	Näringsminister Per Westerberg (m)	
	John Andersson (v)	
7 §	Svar på frågorna 1991/92:137 och 139 om SSAB	12
	Näringsminister Per Westerberg (m)	
	Odd Engström (s)	
	Sten-Ove Sundström (s)	
8 §	Svar på fråga 1991/92:149 om ASSI	16
	Näringsminister Per Westerberg (m)	
	Sten-Ove Sundström (s)	
9 §	Svar på frågorna 1991/92:172 och 185 om valsverksproduktionen i Luleå	18
	Näringsminister Per Westerberg (m)	
	Sten-Ove Sundström (s)	
	Bengt Hurtig (v)	
10 §	Svar på fråga 1991/92:177 om LKAB	22
	Näringsminister Per Westerberg (m)	
	Bruno Poromaa (s)	
11 §	Svar på fråga 1991/92:192 om krisen inom byggnadsverksamhe- ten i Stockholms län	24
	Näringsminister Per Westerberg (m)	
	Sören Lekberg (s)	
12 §	Svar på fråga 1991/92:223 om sandsugningen utanför Falsterbo- näset	29
	Näringsminister Per Westerberg (m)	
	Per Stenmarck (m)	

13 § Svar på fråga 1991/92:207 om arbetslivsfonden.	31	Prot. 1991/92:37 3 december 1991
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c) Ingbritt Irhammar (c)		
14 § Svar på fråga 1991/92:216 om stöd till Älvdalen och Malung. .	32	
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)		
15 § Svar på fråga 1991/92:218 om länsarbetsnämnden i Östergöt- lands län.	33	
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c) Inge Carlsson (s)		
16 § Svar på fråga 1991/92:222 om sänkta socialavgifter som regional- politiskt instrument	35	
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c) Stefan Attefall (kds)		
17 § Svar på fråga 1991/92:224 om ungdomsarbetslösheten	36	
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c) Odd Engström (s)		
18 § Svar på fråga 1991/92:232 om Sollefteå garnison	40	
Försvarsminister Anders Björck (m) Tage Pahlsson (c)		
19 § Svar på fråga 1991/92:167 om mervärdeskatten och privatvården	42	
Statsrådet Bo Lundgren (m) Ingbritt Irhammar (c)		
20 § Svar på fråga 1991/92:189 om skattereformen och idrottsrörelsen	44	
Statsrådet Bo Lundgren (m) Birger Andersson (c)		
21 § Svar på fråga 1991/92:190 om beskattning vid inkomst av hobby- verksamhet	46	
Statsrådet Bo Lundgren (m) Birger Andersson (c)		
22 § Svar på fråga 1991/92:197 om kasinoverksamhet	48	
Statsrådet Bo Lundgren (m) Ulla Pettersson (s)		
23 § Svar på fråga 1991/92:200 om kilometerskatten och eventuellt medlemskap i EG.	50	
Statsrådet Bo Lundgren (m) Göran Persson (s)		
24 § Svar på fråga 1991/92:209 om reavinstbeskattningen av konst m.m.	54	
Statsrådet Bo Lundgren (m) Pehr Löfgreen (m)		
25 § Svar på fråga 1991/92:217 om folkhälsoinstitutet	56	
Socialminister Bengt Westerberg (fp) Margitta Edgren (fp)		
26 § Svar på fråga 1991/92:229 om åtgärder för att skydda ytterligare älvsträckor	58	
Statsrådet Görel Thurdin (c) Siw Persson (fp)		

27 § Svar på fråga 1991/92:201 om närhetsprincipen i förlossningsvården	59
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Chatrine Pålsson (kds)	
28 § Svar på fråga 1991/92:202 om återanvändning av läkemedel . .	61
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Margitta Edgren (fp)	
29 § Svar på fråga 1991/92:234 om behörigheten för utländska tandläkare, m.m.	62
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Gullan Lindblad (m)	
30 § Svar på frågorna 1991/92:203, 215 och 230 om miljömärkning.	65
Civilminister Inger Davidson (kds)	
Annika Åhnberg (v)	
Inga-Britt Johansson (s)	
Lennart Daléus (c)	
31 § Svar på frågorna 1991/92:227 och 228 om möjligheten till investeringar i Östeuropa	72
Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)	
Rolf L Nilson (v)	
Pär Granstedt (c)	
32 § Svar på fråga 1991/92:236 om information om EG-medlemskap	76
Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)	
My Persson (m)	
33 § Hänvisning av ärenden till utskott	79
34 § Bordläggning	79
35 § Anmälan och hänvisning till utskott av motion K11.	79
36 § Anmälan om interpellationer	
1991/92:60 av Karl-Erik Persson (v) om EG och den svenska regionalpolitiken	79
1991/92:61 av Margareta Winberg (s) om Moçambique	80
1991/92:62 av Sören Lekberg (s) om omlokalisering av lärarhögskolan i Stockholm till Södertälje	81
1991/92:63 av Kent Carlsson (s) om läkemedelskostnaderna .	82
1991/92:64 av Anita Johansson (s) om sysselsättningsläget i Stockholms län	89
37 § Anmälan om fråga	
1991/92:237 av Rune Thorén (c) om reglerna för fastighets-taxering	92